

premier rang, celle des Bava-rois le second, et celle des Ripuaires y est la dernière. En 1677, M. Baluze les fit réimprimer à la tête des Capitulaires de nos rois, et les mit dans l'ordre suivant lequel nous en avons rendu compte (a). Le texte de ces lois dans cette édition est plus correct et plus entier que dans les précédentes. Dès 1720 M. Eccard nous faisait espérer qu'il en donnerait une nouvelle des lois des Allemands et des Bava-rois, comme il en donna alors une de celle des Ripuaires (b). Il les avait même déjà revues sur d'anciens manuscrits, et enrichies de notes.

4° Outre quelques diplômes de Dagobert en faveur de plusieurs églises, mais qui sont de moindre conséquence, on nous a conservé deux autres monuments de ce prince, qui sont importants pour l'histoire B

(a) Bal., *ibid.*, p. 27-140

(b) Journ. des Sav., *ibid.*, p. 337

(c) Bal., *ibid.*, p. 141-144.

A de saint Didier, évêque de Cahors, et très honorables à sa mémoire (c). L'un est un manifeste ou lettres patentes pour notifier l'élection de ce prélat, et les motifs qui ont porté le prince à y donner les mains. L'autre est une lettre à saint Sulpice de Bourges, pour l'engager à aller à Cahors consacrer le nouveau prélat, et y convoquer les évêques de sa province pour la cérémonie. Ces deux pièces sont en date du sixième des ides d'avril, l'an 8 du règne de Dagobert, ce qui revient au huitième jour d'avril 629 avant Pâques; puisque ce prince commença à régner avec son père dès 622. La lettre est passée dans la Collection générale des conciles; et l'auteur de la Vie de saint Didier a inséré l'une et l'autre dans son ouvrage (d).

(d) Conc., t. V, p. 1855, 1856; Lab., *Bib. nov.*, t. I, p. 703, 704.

DAGOBERTI I

FRANCORUM REGIS

ECCLESIASTICÆ PRÆCEPTIONES.

(Bréqigny, *Diplom.*, tom. II nov. edit., unde et notæ.)

I.

Diploma Dagoberti I, quo abbatiam S. Mauricii, seu monasterium Thiologiense tradit Trevirensi S. Petri ecclesie ^a (ann. 622).

In nomine sanctæ et individue Trinitatis ^b. Amen. Dagobertus, divina ordinante clementia, Francorum rex. Prudenti consideratione agitur, ut dispositionum, vel commutationum sanctarum memorie litterarum constitutio tralatur, quoniam per representationem scripti oblivionis nebula tollitur, et mala machinantium pravitas destruitur. Quapropter comperiat omnis sanctæ Dei Ecclesie fidelium, presentium scilicet et futurorum, solertia, quoniam vir apostolicus Pater noster, dominus Modoaldus, archiepiscopus Trevirensis ^c, a liit culmen serenitatis nostræ, supplicans ut quandam abbatiam sancti Mauricii

martyris, quæ vocatur monasterium Thiologiense, a nobis constructam, ac juxta fluvium Sarræ, in ducatu Austriæ Mosellanicæ nuncupato constitutam, ad ecclesiam sancti Petri principis apostolorum, quæ constructa constat in civitate Treverensi, ubi principalis episcopatus sui sedes esse dignoscitur, ad honorem Dei sanctorumque ejus ibidem quiescentium traderemus; statimque nos congruæ ejus suasioni volentes ob reverentiam sui gratanter satisfacere, decrevimus ita fieri. Dedimus quoque eandem abbatiam cum universa integritate sua, ad præfatæ sedis ecclesiam, in beatæ memoriæ Chilperici regis, avi nostri, nec non Clotarii genitoris nostri, paternorumque nostrorum, videlicet Chilperici et Clotarii, Christianissimorum regum, animæque nostræ perpetuam commemorationem, cum ecclesiis, vineis,

breviter exponere non inutile ducimus. De his autem viri eruditissimi baronis de Zur-Lauben censorias notas videsis in *Historia regie inscriptionum Academicæ*, t. XXIV, pag. 180 et seq.

^b Insolita hac ætate initialis formula, testibus Mabillonio et aliis artis diplomaticæ magistris, *Dipl. lib. II*, cap. 2; *Chron. Gotwicense*, lib. II, p. 112, etc.

^a Editum inter Stemmata Lotharingiæ ac Barri ducum, a Francisco Roserio, Paris. 1580, fol. 2 recto, qui illud ex monasterio sancti Mauricii Toletani a se depromptum esse finxit; sed ipse fabricavit cum aliis pluribus instrumentis, ut genealogiam ducum Lotharingiæ astrueret, deductam a Merovingicis et Carolingicis regibus. Tanta autem ejus erat in rebus diplomaticis imperitia, ut facile fuerit fraudem detegere; unde solemnè judicio damnatus pœnas dedit, Thuan. *hist. ann.* 1585. Liber ejus, publice notatus, nulli deinceps fucum facere debuit; systema tamen falsatoris hoc nostro sæculo iterum renovatum fuit, in Mussei Lothar. vet. et rec. et Hugonis, præmonstr. sub ficto nomine Baleicourt, et iterum solemniter damnatum ann. 1712. Spuria hæc instrumenta ex instituto nostro recudimus. Quamvis ipsorum falsitas pro re judicata habenda sit, præcipua tamen indicia

^c Modoaldus ad Trevirensis sedem evectus hoc ipso anno 622, vide *Nov. Gall. Christ.*, t. XIII, col. 384 et 561, nonnisi anno 625 auctor fuit Dagoberto ut Thiologiense monasterium condere, quod pugnat cum diplomate de quo agitur, ubi anno 622 constructum, ditatum, donatum ecclesie Trevirensi, hoc monasterium fingitur. Prætermittimus archiepiscopi titulum, quo Modoaldus, et infra Cunibertus, contra morem insigniuntur. Certe hic titulus in usu fuit ad initium sæc. VIII.

hominibus, viis, quæsitis et inquirendis, et immobilibus, et cum universis appendicentis suis. Et præfatis ecclesiis, et Patri prædicte cellæ sancti Mauriti super Sarræ constructæ, protectorem, rectorem et admodum illustrem dominum dominum Clodulphum, Mosellanicæ ducem ^a, Arnulphi ducis filium, in regio natum. constituimus. Hæc itaque univ-
 er hoc præsentis nostre auctoritatis præceptum, et memoratam sedem æternaliter pertinenda-
 mus, tradimus, ea scilicet ratione, ut præfatus
 nos successoresque illius, similem perpetuis
 ibus ex prælibata abbatia habeant potestatem,
 lo cæteris ejusdem episcopatus causis, juxta
 em ipsius ecclesiæ cuncta, prout illis placuerit,
 disponere, quatenus rectores ejusdem sedis,
 uni clero eorum regimini subacto, tam pro no-
 m pro antedictis prædecessoribus nostris, et
 ore constituto, Dei misericordiam semper
 a delectet. Hæc donationis nostre auctoritas,
 inquam successore nostro irrupente, solidis-
 in Dei nomine per omnia mundi volentis
 obtineat stabilitatem; quam munimine nostro
 tam, manu nostra, cum duce Clodulpho, sub-
 n firmavimus, quod et fecit Cunibertus, archi-
 eus Coloniensis ^b, annulorum nostrorum im-
 nibus jusimus sigillari. Datum Kal. Maii,
 omnicæ Incarnationis DCXXII ^c. Actum Metis,
 to regali, in Dei nomine feliciter.
 bertus, Francorum rex. Cunibertus, archiepi-
 Coloniensis. Clodulphus, Austriæ Mosellanicæ

II.

*De Dagoberto I, quo res ecclesiæ B. Petri Trevis-
 is confirmat; cellam S. Hilarii, seu S. Maximini
 in hujus ecclesiæ jure permanere; et utriusque
 cellam dat Arnulphum, Austriæ Mosellanicæ
 ducem (ann. 623).*

nomine Domini, amen ^a.] Dagobertus, rex
 rrum, illustribus [duci Austriæ Mosellanicæ
 tho ^c, ac cæteri] ducibus, comitibus, dome-
 vel omnibus agentibus tam ultra quam citra

duobus diplomatibus quæ sequuntur, ab eo-
 falsario fabricatis, et quæ anno 623 data sin-
 ; dux Austriæ Mosellanicæ dicitur Arnulphus,
 phi Pater.

Cunibertus nondum Coloniensi Ecclesiæ præerat
 die Maii anni 622, qui, vi Kal. Octobris hujus
 Coloniensis Ecclesiæ infulus adeptus est; vid.
 Gall. Christ. t. III, col. 626.

anni Incarnationis diplomatibus Meroveadum
 suppositum factum arguunt, ut non semel
 imus. Vide Dipl. nov., t. IV, pag. 695, etc. Sub-

Roserius sigillorum enumerationem; et quæ
 cant stemmata gentilitia, magno apparatu del-
 t: quod sane et falsatoris ignorantiam prodit,
 tramenti falsitatem.

didit Roserius inter Stemmata Lotharingiæ ac
 ducum, fol. 1, repertum, ut ait, in monasterio S.
 i, sed reipsa ab eo confectum, ad exemplar al-
 diplomatibus a Browero vulgati in Annal. Trevis-
 nis, t. I, pag. 351, quod infra recudemus. Ve-
 ro Roserio Broweri instrumentum multis modis
 ratum est, et proluxa interpolatione auctum,
 ræ suæ de ducibus Lotharingiæ a regio Fran-
 a sanguine ortis fidem aliquam conciliaret, qui

Rhenum, Ligerim, Mosellam, tam absentibus quam
 præsentibus. Illud ad augmentum vel stabilitatem
 regni nostri sine dubio in Dei nostri nomine credimus
 permanere, si sacerdotum petitionibus, vel ecclesia-
 rum rectis postulationibus, id quod nostris auribus
 patefecerunt, perducamus ad effectum. Ideo, ue, vir
 apostolicus Pater noster Modoaldus, archiepiscopus
 Trevirensis, præceptum prædecessorum nostrorum,
 anteriorum regum, parentum nostrorum, Sigiberti,
 Theodeberti, Theodorici, imo bonæ memoriæ ac re-
 cordationis Lotarii, gloriosi regis, genitoris nostri,
 eorum manibus roboratum, obtulit obtutibus nostris,
 in quo erat insertum, quod non solum idem genitor
 noster, verum etiam præfati reges prædecessores
 ejus, videlicet Francorum reges, quascunque res honi
 ac sancti viri, pro divinæ contemplationis intuitu,
 ad partem sancti Petri Trevirensis ecclesiæ delega-
 verunt, suorumque auctoritatibus sigillorum confir-
 maverunt, quatenus eorum regnum superno auxilio
 tueretur, et postmodum in æthereo regno, cum Chri-
 sto, sine beato gauderent. Pro rei firmitate idem
 præfatus præsul Modoaldus deprecatus fuit sublimi-
 tatem nostram, ut, paternum ac prædecessorum mo-
 rem sequentes, hujuscemodi auctoritatis præceptum,
 ob amorem Dei et reverentiam sancti Petri, de eisdem
 rebus fieri juberemus. Cujus petitioni libenter as-
 sensum præbuimus, et hoc nostre auctoritatis præ-
 ceptum erga ipsam ecclesiam, pro divini cultus
 amore et animæ nostre remedio, fieri decrevimus.
 Per quod præcipimus ac jubemus omnes res, vel
 facultates ad ecclesiam sancti Petri Trevericæ urbis
 pertinentes, scilicet cellam sancti Hylarii, quæ modo
 appellatur cella sancti Maximini, quæ est in prædio
 sancti Petri constructa, castella, vicos, villas, vi-
 neas, sylvas, homines, vel quicquid, largiente clemen-
 tia divina, deinceps ad eam augmentandam eccle-
 siam, circa Rhenum, Ligerim, [vel Mosellæ] ^b fluvium
 in regno nostro insistentia, omnia super jure et po-
 testate sancti Petri Treverensis ecclesiæ, ejusque
 pontificis perpetualiter mancipatura permanere. [Pro
 qua re melius observanda, ac ut præfatarum eccle-

præcipuus ipsi fuit fraudum suarum scopus. Discre-
 pantias ac præsertim interpolationes inter unco-
 distinguimus. Falsum Roserii diploma explodit inter
 alios Browerius, pag. 351, quem videsis, et insupr
 Masenium ad Browerum, annot. 13, pag. 608.

^a Deest apud Browerum hæc initialis formula.
 Quis autem, ait Browerius, pag. 352, veteris historiæ
 utcunque sciens, hac ætate audiit duces nominari
 Austriæ Mosellanicæ?

^b Nihil habet de Arnulpho diploma a Browero
 editum.

^c Hoc loco apud Browerum mentio fit cellarum alia-
 rum præter cellam sancti Maximini, ad ecclesiam
 Trevirensem pertinentium; scilicet sancti Paulini,
 sancti Eucharii, et sanctæ Mariæ. Hinc Roserius
 ansam sumpsit diploma peculiare fingendi, vid. infra
 (Col. 504, not. ^b) pro cella sancti Eucharii, in plurimis
 huic simile, et in quo fabulam suam de Arnulpho
 refricavit, ut pluribus hæc tueretur instrumentis.

^b Mosellæ nomen deest in diplomate Broweriano,
 ideo a Roserio insertum, ut melius textus congrueret
 cum Arnulpho Mosellanicæ Austriæ duce, quem fin-
 git advocatum datum ecclesiæ sancti Maximini.

premier rang, celle des Bavares le second, et celle des Ripuaires y est la dernière. En 1677, M. Baluze les fit réimprimer à la tête des Capitulaires de nos rois, et les mit dans l'ordre suivant lequel nous en avons rendu compte (a). Le texte de ces lois dans cette édition est plus correct et plus entier que dans les précédentes. Dès 1730 M. Eccard nous faisait espérer qu'il en donnerait une nouvelle des lois des Allemands et des Bavares, comme il en donna alors une de celle des Ripuaires (b). Il les avait même déjà revues sur d'anciens manuscrits, et enrichies de

4° Outre quelques diplômes de Dagobert en faveur de plusieurs églises, mais qui sont de moindre conséquence, on nous a conservé deux autres monuments de ce prince, qui sont importants pour l'histoire

(a) Bal., *ibid.*, p. 27-140

(b) Journ. des Sav., *ibid.*, p. 597

(c) Bal., *ibid.*, p. 141-144.

de saint Didier, évêque de Cahors, et trois immuables à sa mémoire (c). L'un est un manifeste ou lettre patentes pour notifier l'élection de ce prélat, et les motifs qui ont porté le prince à y donner les mains. L'autre est une lettre à saint Sulpice de Bourges, pour l'engager à aller à Cahors consacrer le nouveau prélat, et y convoquer les évêques de sa province pour la cérémonie. Ces deux pièces sont en date du sixième des ides d'avril, l'an 8 du règne de Dagobert, ce qui revient au huitième jour d'avril 629 avant Pâques; puisque ce prince commença à régner avec son père dès 622. La lettre est passée dans la Collection générale des conciles: et l'auteur de la Vie de saint Didier a inséré l'une et l'autre dans son ouvrage (d).

(d) Conc., t. V, p. 1855, 1856: Lab., *Eib. nov.*, t. I, p. 703, 704.

DAGOBERTI I

FRANCORUM REGIS

ECCLESIASTICÆ PRÆCEPTIONES.

(Bréguigny, Diplom., tom. II nov. edit., unde et notæ.)

I.

Diploma Dagoberti I, quo abbatiam S. Mauricii, seu monasterium Thielogiese tradit Trevirensi S. Petri ecclesie * (ann. 622).

In nomine sanctæ et individue Trinitatis^b. Amen. Dagobertus, divina or.ante clementia, Francorum rex. Prudenti consideratione agitur, ut dispositionum, vel commutationum sanctarum memorie litterarum constitutio tra latur, quoniam per representationem scripti oblivionis nebula tollitur, et auala machinamenti pravitas destruitur. Quapropter comperiat omnis sanctæ Dei Ecclesie fidelium, presentium scilicet et futurorum, solertia, quoniam vir apostolicus Pater noster, dominus Madoaldus, archiepiscopus Trevirensis^c, a lit culmen serenitatis nostræ, supplicans ut quandam abbatiam sancti Mauricii

martyris, que vocatur monasterium Thielogiese, a nobis constructam, ac juxta fluvium Sarre, in decatu Austris Mosellanicæ nuncupato constitutam, ad ecclesiam sancti Petri principis apostolorum, que constructa constat in civitate Treverensi, ubi principalis episcopatus sui sedes esse dignoscitur, ad honorem Dei sanctorumque ejus ibidem quiescentium traderemus; statimque nos congruæ ejus suasioni volentes ob reverentiam sui gratanter satisfacere, decrevimus ita fieri. Deditimus quoque eandem abbatiam cum universa integritate sua, ad prefate solis ecclesiam, in beate memorie Chilperici regis, vi nostri, nec non Clotarii genitoris nostri, patrumque nostrorum, videlicet Chilperici et Clotarii, Christianissimorum regum, animæque nostræ perpetuam commemorationem, cum ecclesiis, vicinis,

* Editum inter Stemmata Lotharingiæ ac Barri ducum, a Francisco Roserio, Paris. 1580, fol. 2 recto, qui illud ex monasterio sancti Mauricii Toletani a te depromptum esse linxit; sed ipse fabricavit cum aliis pluribus instrumentis, ut genealogiam ducum Lotharingiæ astrueret, deductam a Merovingicis et Carolingicis regibus. Tanta autem ejus erat in rebus diplomaticis imperitia, ut facile fuerit fraudem detegere; unde solemnè judicio damnatus pœnas dedit. Thuan. hist. ann. 1583. Liber ejus, publice notatus, nulli deinceps fucum facere debuit; systema tamen falsatoris hoc nostro sæculo iterum renovatum fuit, in Musei Lothar. vet. et rec. et Hugonis, præmonstr. sub ficto nomine Baleicourt, et iterum solemniter damnatum ann. 1712. Spuria hæc instrumenta ex instituto nostro recudimus. Quamvis ipsorum falsitas pro re judicata habenda sit, præcipua tamen indicia

breviter exponere non inutile ducimus. De his autem viri eruditissimi baronis de Zur-Lauben censorias notas videsis in Historia regie inscriptionum Academiæ, t. XXIV, pag. 180 et seq.

^b Insolita hac ætate initialis formula, testibus Mahillonio et aliis artis diplomaticæ magistris, Dipl. lib. II, cap. 2; Chron. Gotwicense, lib. II, p. 112, etc.

^c Madoaldus ad Trevirensis sedem evectus hoc ipso anno 622, vide Nov. Gall. Christ. t. XIII, col. 384 et 561, nonnisi anno 625 auctor fait Dagoberto ut Thielogiese monasterium condere, quod pugnat cum diplomate de quo agitur, ubi anno 622 constructum, ditatum, donatum ecclesie Trevirensi, hoc monasterium fingitur. Prætermittimus archiepiscopi titulum, quo Madoaldus, et infra Cunibertus, contra morem insiguntur. Certe hic titulus in usu fuit ad initium sæc. VIII.

hominibus, viis, quæsitis et inquirendis, A
 us et immobilibus, et cum universis appen-
 adjacentis suis. Et præfatis ecclesiis, et Patri
 prædicæ cellæ sancti Mauritii super Sarræ
 constructæ, protectorem, rectorem et advo-
 illustrem dominum dominum Clodulphum,
 Mosellanicæ ducem ^a, Arnulphi ducis filium,
 e regio natum constituimus. Hæc itaque uni-
 hoc præsens nostræ auctoritatis præceptum,
 memoratam selem æternaliter pertinenda
 us, tradimus, ea scilicet ratione, ut præfatus
 us successoresque illius, similem perpetuis
 ibus ex prælibata abbatiâ habeant potestatem,
 le cæteris ejusdem episcopatus causis, juxta
 m ipsius ecclesiæ cuncta, prout illis placuerit,
 disponere, quatenus rectores ejusdem sedis, B
 ani clerico eorum regimini subacto, tam pro no-
 pro antedictis prædecessoribus nostris, et
 ore constituto, Dei misericordiam semper
 delectet. Hæc donationis nostræ auctoritas,
 quam successore nostro irrumpente, solidis-
 in Dei nomine per omnia mundi volventis
 obtineat stabilitatem; quam munimine nostro
 iam, manu nostra, cum duce Clodulpho, sub-
 a firmavimus, quod et fecit Cunibertus, archi-
 rus Coloniensis ^b, annulorum nostrorum im-
 nibus jussimus sigillari. Datum Kal. Maii,
 ominicæ Incarnationis DCXXII ^c. Actum Metis,
 ivo regali, in Dei nomine feliciter.
 bertus, Francorum rex. Cunibertus, archiepi-
 Coloniensis. Clodulphus, Austriæ Mosellanicæ C

II.

*in Dagoberti I, quo res ecclesiæ B. Petri Trevi-
 is confirmat; cellam S. Hilarii, seu S. Maximini
 in hujus ecclesiæ jure permanere; et utrique
 catam dat Arnulphum, Austriæ Mosellanicæ
 m ^a (ann. 623).*

nomine Domini, amen ^e.] Dagobertus, rex
 ram, illustribus [duci Austriæ Mosellanicæ
 ho ^f, ac cæteri] ducibus, comitibus, dome-
 vel omnibus agentibus tam ultra quam citra

duobus diplomatibus quæ sequuntur, ab eo-
 alsario fabricatis, et quæ anno 623 data fin-
 ; dux Austriæ Mosellanicæ dicitur Arnulphus,
 phi Pater.

Cunibertus nondum Coloniensi Ecclesiæ præerat
 die Maii anni 622, qui, vi Kal. Octobris hujus
 Coloniensis Ecclesiæ infulus adeptus est; vid.
 Gall. Christ. t. III, col. 626.

anni Incarnationis diplomatibus Meroveadum
 supposititium factum arguunt, ut non semel
 mus. Vide Dipl. nov., t. IV, pag. 695, etc. Sub-
 Roserius sigillorum enumerationem; et quæ
 ant stemmata gentilitia, magno apparatu de-
 : quod sane et falsatoris ignorantiam prodit,
 ramenti falsitatem.

didit Roserius inter Stemmata Lotharingiæ ac
 ducum, fol. 1, reperit, ut ait, in monasterio S.
 i, sed reipsa ab eo confectum, ad exemplar al-
 diplomatæ a Browero vulgati in Annal. Trevi-
 us, t. I, pag. 351, quod infra recudemus. Ve-
 Roserio Browerii instrumentum multis modis
 ratum est, et proluxa interpolatione auctum,
 tæ suæ de ducibus Lotharingiæ a regio Fran-
 sanguine ortis fidem aliquam conciliaret, qui

Rhenum, Ligerim, Mosellam, tam absentibus quam
 præsentibus. Illud ad augmentum vel stabilitatem
 regni nostri sine dubio in Dei nostri nomine credimus
 permanere, si sacerdotum petitionibus, vel ecclesia-
 rum rectis postulationibus, id quod nostris auribus
 patefecerunt, perducamus ad effectum. Ideo, ue, vir
 apostolicus Pater noster Modoaldus, archiepiscopus
 Trevirensis, præceptum prædecessorum nostrorum,
 anteriorum regum, parentum nostrorum, Sigiberti,
 Theodeberti, Theodorici, imo bonæ memoriæ ac re-
 cordationis Lotarii, gloriosi regis, genitoris nostri,
 eorum manibus roboratum, obtulit obtulibus nostris,
 in quo erat insertum, quod non solum idem genitor
 noster, verum etiam præfati reges prædecessores
 ejus, videlicet Francorum reges, quasunque res boni
 ac sancti viri, pro divinæ contemplationis intuitu,
 ad partem sancti Petri Trevirensis ecclesiæ delega-
 verunt, suorumque auctoritatibus sigillorum confir-
 maverunt, quatenus eorum regnum superno auxilio
 tueretur, et postmodum in æthereo regno, cum Chri-
 sto, sine beato gauderent. Pro rei firmitate idem
 præfatus præsul Modoaldus deprecatus fuit sublimi-
 tatem nostram, ut, paternum ac prædecessorum mo-
 rem sequentes, hujusmodi auctoritatis præceptum,
 ob amorem Dei et reverentiam sancti Petri, de eisdem
 rebus fieri juberemus. Cujus petitioni libenter as-
 sensum præbuimus, et hoc nostræ auctoritatis præ-
 ceptum erga ipsam ecclesiam, pro divini cultus
 amore et animæ nostræ remedio, fieri decrevimus.
 Per quod præcipimus ac jubemus omnes res, vel
 facultates ad ecclesiam sancti Petri Trevericæ urbis
 pertinentes, scilicet cellam sancti Hilarii, quæ modo
 appellatur cella sancti Maximini, quæ est in prædio
 sancti Petri constructa ^g, castella, vicos, villas, vi-
 neas, sylvas, homines, vel quicquid, largiente clemen-
 tia divina, deinceps ad eam augmentandam eccle-
 siam, circa Rhenum, Ligerim, [vel Mosellæ] ^h fluvium
 in regno nostro insistentia, omnia super jure et po-
 testate sancti Petri Treverensis ecclesiæ, ejusque
 pontificis perpetualiter mancipatura permanere. [Pro
 qua re melius observanda, ac ut præfatarum eccle-

præcipuus ipsi fuit fraudum suarum scopus. Discre-
 pantias ac præsertim interpolationes inter unco-
 distinguimus. Falsum Roserii diploma explodit inter
 alios Browerius, pag. 351, quem videsis, et insuper
 Masenium ad Browerum, annot. 13, pag. 608.

^e Deest apud Browerum hæc initialis formula.
 Quis autem, ait Browerus, pag. 352, veteris historiæ
 utcumque sciens, hac ætate auduit duces nominari
 Austriæ Mosellanicæ?

^f Nihil habet de Arnulpho diploma a Browero
 editum.

^g Hoc loco apud Browerum mentio fit cænarum alia-
 rum præter cellam sancti Maximini, ad ecclesiam
 Treverensem pertinentium; scilicet sancti Paulini,
 sancti Eucharii, et sanctæ Mariæ. Hinc Roserius
 ansam sumpsit diploma peculiare fingendi, vid. infra
 (Col. 504, not. ^h) pro cella sancti Eucharii, in plurimis
 huic simile, et in quo fabulam suam de Arnulpho
 reficavit, ut pluribus hæc tueretur instrumentis.

^h Mosellæ nomen deest in diplomate Broweriano,
 ideo a Roserio insertum, ut melius textus congrueret
 cum Arnulpho Mosellanicæ Austriæ duce, quem fingit
 advocatum datum ecclesiæ sancti Maximini.

siarum res prospereserventur, videlicet beati Petri ac beati Maximini, ne deinceps a grassatoribus quidquam molestiæ inferatur, præfata ecclesiæ beati Petri Trevericæ urbis, et fratribus antedictæ cellæ beati Hylarii, quæ modo appellatur cella sancti Maximini, quæ est in prælio sancti Petri constructa, protectorem, rectorem et advocatum damus illustrem dominum, dominum Arnulphum, sanguine regio natum, parentem nostrum ac instructorem, Austriæ Mosellanicæ ducem, cui hæc omnia fideliter observare præcipimus ^a.] Propterea pari modo statuimus ut nullus ex [ducibus], publicis iudicibus, vel aliquis ex iudiciaria potestate, in monasterio, circa ecclesias, cellas, vices, agros, homines, vel loca alia ^b, impedimenta ponat, sed liceat memorato præsuli suisque successoribus omnia præfata in integrum perpetuo tempore, pro remedio animæ nostræ seu parentum nostrorum, sicut in præcepto genitoris nostri piissimi continetur, quieto ordine possidere et nostro fideliter parere imperio [ac nostri domini Arnulphi]. Sed ut hoc nostræ auctoritatis præceptum pleniorum in Dei nomine obtineat vigorem, et a fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ matris, videlicet presentibus et futuris temporibus, verius credatur, et diligentius a successoribus nostris conservetur, illud propria manu, [cum principibus nostris ^d,] subfirmavimus, [et annulorum nostrorum impressionibus] signari iussimus. [Data iv Kal. Augusti, anno ab incarnato Domino DCXXIII ^e.]

Dagobertus, rex Francorum. Cunibertus, archiepiscopus Coloniensis. Atto, episcopus Metensis. Principius, episcopus Spirensis ^f. [Arnulphus, dux Austriæ Mosellanicæ.] Pipinus, majordomus, [dux Hasbanicæ] ^g.

III.

Diploma Dagoberti I, quo res ecclesiæ B. Petri Treverensis confirmat; cellam B. Eucharii, seu S. Mathiæ jubet in hujus ecclesiæ jure permanere, et utrique

^a Hæc proluxa clausula, quæ tota deest apud Browerum, et a Roserio intrusa est, fabulæ Roserianæ omne artificium reteggit.

^b Illic multa omittit Roserius, quæ leguntur apud Browerum, de immunitatibus honorum ad ecclesias ibi memoratas pertinentium.

^c Iterata Arnulphi mentio, a Roserio addita, ad majorem commentitiæ interpolationis flem.

^d Pro voce *principibus*, legitur apud Browerum, *luidis*. Hanc sane vocem Roserius minus convenire arbitratus est cum nomine Arnulphi ducis, quod subscriptionibus adungi intendebat.

^e De solus regis annulo agitur in diplomate a Browero edito, nec ut ibi nota chronologica. Browerus tamen margine ascribit annum regni Dagoberti 12, scilicet apud Austrasios, qui concordat cum anno Christi 634. De his infra, cum diploma Browerianum expendemus.

^f Paucis discrepant subscriptiones episcoporum apud Browerum; sed cum ann. Chr. 625 male conveniunt, Principius enim Spirensi Ecclesiæ non præfuit ante annum 642, Nova Gall. Christ., t. V, pag. 716; Atto inter Metenses episcopos non recensetur, nisi hoc nomine intelligatur Abbo, qui Metenses infulas non est adeptus nisi anno 625, *ibid.*, t. XII, col. 699; Browerus agnoscit subscriptionem Pippini majordomi, sed omisso titulo ducis Hasbanicæ, quem Pippino Roserius sponte sua largitur.

advocatum dat Arnulphum, Austriæ Mosellanicæ ducem ^h (ann. 625).

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen. Dagobertus, divina favente et ordinante providentiâ, rex Francorum. Expedit cuilibet auctoritati personæ, tum maxime primatibus, regis, humilibus ac moderatis, sub religione degentium precibus obtemperare, et eorum quietem et pacem pro facultate fovere, et post munire. Igitur noverit omnium fidelium nostrorum tam presentium quam futurorum sagacitas, quod vir venerabilis et apostolicus Pater noster dominus Modoaldus, sanctæ Treverens. Ecclesiæ archiepiscopus, nostris obtulit obtutibus præceptum anteriorum regum Francorum, in quo erat insertum, quod prædecessores, reges videlicet Francorum, omnes res quascunque boni et sancti viri, pro divinis contemplationis intuitu, ad partem sancti Petri Treverensis ecclesiæ delegaverunt, suorum decretorum auctoritatibus confirmaverunt, et duces probos in protectores et advocatos dederunt, quatenus eorum regnum superno auxilio tueretur, et postmodum, cum Christo rege regum, regnarent in cælis. Pro rei veritate et firmitate præfatus præsul Modoaldus postulavit celsitudinem nostram, ut, paternum ac prædecessorum regum mores sequentes, hujuscemodi auctoritatis præceptum, ob amorem Dei et reverentiam sancti Petri, de eisdem rebus fieri juberemus, ac eis protectorem, seu advocatum, daremus. Cui petitioni libenter consensum præbuimus, et hoc nostræ auctoritatis et protectionis præceptum erga ipsam ecclesiam, pro divini cultus amore et animæ nostræ remedio fieri decrevimus. Per quod præcipimus atque jubemus omnes facultates vel res ad ecclesiam sancti Petri Trevericæ urbis pertinentes, scilicet, cellam sancti Eucharii, quæ modo appellatur cella sancti Mathiæ apostoli, quæ est in territorio sancti Petri, principis apostolorum, constructa, castella, vicos, villas, vineas, sylvas, homines, vel quæque, largiente

pino Roserius sponte sua largitur.

^g Diplomati Roserius notam subjungit qua describit stemmata gentilitia, eadem quæ in diplomate præcedente, certe hac ætate prorsus ignota, ut supra notavimus (*Col.* 501, *not.* ^e).

^h Fetus alter famosi falsatoris Roserii, de quo videtur quæ supra (*Col.* 502) memoravimus. Spurium hoc diploma non exstat nisi inter Stemmata Lotaringiæ et Barri ducum, fol. 1, v°. Illud se reperisse ait Roserius in archivio sancti Eucharii Treverensis; sed ipse totum confecit ut aliquam adjungeret auctoritatem fabulæ suæ de Arnulpho, Austriæ Mosellanicæ duce, et orto a regio Francorum sanguine. Iidem scaturit falsi indicia quibus diploma alterum quod pariter fabricavit pro ecclesia Treverensi et celsæ sancti Maximini, a nobis supra editum (*Col.* 502). In utroque titulus archiepiscopi Modoaldo tribuitur; anni Incarnationis pro notis chronologicis adhibetur; nomen Attonis Metensis adulteratum est, nec temporibus congruit; fatemur nomen Pippini, Spirensis episcopi, oscitantia librarii scriptum pro Principii nomine, qui vere Spirensis episcopus fuit, sed non ante annum 642, *Nov. Gall. Chr.*, t. V, pag. 716. Diximus supra (*Not.* ^e) de stemmatibus gentilitiis, quæ in utroque diplomate ex-titisse testatur Roserius false simul et ridicule. Puderet nos quod diutius his insisteremus.

provehere, quem, sicut diximus, ornatis mori-
 rideus jugiter ad cœlestem patriam anhelare;
 a civium abbatumque Cadurcorum consensus
 animodis exposcit ut eum episcopum habeant,
 tra devotio similiter consentit, absque dubio
 us natu Dei id fieri, ut dum satis nobis est in
 nostro necessarius, ipsi nobis quodammodo
 liam inferamus, et eum ab æditibus propriis
 tui publico [Labbe., ut eum ab æditibus nostris
 tui vestro] procuremus. Sed dum nobis, sicut
 is, eum ab æditibus nostris auferimus, quibus
 es et regna a Deo sunt commissa, quamvis
 nferamus dispendium, tales debemus procurare
 es, qui secundum Deum et juxta apostolica
 lebes sibi ac nobis [Melius apud Labbe., a nobis]
 ssas debent regere, unde nobis merces am-
 ossit a crescere. Quamobrem, juxta civium
 nem, nostram quoque concordantem in omni-
 lantatem, decernimus ac jubemus, ut, adju-
 Domino, adclamante laudem ipsius clero vel
 , vir illustris et verus Dei cultor Desiderius
 x in urbe Cadurca debeat consecrari, et nostra
 que voluntas, quod decrevit in omnibus in
 mine perficiatur, et pontificali benedictione
 tur, dummodo, Christo propitio, vera hac
 re proffitemur, quod vita et conversatio ejus
 t probata ab universis habetur, in tantum ut
 is et pro universis ordinibus Ecclesiæ debeat
 , et acceptabiles Deo hostias studeat offerre,
 hoc vitam nobis longiori ævo, auctore Do-
 credimus propagandam, si ille in sacerdotio
 et sublimatur, qui pro nobis vel pro vobis,
 commissis, securus ante tribunal Christi pre-

ronologicis, multæ et concertationum plenæ,
 ulum Caturcensium successione et de regni
 rti chronologia, disputationes institutæ sunt.
 ra (Not. b).
 ta Labbeæ Editionem, Biblioth. mss. t. I,
 3, datum fuit præceptum sub die Idus Aprilis,
 ie 13; juxta Moissiacensem Codicem, sub die
 Id est die octava. Omissam potius a librariis
 ri, quam sponte intrusam, nemo non judica-

anno Christi ad quem referendus sit annus
 agoberti octavus, plurimum critici dissen-
 illi enim annos regni hujus numerant ab as-
 a Dagoberto Austrasiæ regno, alii a morte
 patris ejus. Quin et ii ipsi qui in alterutra
 nda computandi ratione consentiunt non ideo
 conveniunt de anno Chr. cui octavus regni
 rti annus alligandus sit. Vide quæ de his com-
 sent Mabilionius ad calcem Analect., p. 520;
 , Pagius, ubi sup. et recentius Vaissetus,
 pag. 679 et seq., in notis ad Hist. Occitanicæ.
 ssententis excutiendis longius detineremur;
 satis sit Mabilionium in dissertatione sua,
 ra, de anno et die ordinationis Desiderii, et
 n, Ann. eccl. t. II, p. 809, etc., probavisse
 octavum Dagoberti regni, in præcepto de-
 tur, repetendum ab exordio ejus regni apud
 nos, id est ab ineunte vere anni 622. Vais-
 ubi sup., regni initia revocat ad mensem
 ejusdem anni; et hinc arguit mensem Apr-
 ni octavi incidere in annum 630. Nos vero
 billonio, Pagio, imo et Valesio, Rer. Franc.
 t, pag. 21, exordium regni Dagoberti ab ini-
 tii anni 622 computantes, diploma de quo

ces offerat, et in futuro judicio, ut culpas excuset
 precator [Labbe., peccatorum] assistat. Qua de re,
 presenti auctoritate decernimus ut sæpeditus Desi-
 derius episcopatum in Cadurca urbe præsentialiter
 suscipiat, et, Christo propitio, ejus temporibus teneat.
 Et ut hæc deliberatio nostræ voluntatis firmior ha-
 beat, manus nostræ subscriptione subter eam
 decrevimus roborare. Chrodobertus obtulit. Dago-
 bertus rex subscripsit. Data sub die vi Idus Aprilis
 [Labbe. sub die Idus Aprilis] ^a, anno octavo ^b Dago-
 berti regis.

VII.

*Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo Mercatum
 sancti Dionysii instituit* ^c (ann. 629).

Dagobertus, rex Francorum, vir illuster, Leuthone,
 Vultione, Raucone comitibus, et omnibus agentibus nos-
 tris, vicariis, centenariis et ceteris ministris reipublice
 nostre. Cognoscat sollicitudo et prudentia vestra
 qualiter volumus et constituimus in honore domini
 et gloriosi patroni nostri Dionysii, mercatum con-
 struendo ad missa ipsa quæ evenit septimo Idus Oc-
 tobris, semel in anno, de omnes negotiantes in
 regno nostro consistentes, vel de ultra mare ve-
 nientes, in illa strada que vadit ad Parisius civitate,
 in loco qui dicitur Pasellus sancti Martini. Et sciatis
 nostri missi ex hoc mercato et omnes civitates in
 regno nostro, maxime ad Rothomo porto et Wicus
 porto qui veniunt de ultra mare, pro vina et melle,
 vel garantia emendum; et isto et altero anno, seu
 ante, sit ipse theloneus indultus usque ad tertium
 annum. Et inde in postea, de unaquaque quarrada
 de melle persolvant partibus sancti Dionysii solidos
 duos; et unaquaque quarrada de garantia similiter
 solidos duos; et illi Saxones et Vicarii ^d, et Ro-

agitur sub anno 629 collocamus. De his iterum et
 fusius in notis nostris ad ejusdem Dagoberti indiculum
 de consecratione Desiderii. Vid. infra (Col. 512).

^e Vulgatum a Dubleto in Hist. abbatie sancti Dionysii,
 pag. 655, ex autographo corticeo, recusum a
 Miræo, Opera dipl., t. I, pag. 241, et ab Editoribus
 Scriptorum rerum Franc., t. IV, pag. 627. Foppens,
 in notis suis ad Miræum, ubi supra, pag. 342, ait
 hoc instrumentum a Felibiano editum fuisse in Hi-
 storia regalis monasterii sancti Dionysii: perperam;
 neque enim illud a Felibiano editum, imo nec lau-
 datum fuit; et quod de nundinis Sandionysianis narrat
 Felibianus, Hist. sancti Dion., pag. 14, illud Frederi-
 garii Chronico et Gestis Dagoberti tuetur, præterito
 Dagoberti diplomate, forte quia ipsi suspectum fuit.
 Aperte illud de falso postulavit Cointius, Ann. eccl.
 t. II, pag. 824; sed optimæ notæ visum est Mabilionio,
 Ann. Ben., t. I, pag. 345, qui Cointii criminationes
 depellit. Autographum jam non exstat in archivo
 sancti Dionysii. Edimus ex chartulario ms. xiii sæculi,
 quod in eodem archivo servatur, et humanissime
 communicavit dominus Poirier, cui hæc Collectio
 nostra plurimum debet. Exstat etiam in Codice Col-
 bertino Bibl. regicæ, n. 5415. Idem diploma vulgavit
 Marini, Papiri diplomatici, n. 61.

^d Pro voce Vicarii, editi habent Ungarii. Labbeus,
 Misc. curios. t. II, pag. 411, vocem Vigarii legisse
 se ait in veteri Codice manuscripto, eodem forte ex
 quo hoc instrumentum deprompsimus: sic autem
 emendari jubet; et arbitratur vicarios ita dictos a
 Vicario portu, unde frequens ad mercatum sancti
 Dionysii concursus, ut dicitur initio hujus diplo-
 matæ.

V.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo confirmat partitionem bonorum inter Ursinum et germanum ejus Beppolenum ^a (ann. 628).

Dagobertus rex Franc. vir iuluster.

Quotiescumque petitionibus sedilium personarum, in quo nostris fuerint patefacti, eas per singula libenter volumus obaudire, et effectui in Dei nomine mancipari. Atque ideo, vir iuluster et fedelis, Deo propicio, noster Ursinus ^b clementiæ regni nostri petiit, ut de id quod una cum germano suo Beppoleno in divisionis paginam, tam ex successione generis suo Chrodoleno, quam germano suo Chaimedes quondam, loca quorum vocabola sunt, Ferrarias, Leubaredo villare et Eudoncovilla, seu reliqua facultatem, vel villas illas quod in Roteneco de alode materna per pactionis titulum ad eodem nuscuntur pervenisse: hoc est, cum terris, ædificiis, mancipiis, viniis, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumve decuribus, mobilebus et immovilebus, vel reliquis rebus seu adjacentiis ad . . . [trium aut quatuor litterarum spatium] pertenentibus, ut dictum est, ad parte sua pervenisset, et hoc ad præsens ricto ordine essent domenati. Unde et pactione pleniore loca, vel de reliquis res, mano præfato germano suo Beppoleno subscripta, vel bonorum roboracion. . . [desunt circiter syllabæ quatuor] ^c se pre manebus habere adfirmat, idemque et vindicionis, quod ab aliquibus hominibus in suprascripta loca porciones aliquas visus est don. . . rasse [Sic in tab. æri incisa. Mabillonius legit comparasse] præ manebus, habere adfirmat: petiit predictus vir ut nostram ex hoc circa ipsum plinius deberit confirmari præceptio. Cujus postolacione pro rei tucius firmitatem nolueimus denegari, præceptientis enim ut quidquid ei

^a Scriptum Merovingicis litteris, in charta Ægyptiaca Mabillonius ex archivo Dionysiano, nunc in archivo regni, n. tab. iv. eruit; æri incisum in Suppl. de re diplomatica exhibuit, tab. ii, pag. 70; ac ibidem, pag. 92, litteris vulgaribus curavit typis mandandum. Iterum editum in Annalibus ordinis sancti Benedicti, t. I, append. ii, pag. 685; translatum denique, ex editione Mabillonii, in Collect. script. rerum Gallicarum, t. IV, pag. 631, nec non apud Marini, Papiri diplomatici, n. 60; nos cum ipsa tabula a Mabillonio vulgata diligentissime collatum recudimus. Intervals quædam, quæ in autographo littere oblitteratæ occupabant, punctis designavimus, et intervallo spatia notulis inter parentheses inscriptis, ut licuit, definivimus. Signa præmissa nomini Dagoberti initio diplomatis, et ad calcem nomini Burgundofaronis, in tabula æri incisa a Mabillonio videre est.

^b Ursinus hic, juxta Mabillonium, Annal. Bened. t. I, pag. 343, idem fuit quæ Clotarii diplomati subscriptus de quo alibi diximus.

^c Hoc loco Mabillonius, in exemplo, vulgari caractere expresse, inseruit voculam *cta* quæ deest in tabula æri incisa.

^d Nullæ in hoc diplomate notæ chronologicæ. Illud anno 628 tribuit Mabillonius, ubi sup., pag. 343 et 685, quem sequimur. Collocatur in Collect. scriptorum rerum Francicarum, post aliud ejusdem Dagoberti diploma datum regni ejus anno 14, id est ann. Chr. 635 aut 636.

^e Burgundofaro, qui hic referendarii munere fun-

A constat æquo ordine. . . [spatium unius litteræ] in dicta loca vel reliquas res ad parte sua per inspecta pactione econtra supradicto germano suo justii in divisione percipisse, et quod per ipsas vindicionis in præfata loca possidere dinusceretur, ut ad præsens ricto tramete possidere videtur, nostram in Dei nomen generaliter auctoretatem firmatur, et ipsi hoc teneat [spatium quatuor syllabarum] . . . ndat et suisque posteris perpetualiter ad possedendum relinquat. Et ut hæc auctoretas perpetuis temporebus firma stabeletate debeat perdurare, manus nostre subscriptionibus subter eam decrevimus roborare ^d.

Burgundofaro ^e optol. Dagobertus rex subs.

VI.

B *Præceptum Dagoberti I, regis Francorum, quo jubet ut Desiderius episcopatum Caturcensem suscipiat* ^f (ann. 629).

Dagobertus, rex Francorum, episcopis et ducibus cunctoque populo Galliarum finibus constituto. Condecet clementiæ principatus nostri [vox nostri deest apud Labb.], sagaci indagacione prosequere et pervigili cura tractare, ut electio vel dispositio nostra, Dei in omnibus voluntati debeat concordare, et dum nobis regiones et regna in potestate ad regendum, largiente Domino, noscuntur esse conatæ, illis committantur privilegia dignitatum, quos vita laudabilis et morum probitas vel generositatis nobilitas attollat. Et quoniam virum illu-trem Desiderium, thesaurarium nostrum, cognovimus religionis observantiam ab ipso pueritiæ suæ tempore in omnibus custodire, et sub habitu sæculari Christi militem gerere, ac mores angelicos et sacerdotalem conversationem habere, ut non solum in contiguis, sed etiam in longinquis regionibus fama bonitatis ejus evulgata crebrescat, ideo credimus eum merito ad sacerdo-

gitur, idem est, juxta Mabillonium, Annal. t. I, pag. 343, qui alias Faro dicitur, frater Faræ virginis, quæ etiam Burgundofara vocabatur. Is primum conjugatus, deinde, dimissa et velata uxore, clericus factus, demum Ecclesiæ Meldensis infulus obtinuit anno 626, juxta Novam Galliam Chr. t. VIII, col. 1600, Burgundofaro appellatus, quasi Faro Burgundus, nobilis scilicet e Burgundica prosapia homo. Quod autem simul episcopus et referendarius fuerit, id minime repugnat. De his videsis Plessæum in notis ad Ecclesiæ Meldensis Historiam, t. I, pag. 654, not. 25.

D ^f Insertum est Vitæ sancti Desiderii, scriptæ ab auctore fere coætaneo, juxta Mabillonium, Ann. Bened. t. I, pag. 358, vel juxta Pagium, in Baron. t. II, ad ann. 629, n. 11, octavo sæculo; pluries editum: primum a Labbæo, Biblioth. mss. t. I, pag. 703, in Vit. sancti Desid. ex ms. Herouvalliano, deinde a Cointio, Ann. t. II, pag. 808, et Baluzio, Capitul. t. I, col. 141, ex ms. Moissiacensi. Editionem Baluzii secuti sumus, qui ait, t. II, col. 1020, se hoc diploma cum manuscripto contulisse accuratus. Varias tamen lectiones alicujus momenti inter uocos ascripsimus, ex editione Labbæi. Recusum quoque fuit præceptum hoc in Suppl. concil. Laland. pag. 64, etc.; in appendice ad Gregorium Turon. a Ruinartio, col. 1514; ab ipso Labbæo iterum, Miscell. curios. t. II, pag. 420; inter Instrumenta ad libertates Ecclesiæ gallicanæ pertinentia, t. II, part. ii, cap. 15, pag. 66; in Collectione scriptor. rer. Franc. t. III, pag. 520. Toties autem typis mandatum est, eo quod ipse

tium provehere, quem, sicut diximus, ornatis moribus, videmus jugiter ad coelestem patriam anhelare; et dum civium abbatumque Cadurcorum consensus hoc omnimodis exposcit ut eum episcopum habeant, et nostra devotio similiter consentit, absque dubio credimus nutu Dei id fieri, ut dum satis nobis est in palatio nostro necessarius, ipsi nobis quodammodo violentiam inferamus, et eum ab æditibus propriis prolectui publico [Labbe., ut eum ab æditibus nostris prolectui vestro] procuremus. Sed dum nobis, sicut diximus, eum ab æditibus nostris auferimus, quibus regiones et regna a Deo sunt commissa, quamvis nobis inferamus dispendium, tales debemus procurare pastores, qui secundum Deum et juxta apostolica dicta plebes sibi ac nobis [Melius apud Labbe., a nobis] commissas debent regere, unde nobis merces amplior possit a crescere. Quamobrem, juxta civium petitionem, nostram quoque concordantem in omnibus voluntatem, decernimus ac jubemus, ut, adjuvante Domino, adclamante laudem ipsius clero vel populo, vir illustris et verus Dei cultor Desiderius pontifex in urbe Cadurca debeat consecrari, et nostra civiumque voluntas, quod decrevit in omnibus in Dei nomine perficiatur, et pontificali benedictione sublimetur, dummodo. Christo propitio, vera hac religione prostemur, quod vita et conversatio ejus digna et probata ab universis habetur, in tantum ut pro nobis et pro universis ordinibus Ecclesiæ debeat exorare, et acceptabiles Deo hostias studeat offerre, quia ex hoc vitam nobis longiori ævo, auctore Domino, credimus propagandam, si ille in sacerdotio e'egitur et sublimatur, qui pro nobis vel pro vobis, sibi que commissis, securus ante tribunal Christi pre-

notis chronologicis, multæ et concertationum plenæ, de præsumptum Caturcensium successione et de regni Dagoberti chronologia, disputationes institutæ sunt. Vid. infra (Not. b).

a Juxta Labbeæ Editionem, Biblioth. ms. t. I, pag. 703, datum fuit præceptum sub die Idus Aprilis, id est die 13; juxta Moissiacensem Codicem, sub die vi Idus, id est die octava. Omissam potius a librariis notam vi, quam sponte intrusam, nemo non judicaverit.

b De anno Christi ad quem referendus sit annus regni Dagoberti octavus, plurimum critici dissentiant; alii enim annos regni hujus numerant ab assumpto a Dagoberto Austrasiæ regno, alii a morte Clotarii patris ejus. Quin et ii ipsi qui in alterutra admittenda computandi ratione consentiunt non ideo inter se conveniunt de anno Chr. cui octavus regni Dagoberti annus alligandus sit. Vide quæ de his commentati sint Mabillonius ad calcem Analect., p. 520; Coingtius, Pagius, ubi sup. et recentius Vaissetus, not. 78, pag. 679 et seq., in notis ad Hist. Occitanicæ. In diversis sententiis excutiendis longius detineremur; dixisse satis sit Mabillonium in dissertatione sua, ubi supra, de anno et die ordinationis Desiderii, et Coingtium, Ann. eccl. t. II, p. 809, etc., probavisse annum octavum Dagoberti regni, in præcepto de quo agitur, repetendum ab exordio ejus regni apud Austrasios, id est ab ineunte vere anni 622. Vaissetus, ubi sup., regni initia revocat ad mensem Octob. ejusdem anni; et hinc arguit mensem Aprilem anni octavi incidere in annum 630. Nos vero eum Mabillonio, Pagio, imo et Valesio, Rer. Franc. lib. xviii, pag. 21, exordium regni Dagoberti ab initio veris anni 622 computantes, diploma de quo

ces offerat, et in futuro judicio, ut culpas excuset precator [Labbe., peccatorum] assistat. Qua de re, præsentis auctoritate decernimus ut sæpeditus Desiderius episcopatum in Cadurca urbe præsentialiter suscipiat, et, Christo propitio, ejus temporibus teneat. Et ut hæc deliberatio nostræ voluntatis firmior habeatur, manus nostræ subscriptione subter eam decrevimus roborare. Chrodobertus obtulit. Dagobertus rex subscripsit. Data sub die vi Idus Aprilis [Labbe. sub die I. Idus Aprilis] a, anno octavo b Dagoberti regis.

VII.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo Mercatum sancti Dionysii instituit c (ann. 629).

Dagobertus, rex Francorum, vir illuster, Leuthone, Vuitione, Raucone comitibus, et omnibus agentibus nostris, vicariis, centenariis et ceteris ministris reipublice nostre. Cognoscat sollicitudo et prudentia vestra qualiter volumus et constituimus in honore domini et gloriosi patroni nostri Dionysii, mercatum construendo ad missa ipsa quæ evenit septimo Idus Octobris, semel in anno, de omnes negotiantes in regno nostro consistentes, vel de ultra mare venientes, in illa strada que vadit ad Parisius civitate, in loco qui dicitur Pasellus sancti Martini. Et sciatis nostri missi ex hoc mercato et omnes civitates in regno nostro, maxime ad Rothomo porto et Wicus porto qui veniunt de ultra mare, pro vina et melle, vel garantia emendum; et isto et altero anno, seu ante, sit ipse theloneus indultus usque ad tertium annum. Et inde in postea, de unaquaque quarrada de melle persolvant partibus sancti Dionysii solidos duos; et unaquaque quarrada de garantia similiter solidos duos; et illi Saxones et Vicarii d, et Ro-

agitur sub anno 629 collocamus. De his iterum et fusius in notis nostris ad ejusdem Dagoberti indiculum de consecratione Desiderii. Vid. infra (Col. 512).

e Vulgatum a Dubleto in Hist. abbatie sancti Dionysii, pag. 655, ex autographo corticeo, recusum a Miræo, Opera dipl., t. I, pag. 241, et ab Editoribus Scriptorum rerum Franc., t. IV, pag. 627. Foppens, in notis suis ad Miræum, ubi supra, pag. 342, ait hoc instrumentum a Felibiano editum fuisse in Historia regalis monasterii sancti Dionysii: perperam; neque enim illud a Felibiano editum, imo nec laudatum fuit; et quod de nundinis Sandionysianis narrat Felibianus, Hist. sancti Dion., pag. 44, illud Fredegarii Chronico et Gestis Dagoberti tuetur, præterito Dagoberti diplomate, forte quia ipsi suspectum fuit. Aperte illud de falso postulavit Coingtius, Ann. eccl. t. II, pag. 824; sed optimæ notæ visum est Mabillonio, Ann. Ben., t. I, pag. 345, qui Coingtii criminationes depellit. Autographum jam non exstat in archivo sancti Dionysii. Edimus ex chartulario ms. xiii sæculi, quod in eodem archivo servatur, et humanissimo communicavit dominus Poirier, cui hæc Collectio nostra plurimum debet. Exstat etiam in Codice Colbertino Bibl. regicæ, n. 5415. Idem diploma vulgavit Marini, Papiri diplomatici, n. 61.

d Pro voce Vicarii, editi habent Ungarii. Labbeus, Misc. curios. t. II, pag. 411, vocem Vigarii legisse se ait in veteri Codice manuscripto, eodem forte ex quo hoc instrumentum deprehensimus: sic autem emendari jubet; et arbitratur vicarios ita dictos a Vicario portu, unde frequens ad mercatum sancti Dionysii concursus, ut dicitur initio hujus diplomatis.

V.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo confirmat partitionem bonorum inter Ursinum et germanum ejus Beppolenum (ann. 628).

Dagobertus rex Franc. vir iuluster.

Quotienscumque petitionibus sedilium personarum, in quo nostris fuerint patefacti, eas per singula libenter volumus obaudire, et effectui in Dei nomine mancipari. Atque ideo, vir iuluster et fedelis, Deo propicio, noster Ursinus^b clementiæ regni nostri petiit, ut de id quod una cum germano suo Beppoleno in divisionis paginam, tam ex successione generituri suo Chrodoleo, quam germano suo Chaimedes quondam, loca quorum vocabola sunt, Ferrarias, Leubarodo villare et Eudoncovilla, seu reliqua facultatem, vel villas illas quod in Roteneco de alode materna per pactionis titulum ad eodem nuscutur pervenisse: hoc est, cum terris, ædificiis, mancipiis, viniis, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, movilibus et immovilibus, vel reliquis rebus seu adjacentiis ad . . . [trium aut quatuor litterarum spatium] pertenentibus, ut dictum est, ad parte sua pervenisset, et hoc ad præsens ricto ordine essent domenati. Unde et pactione pleniore loca, vel de reliquis res, mano præfato germano suo Beppoleno subscripta, vel bonorum roboracion. . . [desunt circiter syllabæ quatuor]^c se pre manebus habere adfirmat, idemque et vindicionis, quod ab aliquibus hominibus in suprascripta loca porciones aliquas visus est con. . . rasse [Sic in tab. æri incisa. Mabillonius legit comparasse] præ manebus, habere adfirmat: petiit predictus vir ut nostram ex hoc circa ipsum plinius deberit confirmari præceptio. Cujus postolacione pro rei tucius firmitatem nolue-
mus denegari, præceptientis enim ut quidquid ei

^a Scriptum Merovingicis litteris, in charta Ægyptiaca Mabillonius ex archivo Dionysiano, nunc in archivo regni, n. tab. iv, eruit; æri incisum in Suppl. de re diplomatica exhibuit, tab. ii, pag. 70; ac ibidem, pag. 92, litteris vulgaribus curavit typis mandandum. Iterum editum in Annalibus ordinis sancti Benedicti, t. I, append. ii, pag. 685; translatum demique, ex editione Mabillonii, in Collect. script. rerum Gallicarum, t. IV, pag. 631, nec non apud Marini, Papii diplomatici, n. 60; nos cum ipsa tabula a Mabillonio vulgata diligentissime collatum recudimus. Intervals quædam, quæ in autographo littere oblitteratæ occupabant, punctis designavimus, et intervallo- rum spatia notulis inter parentheses inscriptis, ut licuit, definivimus. Signa præmissa nomini Dagoberti initio diplomatis, et ad calcem nomini Burgundofaronis, in tabula æri incisa a Mabillonio videre est.

^b Ursinus hic, juxta Mabillonium, Annal. Bened. t. I, pag. 343, idem fuit quæ Clotarii diplomati subscripsit de quo alibi diximus.

^c Hoc loco Mabillonius, in exemplo, vulgari caractere expre so, inseruit voculam *cta* quæ deest in tabula æri incisa.

^d Nullæ in hoc diplomate notæ chronologicæ. Illud anno 628 tribuit Mabillonius, ubi sup., pag. 343 et 685, quem sequimur. Collocatur in Collect. scripto- rum rerum Francicarum, post aliud ejusdem Dagoberti diploma datum regni ejus anno 44, id est ann. Chr. 635 aut 636.

^e Burgundofaro, qui hic referendarii munere fun-

A constat æquo ordine. . . [spatium unius litteræ] in dicta loca vel reliquas res ad parte sua per inspecta pactione econtra supradicto germano suo justu in divisione percipisse, et quo l per ipsas vindicionis in præfata loca possidere dinuscetur, ut ad præsens ricto tramete possidere videtur, nostram in Dei nomen generaliter auctoretatem firmatur, et ipsi hoc teneat [spatium quatuor syllabarum] . . . ndat et suisque posteris perpetualiter ad possedendum relinquat. Et ut hæc auctoretas perpetuis temporebus firma stabeletate debeat perdurare, manus nostre subscriptionibus subter eam decrevimus roborare^d.

Burgundofaro^e optol. Dagobertus rex subs.

VI.

B *Præceptum Dagoberti I, regis Francorum, quo jubet ut Desiderius episcopatum Caturcensem suscipiat* (ann. 629).

Dagobertus, rex Francorum, episcopis et ducibus cunctoque populo Galliarum finibus constituto. Condecet clementiæ principatus nostri [vox nostri deest apud Lubb.], sagaci indagacione prosequere et pervigili cura tractare, ut electio vel dispositio nostra, Dei in omnibus voluntati debeat concordare, et dum nobis regiones et regna in potestate ad regendum, largiente Domino, noscuntur esse conatæ, illis committantur privilegia dignitatum, quos vita laudabilis et morum probitas vel generositatis nobilitas attollat. Et quoniam virum illustrem Desiderium, thesaurarium nostrum, cognovimus religionis observantiam ab ipso pueritiæ suæ tempore in omnibus custodire, et sub habitu sæculari Christi militem gerere, ac mores angelicos et sacerdotalem conversationem habere, ut non solum in contignis, sed etiam in longinquis regionibus fama bonitatis ejus evulgata crebrescat, ideo credimus eum merito ad sacerdo-

gitur, idem est, juxta Mabillonium, Annal. t. I, pag. 343, qui alias Faro dicitur, frater Faræ virginis, quæ etiam Burgundofara vocabatur. Is primum conjugatus, deinde, dimissa et velata uxore, clericus factus, demum Ecclesiæ Meldensis infulus obtinuit anno 626, juxta Novam Galliam Chr. t. VIII, col. 1600. Burgundofaro appellatus, quasi Faro Burgundus, nobilis scilicet et Burgundica prosapia homo. Quod autem simul episcopus et referendarius fuerit, id minime repugnat. De his videsis Plessæum in notis ad Ecclesiæ Meldensis Historiam, t. I, pag. 654, not. 25.

D ^f Insertum est Vitæ sancti Desiderii, scriptæ ab auctore fere coætaneo, juxta Mabillonium, Ann. Bened. t. I, pag. 358, vel juxta Pagium, in Baron. t. II, ad ann. 629, n. 11, octavo sæculo; pluries editum: primum a Labbæo, Biblioth. mss. t. I, pag. 703, in Vit. sancti Desid. ex ms. Herouvalliano, deinde a Gointio, Ann. t. II, pag. 808, et Baluzio, Capitul. t. I, col. 441, ex ms. Moissiacensi. Editionem Baluzii secuti sumus, qui ait, t. II, col. 1020, se hoc diploma cum manuscripto contulisse accuratius. Varias tamen lectiones alicujus momenti inter uncos ascripsimus, ex editione Labbæi. Recusum quoque fuit præceptum hoc in Suppl. concil. Laland. pag. 64, etc.; in appendice ad Gregorium Turon. a Ruinartio, col. 1514; ab ipso Labbæo iterum, Miscell. curios. t. II, pag. 420; inter Instrumenta ad libertates Ecclesiæ gallicanæ pertinentia, t. II, part. ii, cap. 15, pag. 66; in Collectione scripto- rer. Franc. t. III, pag. 520. Toties autem typis mandatum est, eo quod ipsius

provehere, quem, sicut diximus, ornatis mori-
 idenus jugiter ad cœlestem patriam anhelare;
 a civium abbatumque Cadurcorum consensus
 nimodis exposcit ut eum episcopum habeant,
 tra devotio similiter consentit, absque dubio
 us nutu Dei id fieri, ut dum satis nobis est in
 nostro necessarius, ipsi nobis quodammodo
 liam inferamus, et eum ab æditibus propriis
 tai publico [Lab., ut eum ab ædibus nostris
 lui vestro] procuremus. Sed dum nobis, sicut
 is, eum ab æditibus nostris auferimus, quibus
 es et regna a Deo sunt commissa, quamvis
 nferamus dispendium, tales debemus procurare
 s, qui secundum Deum et juxta apostolica
 lebes sibi ac nobis [Melius apud Lab., a nobis]
 ssas debent regere, unde nobis merces am-
 ossit a crescere. Quamobrem, juxta civium
 rem, nostram quoque concordantem in omni-
 untatem, decernimus ac jubemus, ut, adju-
 Domino, adclamante laudem ipsius clero vel
 , vir illustris et verus Dei cultor Desiderius
 x in urbe Cadurca debeat consecrari, et nostra
 que voluntas, quod decrevit in omnibus in-
 mine perficiatur, et pontificali benedictione
 tur, dummodo, Christo propitio, vera hac
 re profiteamur, quod vita et conversatio ejus
 t probata ab universis habetur, in tantum ut
 is et pro universis ordinibus Ecclesiæ debeat
 , et acceptabiles Deo hostias studeat offerre,
 hoc vitam nobis longiori ævo, auctore Do-
 credimus propagandam, si ille in sacerdotio
 et sublimatur, qui pro nobis vel pro vobis,
 commissis, securus ante tribunal Christi pre-

ronologicis, multæ et concertationum plenæ,
 ulum Caturcensium successionem et de regni
 ri chronologia, disputationes institutæ sunt.
 ra (Not. b).

ta Labbæi Editionem, Biblioth. mss. t. I,
 3, datum fuit præceptum sub die Idus Aprilis,
 ie 13: juxta Moissiacensem Codicem, sub die
 id est die octava. Omissam potius a librariis
 ri, quam sponte intrusam, nemo non judica-

anno Christi ad quem referendus sit annus
 agoberti octavus, plurimum critici dissen-
 illi enim annos regni hujus numerant ab as-
 a Dagoberto Austrasiæ regno, alii a morte
 patris ejus. Quin et ii ipsi qui in alterutra
 nda computandi ratione consentiunt non ideo
 conveniunt de anno Chr. cui octavus regni
 ri annus alligandus sit. Vide quæ de his com-
 sint Mabillonius ad calcem Analect., p. 520;
 i, Pagius, ubi sup. et recentius Vaissetus,
 pag. 679 et seq., in notis ad Hist. Occitanicæ.
 nis sententiis excutiendis longius detineremur;
 satis sit Mabillonium in dissertatione sua,
 ra, de anno et die ordinationis Desiderii, et
 ii, Ann. eccl. t. II, p. 809, etc., probavisse
 octavum Dagoberti regni, in præcepto de-
 tur, repetendum ab exordio ejus regni apud
 ios, id est ab ineunte vere anni 622. Vais-
 ubi sup., regni initia revocat ad mensem
 ejusdem anni; et hinc arguit mensem Apr-
 ni octavi incidere in annum 630. Nos vero
 illonio, Pagio, imo et Valesio, Rer. Franc.
 i, pag. 21, exordium regni Dagoberti ab ini-
 i anni 622 computantes, diploma de quo

ces offerat, et in futuro judicio, ut culpas excuset
 precator [Lab., peccatorum] assistat. Qua de re,
 presenti auctoritate decernimus ut sæpeditus Desi-
 derius episcopatum in Cadurca urbe præsentatiter
 suscipiat, et, Christo propitio, ejus temporibus teneat.
 Et ut hæc deliberatio nostræ voluntatis firmior ha-
 beatur, manus nostræ subscriptione subter eam
 decrevimus roborare. Chrodobertus obtulit. Dago-
 bertus rex subscripsit. Data sub die vi Idus Aprilis
 [Lab. sub die Idus Aprilis] a, anno octavo b Dago-
 berti regis.

VII.

*Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo Mercatum
 sancti Dionysii instituit* (ann. 629).

Dagobertus, rex Francorum, vir illuster, Leuthone,
 Vulthone, Raucone comitibus, et omnibus agentibus no-
 stris, vicariis, centenariis et ceteris ministris reipublice
 nostre. Cognoscat sollicitudo et prudentia vestra
 qualiter volumus et constituimus in honore domini
 et gloriosi patroni nostri Dionysii, mercatum con-
 struendo ad missa ipsa quæ evenit septimo Idus Oc-
 tobris, semel in anno, de omnes negotiantes in
 regno nostro consistentes, vel de ultra mare veni-
 entes, in illa strada que vadit ad Parisius civitate,
 in loco qui dicitur Pasellus sancti Martini. Et sciatis
 nostri missi ex hoc mercato et omnes civitates in
 regno nostro, maxime ad Rothomo porto et Wicus
 porto qui veniunt de ultra mare, pro vina et melle,
 vel garantia emendum; et isto et altero anno, seu
 ante, sit ipse theloneus indultus usque ad tertium
 annum. Et inde in postea, de unaquaque quarrada
 de melle persolvant partibus sancti Dionysii solidos
 duos; et unaquaque quarrada de garantia similiter
 solidos duos; et illi Saxones et Vicarii a, et Ro-

agitur sub anno 629 collocamus. De his iterum et
 fusius in notis nostris ad ejusdem Dagoberti indiculum
 de consecratione Desiderii. Vid. infra (Col. 512).

o Vulgatum a Dubleto in Hist. abbatie sancti Dionysii,
 pag. 655, ex autographo corticeo, recusum a
 Miræo, Opera dipl., t. I, pag. 241, et ab Editoribus
 Scriptorum rerum Franc., t. IV, pag. 627. Foppens,
 in notis suis ad Miræum, ubi supra, pag. 342, ait
 hoc instrumentum a Felibiano editum fuisse in Hi-
 storia regalis monasterii sancti Dionysii: perperam;
 neque enim illud a Felibiano editum, imo nec lau-
 datum fuit; et quod de nundinis Sandionysianis narrat
 Felibianus, Hist. sancti Dion., pag. 14, illud Frede-
 garii Chronico et Gestis Dagoberti tuetur, præterito
 Dagoberti diplomate, forte quia ipsi suspectum fuit.
 Aperte illud de falso postulavit Cointius, Ann. eccl.
 t. II, pag. 824; sed optime notæ visum est Mabillonio,
 Ann. Ben., t. I, pag. 345, qui Cointii criminationes
 depellit. Autographum jam non exstat in archivo
 sancti Dionysii. Edimus ex chartulario ms. xiii sæculi,
 quod in eodem archivo servatur, et humanissime
 communicavit dominus Poirier, cui hæc Collectio
 nostra plurimum debet. Exstat etiam in Codice Col-
 bertino Bibl. regie, n. 5415. Idem diploma vulgavit
 Marini, Papiri diplomatici, n. 61.

a Pro voce Vicarii, editi habent Ungarii. Labbæus,
 Misc. curios. t. II, pag. 414, vocem Vigurii legisse
 se ait in veteri Codice manuscripto, eodem forte ex
 quo hoc instrumentum deprehensimus: sic autem
 emendari jubet; et arbitratur vicarius ita dictos a
 Vicario porto, unde frequens ad mercatum sancti
 Dionysii concursus, ut dicitur initio hujus diplo-
 matæ.

thomenses, et ceteri pagenses de alias civitates, A persolvant de illos navigios, de unaquaque quarrada, denarios duodecim, et vultaticos et passionaticos, per omnes successiones et generationes illorum, secundum antiquam consuetudinem. Jubemus etiam ut ipse mercadus per quatuor septimanas extendatur, ut illi negotiatores de Longobardia, sive Hispanica, et de Provencia, ac de alias regiones, illuc advenire possent. Et volumus atque expresse precipimus ut nullus negociator in propago Parisiaco audeat negociare, nisi in illo mercado quem in honore sancti Dionysii constituimus vel ordinamus; et si quislibet hoc fecerit, bannum nostrum pro hoc persolvat, ad partem sancti Dionysii. Precipimus denique et expresse vobis mandamus, et omnes agentes seu juniores vel successores vestros ^a presentes et B venturos, ut nullo unquam impedimento pars sancti Dionysii de ipso mercado habeat ex parte nostra et vestra, neque intra ipsa civitate Parisius, neque ad foras in ipso pago de ipsos theloneos, vel navigios, portaticos, pontaticos, rivaticos, rotaticos, vultaticos, themonaticos, chespetaticos, pulveraticos, foraticos, mestaticos, laudaticos, saumaticos, salutaticos, omnia et ex omnibus, quicquid ad partem nostram vel fisco publico, de ipso mercado ex ipsa mercimonia exactare potuerit, pars sancti Dionysii vel sui agentes imperpetuo habeant per hanc nostram indulgentiam et auctoritatem. Et ut hec nostra preceptio ad ipso sancto loco nostris et futuris temporibus firmiter habeatur, manus nostre subscriptionibus eam subter decrevimus roborare, et de anulo nostro sigillare jussimus. Dagobertus ^b rex subscripsi. Dado obtulit. Datum sub die III Kal. Augusti, anno secundo regni Dagoberti ^c, Compendio, feliciter in Dei nomine. Amen.

^a Pro voce *vestros* legitur *nostros*, in apographo recentiori servato in archivis sancti Dionysii, ex ms. Colbertino exscripto.

^b Vox *ego* nomini Dagoberti præmissa deprehenditur in Editis, quam temere irrepsisse censet, et omnino rescandam judicat Mabillonius, de Re dipl., pag. 627; recte quidem: hæc enim subscriptionibus Dagoberti nequaquam præmittitur in hujus regis diplomatis authenticis quæ nobis inspicere licuit; inde falsi suspicio critico moverat, sed vocem hanc non agnoscit chartularium vetus quod habemus præ oculis, imo nec apographum ms. Colbertini, de quo supra (Not. ^a).

^c Cointius, Ann. t. II, pag. 824, ex his notis chronologicis falsi arguit diploma de quo agimus. Nec enim, ait, anno regni ejus secundo, Dagobertus Neustrasiam obtinebat, ac proinde ad ipsum institutio nundinarum sancti Dionysii non pertinebat. Id quidem verum est si anni regni Dagoberti computantur ab assumpto Austrasiæ regno, anno Christi 622. Sed Mabillonius monet, de Re dipl., pag. 626 et seq., hanc computationem repetendam a morte Clotarii II, et ab assumpto regno Neustrasiæ a Dagoberto, anno 628. Addit Cointius annos regni Dagoberti I in chartis Sandionysianis aliquando numeratos fuisse ab initio regni ejus in Austrasia. Quidni vero regni Dagoberti anni in aliis diplomat. Austrasiani, in aliis Neustrasiani numerati fuerint? Diversæ ejusmodi computationis rationes in aliis regum litteris occurrunt, quod fatetur ipse Cointius, Annal. t. III, pag. 803, occasione diplomatæ Childerici regis. Sic

VIII.

Diploma Dagoberti I, Francorum regis, quo jubet a Sigiberto, patruelo suo, Othoni restitui arcem in Alpihus sitam ^d, (Ann. 630).

Anno salutis sexcentesimo trigesimo, Lothario secundo Galliarum rege octavo, genitore nostro, defectionis imperii occidentalis centesimo quinquagesimo nono, Heraclio Orientali imperatore decimo nono, Honorioque Romano pontifice sexagesimo nono, die quarto mensis Maii. Nos Dagobertus magnus, Austrasiæ Burgudionumque rex, ex precibus matris nostræ Berentrudæ, Francorum reginæ, visis tamen prius tabulis antiquissimis a Romanis imperatoribus confectis, fidelitate semper conservata, nec non nobilissimi sanguinis patricii Fabia gente orti prospecta origine, restituimus, damus et confirmamus arcem in Alpihus Curiensibus Rhætiæ sitam in Prævalia, quæ appellatur Castrum-Altum vici Prævani, cum omnibus censibus et juribus ad eam pertinentibus, etiam cum decimis a Julio monte usque Osce-lam oppidum lacus Larii dictæ Prævaliæ, strenuo equestris ordinis Othoni a præpositis nostro militum profectori contra Ariovaldum, Longobardorum regem decimum sextum. Ita tibi, Sigiberto, dilecto patruelo nostro, Alemanicæ primo duci, jubemus, mandamus et sic volumus ut restituas supradictam arcem supranominato Othoni nostro a præpositis, cum omnibus rebus quæ pertinebant ad ipsam, cum fuerit ei direpta, et eum constitues vasallum omnium rerum ante a majoribus retentarum. In quorum, etc. Datum in arce nostra Isenburg.

IX.

Indiculus Dagoberti I, Francorum regis, ut consecratio Desiderii in episcopum Caturceasam, in solemnitate Paschæ fiat ^e (Ann. 630).

Domino sancto et apostolico domno meo Patri

Mabillonius diluit objectum a Cointio falsi crimen. Notandum autem hoc Dagoberti præceptum confirmatum fuisse sequentium regum diplomatis loco proprio edendis.

^d Editum a Labbæo, in Miscell. curiosis, t. II, pag. 407, ex schedis manuscriptis quarum fidem suspectam quidem sibi fuisse monet. Sed miratur quod vir ille, qui in antiquis chartis contractandis et exscribendis totus fuit, in collectione sua locum dederit instrumento tam putidæ falsitatis, ut cæcipientium etiam oculos offedere queat. Puderet nos aliquid consumere temporis in expendendo hoc portento audaciæ, ne dixerimus inscitie.

^e Indiculorum species plurimæ, omnes sub epistolari forma conscriptæ, de quibus vide Cangii Glossarium, et Novum de arte diplomatica tractatum, t. I, pag. 270 et seq. Maximo in usu fuerunt indiculi sub stirpe Merovingica, ut liquet ex Marculfi et aliorum veteribus formulis. Quorum hic recedimus indiculus parum differt a regis diplomatibus quæ præcepta vocantur. Sepissime typis mandata est hæc charta deprompta ex Vita sancti Desiderii, ubi subiecta erat præcepto Dagoberti, dato eodem anno, quod supra exhibuimus. Præter libros in quibus vulgatum diximus, (Vide pag. præced. not.) Dagoberti præceptum, indiculus insertus est absque præcepto, in Coll. conciliorum, Hard. t. III, col. 2085. Baluzii, Capitul. t. I, col. 141, Editionem sequimur, ascriptis inter uncas ex Editione Labbæi variis lectionibus, quæ alicujus momenti visæ sunt

Papæ, Dagobertus rex. Dum et vestre A institutionem, sub nostri B præsentia, in sancta i bene creduus esse compertum, qualiter paschali solemnitate, pontificali benedictione debeat ster vir illustris (*Labb.* vere illustris), Desi- confirmari (*Labb.*, debeat esse consecratus). Illud thesaurarius noster (*Labb. deest* noster), etiam ante omnia supplicamus, ut nos in sanctis ac adolescentiæ suæ tempore fideliter deser- Deo placitis orationibus vestris Domino commendetis, et ad explendum quod vobis injungimus negotium nos devotissimam ac monasticam conver- nullam moram faciatis. Quom indiculum C manus nostre subscriptione, ut mos est, decrevimus robo- rare. Dagobertus rex subscripsit.

X.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, de multis ecclesiis a se in honorem sancti Dionysii constructis, et principali Dionysii ecclesiæ subditis ^d (*Ann.* 651).

Baluzium, Capitular. t. II, col. 1620. i omnes, præter Baluzium, habent *sub vestri* t. Baluziana lectio nobis magis arridet. Cum mandasset Sulpicio ut properare deberet ad idem Desiderium, supervacaneum sane fuit jungere ut sub ejus præsentia benedictio rgo non de Sulpicio, sed de regis præsentia ita fuisse probabile est. Baluzius, ex eodem asaren i indiculum exscripserat, ex quo sed vocum vestri et nostri lectio sæpe au- in veteribus instrumentis. Ex lectione autem a sequitur Dagobertum in Caturca civitate in solemnitate paschæ; ac proinde non ur tantam voluerit exhibere diligentiam in ndo Desiderio thesaurario suo, quem valde , et cujus benedictioni optabat interesse. lius, *Annal.* t. II, pag. 808, et alii quidam ica versati, indiculum satis longo temporis o præceptum antecessisse arbitratur; alii o eadem die datum fuisse conjiciunt. Prolixa initio si in intimam rei disputationem venia- ceptum argumentum sumunt qui indiculum se voluit, ex eo quod si præceptum præ- licatur, nimium premunt temporis angustia- m enim quo electio Desiderii approbatur it mense Aprili, anno 8 regni Dagoberti; rgo ejus apud Austrasios intelligendum Coint., *Ann.* t. II, pag. 809. Hoc vero nonnulli contendunt, inter quos *Collect.* ce., t. III, pag. 585, not. 715, initium e iuense Octobri, anno Chr. 622. Ergo prilis anni 8 regni hujus erat ann. Christi ; anno, paschalis dies incidit in vi Nonas nsis, quæ est ipsa dies qua datum fuit præ- ac proinde indiculus quo jubetur consecra- leri in solemnitate Paschæ, prius emissus sed advertendum Paschæ solemnitatem ad diem ab ipsa die paschali protendi, teste nn. *Ben.* t. I, pag. 545. Dies autem octo ; ut ad Sulpicium indiculus deferretur, et rprovinciales moneret, atque illi Caturcum cecereut, difficile quidem, sed non impos-

B Dagobertus, Dei gratia rex Francorum, vir illu- stris, archiepiscopis, episcopis, actuariis. Non in- memores beneficiorum, quæ summi regis largitic meritis beatissimi Dionysii specialis patroni et pro- tectoris nostri contulit, præ oculis quoque habentes humanæ fragilitatis conditionem, imo corde et mente gerentes præcordialem erga eundem beatum Diony- sium amorem, ejusque amoris debitam executionem inter plurima quæ contulimus ecclesiæ ipsius in qua sepeliri optamus, multas in regno nostro ecclesias construximus, quas in honore et nomine ipsius

sibile. Maxima opus fuisse diligentia verba indiculi innuunt quibus injungitur ut episcopi properent, et iterum ut ad explendum hoc negotium nullam moram faciant. Si vero exordium regni Dagoberti non ab exeunte anno 622, sed a vere hujus anni repetatur, ut plures astruunt, v. g., *Mabill.* de anno et die ordinationis Desiderii, n. 4; *Pagius*, ad ann. 629, n. 9; *Vales.*, etc., tunc mensis Aprilis anni regni octavi incidit in annum 629, quo Paschæ dies fuit decima sexta ejusdem mensis, et majus p. tet intervallum a die octava. Quidni vero dixerimus indiculum non nisi initio anni sequentis 630 emissum fuisse? Id certe probabilius videtur, nec jam premimur temporum angustiis. Quare autem tantum temporis intervallum effluxerit præceptum inter et indiculum, causam conjectura licet assequi, nempo ut præsentem rege fieret consecratio, cui interesse statuerat, ut arguitur ex ipsius indiculi verbis. (*Vide supra, not. b.*) Ne vero hunc indiculum ante præceptum collocaremus, præcipue nos movit ordo rerum gestarum in ipsa Desiderii Vita declaratus his verbis: *Regis promulgata sententia, et civium consona voce Desiderius ad episcopatum eligitur, dataque auctoritate ad Sulpicium.... ipse comprovinciales invitavit*, etc. Hoc igitur ordine servato, in eadem Vita indiculus præcepto subjicitur; et idem nobis faciendum duximus.

^d Hoc diploma vulgavit *Hiretius* in *Antiquitatibus Andegavensibus*, pag. 95; recudi curavit *Cointius*, *Annal.* t. II, pag. 860, non quod aliquam ei fidem tribueret, sed potius quod illud omni fide indignum ostendere vellet. Hujus falsitatem pluribus indicis monstrat. Vox archiepiscopi tunc in Gallis insolita (vid. tamen t. I, pag. 147, annot. 3) indictionis nota posteriorem ætatem sapit, nec indictio 12 concordat cum anno 4 regni Dagoberti apud *Neustrasios*; nomina subscriberentium minime cum hoc eodem anno conveniunt; falsarii ignorantiam prodit mentio ecclesiæ sancto *Leodegario* dicatæ, qui non nisi regnante *Clotario III*, Dagoberti Nepote, episcopus *Augustodunensis* renuntiatus fuit. *Cæteris supercedemus.*

mus, et annuli nostri impressione signare jussimus. Dagobertus, rex Francorum^a,... Cunibertus, gratia Dei, Coloniensis archiepiscopus. Abbo, Metensis episcopus. Principius, Spirensis episcopus. Pipinius, major-domus.

XIII.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo donat Sigiranno locum Longoretum ad monasterium construendum, et Milepecum ad construendam basilicam (ann. 632).

Cum per universum mundum fides Christiana [Samm., Christianæ] religionis ab apostolis sacris eroganda, doctoribus, prodigiis et miraculorum signis præeuntibus [Samm., premitibus], Christi præmisso nomine divulgaretur, innumera multitudo populi totius conditionis ad sacramentum baptismi, purificandi noxa veteris culpæ confluebant; Clodovicus ergo, Francorum rex, prædicatione sancti Remigii [Samm., sancti Remigii, Rem. episcopi, divino afflatu spiramine, ab eodem, primus Francorum regum, baptismi] baptismi lavacrum sacræ purificationis suscepit, a quo nempe ego Dagobertus, filius Clotarii regis, filii Chilperici, filii Clotarii, filii Childberti [Samm., filius Clotarii regis ab eodem Clodoveo], ab eodem Clodovico, primo nostrorum fide Christi imbuto, quintus, vitam sanguinis trahens, fidei Christi ac individue Trinitatis verus cultor, cujus nutu nec etiam astra resistunt, vel quidquid cælo subsistit famulatur, cælestis patriæ cohabitationem potiorem ducens, sacra loca pignoribus sanctorum præmissa, et a sanctis apostolorum initiatoribus edificata; a Deo mihi [Chop., nutu] concessis rebus augmentare, et etiam in quibus non fuerunt locis Christi memoriam non impiger [Chop., non fuerit locis Christi memoria impiger], fundata extruere cupio. Est etenim locus non longe a confinibus Pictavensis seu Turonensis pagi, uberrimus pascuis pecorum ac jumentorum [Chop. add. innumeris], irriguus decursibus aquarum, atque amenus venationi ferarum, quo fuit mihi animus sæpius commorari, qui [Chop., quin] etiam ob frequentiam regum, delectandi gratia, Longoretus a commanentibus vo-

^a Spatium vacuum hoc loco relictum est. Margini ascripsit Browerus: *Datum annum regni 12*, qui concurret cum annis Christi 632 et 633, cum initium regni Dagoberti videatur repetendum a vere anni 622, ut pluries diximus. Ex subscriptionibus quæ sequuntur, plures male conveniunt cum anno 12 regni Dagoberti. Principius Spirensis episcopus evasit anno 642; Abbo Metensis, anno 690. Vide Nov. Gall. Chr. t. V et XIII. Coloniensis præsul archiepiscopi nomine contra morem appellatur. Ex his, additas a neotericis subscriptiones suspicamus.

^b Vulgaverunt hoc diploma Choppinus, *Monasticon*, lib. II, pag. 261, et Sammarthani, *Gall. Christ.* t. IV, pag. 828, qui illud ex veteri Codice membranaceo eruerunt, nec eo minus pro suspecto habuerunt. Fragmenta ejusdem, longo post tempore, edidit Labbæus, *Miscell.* cur. t. II, pag. 415, ex schedis manuscriptis quas etiam suspectas fatetur. Jam a sexaginta annis typis illud mandatum fuisse integrum videtur ignorasse, quod certe miramur, cum Labbæus fuerit veterum monumentorum indagator diligens, et in re bibliographica versatissimus. Id nos iterum

catur, quem mihi placet dare Sigiranno mihi genere propinquo, qui ab archidiaconatu Turonensium se feliciore vita frui desiderans, removens sub monachali norma, cum jam sibi junctis fratribus existentem vitam transigere mihi proflitetur. Itaque ego Dagobertus, Francorum rex, tranquilla pacis, divina præordinante clementia quietus, cum Clodoveo filio meo, quampluribus præsentibus ex meo magnatibus, hunc supradictum locum in decursu Clasiæ [Chop., Clasi] consitum, ac sanctæ Dei genitricis et semper virginis Mariæ honore prænotatum [Chop., prænotato], cum omni curia et honoribus ipsius curiæ pertinentibus, ecclesias cum decimis, videlicet, et earum exequiis, et omni ecclesiastica redditione [Chop., jurisdictione], et etiam quidquid vel incultum, vel cultum terræ seu viarum publicarum vectigalibus ac silvarum pascariis, nec non et capite censi ex omnibus [Chop., census et omnibus; Samm., censuque ex omnibus] hominibus ad ipsam curiam pertinentibus, omnia nempe quæ esse videntur (a decursu Andriæ usque transcursum Crose, circa fines Biturigensis ac Pictavensis confinii, quæ omnia meæ ditioni ac propriæ potestati dominiæ [Chop. et Samm., dominico] consistunt, dono et concedo, ac perpetuo tenore habenda confirmo, regali potentia et dignitate, Sigiranno Sigelaici filii comitis ac Turonum episcopi, quatenus qui sæcularibus pompis Biturigensis comitis filius abrenuntians, castitate, custode virtutum, Deo placere gestiens, inibi ex meis propriis rebus ac facultatibus, cœnobium le monasterium, ut animo concipit, construere liceat, et cum consortio fratrum, sub regulari monachorum ordine se Deo vivere devote[m] [Chop., se Deo vivere protectione; Samm., se eo vivere devote[m] protectione Dei genitricis quæ potior est nostra, devoto [Chop., devotio] obsequio mysteriorum Dei, pro sua et nostrorum salute invigilare libeat. Hinc ergo locum mihi primordio constructionis [Samm., construens] præcipuum, parte salutiferi ligni quo Christus passus est, ac parte vestimenti Dei genitricis auro reconditum, seu Joannis Baptistæ parte menti, et aliorum sanctorum reliquiis, quas a reli-

prelo committimus ex apographo quod cum originali dicitur collatum, et quod nobiscum communicavit de hac nostra collectione vir optime meritis D. Turpin, congregationis sancti Mauri. Fragmenta Labbæana parenthesisibus inclusimus; varias lectiones alicujus momenti, ex editis, inter uncas scripsimus. Autographum periisse D. Turpin monet, nota mss. ab ipso communicata, et interpolata arbitratur apographa vetera; verum in toto diplomatis contextu tot et tanta falsi indicia deprehendimus, ut totum censeamus fabricatum a falsario; quod ex sequentibus notis patebit. De hoc instrumento ne verbum quidem facere dignatus est Mabillonius in *Annalibus*; et illud respuerunt auctores *Novæ Gall. Christianæ*, t. II, pag. 150.

^c Hic agitur de concessione Longoreti ad construendum monasterium, quasi hæc præcesserit concessione Mileperi: id autem pugnat cum gestis Sigiranni, cujus vitam videsis apud Labbæum, *Bibl. mss.*, t. II, pag. 443, et Mabillonium, *Acta SS. Ordinis S. Bened.*, sæc. II, pag. 457. De his iterum infra (*Col. 521, not. c*).

Data sub die septima Kalend. Junias, anno quinto A regni *. Clipiaco in Dei nomine feliciter. Amen.

XII.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo res omnes ad ecclesiam beati Petri Trevirensis pertinentes declarat et confirmat ^b (ann. 632).

Dagobertus, rex Francorum, viris illustribus, du-
cibus, comitibus, domesticis, et omnibus agentibus
tam ultra quam citra Rhenum, vel ultra Ligerim,
tam absentibus quam presentibus. Illud ad au-
gmentum vel stabilitatem regni nostri sine dubio, in
Dei nomine, credimus permanere, si sacerdotum vel
Ecclesiarum Dei rectis petitionibus annuentes, id
quod nostris auribus patefecerint, perducimus ad
effectum. Ideoque vir apostolicus Pater noster, dom-
nus Modoaldus, archiepiscopus Ecclesiae Trevericæ, B
præceptum afferens ad nos, præceptionibus præde-
cessorum anteriorum regum parentum nostrorum,
Sigeberti, Theodoberti, Theoderici, imo bonæ re-
cordationis Illotharii, gloriosi regis, genitoris nostri,
manibus robaratum, in quo erat insertum, quod non
solum idem genitor noster, verum etiam prælati
prædecessores ejus, reges videlicet Francorum, om-
nes res quasque boni sancti viri, pro divinæ
contemplationis intuitu, ad partem sancti Petri,
Trevirensis Ecclesiae, delegaverunt, suorum præ-
ceptorum autoritate confirmarunt, quatenus eorum
regnum superno auxilio tueretur, et postmodum ipsi
in ætherio regno, cum Christo sine carente, gaudere
possent. Itaque, pro rei firmitate, idem præfatus
præsul Modoaldus, deprecatus fuit sublimitatem C
nostram, ut, paternum ac prædecessorum morem
sequentes, hujusce modi nostræ auctoritatis præcep-
tum, ob amorem Dei et reverentiam sancti Petri de
eisdem rebus juberemus fieri; cujus petitioni liben-
ter assensum præbuimus, et hoc nostræ auctoritatis
præceptum erga ipsam ecclesiam pro divini cultus
amore et animæ nostræ remedio, fieri decrevimus;
per quod præcipimus atque jubemus ut omnes res
vel facultates ad ecclesiam sancti Petri Trevericæ
urbis pertinentes, scilicet cellam sancti Hilarii,

quæ nunc appellatur sancti Maximini, quæ est in præ-
dio sancti Petri constructa, et cellam sancti Paulini
et sancti Eucharrii, et monasterium sanctæ Mariæ,
quod idem præfatus pontifex Modoaldus in territo-
rio sancti Petri nuper a fundamento construxit, et
vocatur Horrea, basilicam sancti Martini, sitam in
pago Maiginensi, et cæteras basilicas, castella, vicos,
villas, vineas, sylvas, homines, vel quicquid, largi-
ente divina clementia, deinceps ad eandem au-
gmentandam ecclesiam tribuetur, circa Rhenum et
Ligerim fluvium, in regno nostro consistentia, om-
nia sub jure et potestate sancti Petri, Trevirensis ec-
clesiæ, ejusque pontificis, perpetualiter mancipata
permaneant. Præterea pari modo etiam mancipamus
ut nullus ex publicis iudicibus, vel aliquis ex judi-
ciaria potestate in monasteria, ecclesias, castella,
vicos vel agros, loca, seu reliquas possessiones præ-
dictæ ecclesiæ, tam ultra quam citra Rhenum vel
Ligerim fluvium, in pagis vel territoriis quæ infra
potestatem regni nostri, memorata possidet eccle-
sia, vel quæ deinceps in jure ipsius sancti loci vo-
luerit divina potestas augeri, ad causas auferendas,
vel freda aut tributa aut coniectos aliquos exigen-
dos, aut mansiones vel paratas faciendas aut fide-
jussores tollendos, aut homines ipsius ecclesiæ
distringendos, vel injustas exactiones inquirendas,
vel teloneum exigendum, nostris et futuris tempo-
ribus aggredi audeant, vel ea quæ supra memorata
sunt, nequaquam penitus exigere præsumant; sed
liceat memorato præsuli suisque successoribus,
omnia præfata monasteria, villas, vicos et castell.,
cum suis adjacentibus, integre perpetuo tempore,
pro remedio animæ nostræ seu parentum nostro-
rum, sicut in præcepto piissimi genitoris nostri con-
tinetur, quieto ordine possidere, et nostro fideliter
parere imperio. Sed ut hoc nostræ auctoritatis præ-
ceptum plenior in Dei nomine obtineat vigorem,
et a fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostris videlicet
presentibus et futuris temporibus, verius credatur,
et diligentius a successoribus nostris conservetur,
manu id propria cum iudicis nostris subterfirmavi-

* Initio regni Dagoberti apud Neustrasios sumpto ab ievenne vere anni 628, mensis Maius anni quinti hujus regni erat annus chr. 632.

^b Ediderunt Browerus, in *Annal. Trevirensibus*, t. I, pag. 351, et ex ipso Miræus, *Oper. dipl.*, t. I, pag. 242; Calmetus, *Hist. Lothar.* t. I, pag. 250; ac demum Montenius, in *Hist. Trevirensi diplomatica et pragmatica*, t. I, pag. 76. Idem est diploma, quod novis accessionibus adulteratum typis mandavit falsarius insignis Roserius, et nos supra recu-
dendum curavimus (Col. 501), præfixa infamie nota. Roserius intrusit pro nota chronologica *ann. Incarn.* 625, quod sane falsum prædit. Apud Bro-
werum chronologica nota nulla in contextu, sed vacuum spatium relictum post subscriptionem Da-
goberti, margini vero ascriptus annus regni 12. Vulgo pro genuino habitum instrumentum fortiter
oppugnavit Zyllesius, *Defens. abb. sancti Maximini*, part. II, sec. 2, cujus argumenta adducit Mon-
tenius, et his fidem hujus diplomatis funditus everti
pronuntiat. His vi lentur astipulari auctores Novæ
Gall. *Christ.*, t. XIII, col. 383, et col. 523. Indicia
falsi a Zyllesio prolata videsis in nota sequente.

^c Cellam sancti Maximini, nusquam sancti Hilarii nomine appellatam contendit Zyllesius, ubi supra, et hoc est præcipuum contra sinceritatem hujus diplomatis argumentum, quod tamen negant est, neque fidem asserentis elevat. Zyllesius asserit sancti Maximini cœnobium a sancto Agricio primum fuisse sancto Joanni evangelistæ dicatum, diplomate a nobis mox edendo, ad ann. 633, infra (Col. 522). Sed illud diploma spurium, cum Mabillonio, Coointio, Montenio, et aliis declarabimus. Ergo ruit Zyllesii argumentatio. Nec feliciter oppugnat, cum miratur Dagobertum nomen suum subjectum diplomati litteris expressisse. Hic enim fuit mos Dagoberti, qui scribendi peritus fuit. Vide subscriptiones quas apposuit diplomati egregio quod æri incisum exhibuit Mabillonius, de *Re diplom.*, suppl. pag. 70, et nos edidimus (*Supra*, col. 507).

Aliud, haud minoris momenti sumitur argumen-
tum ex iudicio anno 953 lato in controversia Ru-
berti, episcopi Trevirensis, quod videre est in *Col-
lect. conc. Gall.*, t. XIII, col. 937 et 524.

mus, et annuli nostri impressione signare iussimus. Dagobertus, rex Francorum, ... Cunibertus, gratia Dei, Coloniensis archiepiscopus. Abbo, Metensis episcopus. Principius, Spirensis episcopus. Pipinius, major-domus.

XHI.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo donat Sigiranno locum Longoretum ad monasterium construendum, et Milepecum ad construendam basilicam (ann. 632).

Cum per universum mundum fides Christiana [Samm., Christianæ] religionis ab apostolis sacris eroganda, doctoribus, prodigiis et miraculorum signis præcuntibus [Samm., premitibus], Christi præmisso nomine divulgaretur, innumera multitudo populi totius conditionis ad sacramentum baptismi, purificandi noxa veteris culpæ confluebant; Clodoveus ergo, Francorum rex, prædicatione sancti Remigii [Samm., sancti Remigii, Rem. episcopi, divino afflatu spiramine, ab eodem, primus Francorum regum, baptismi] baptismi lavacrum sacræ purificationis suscepit, a quo nempe ego Dagobertus, filius Clotarii regis, filii Chilperici, filii Clotarii, filii Childeberti [Samm., filius Clotarii regis ab eodem Clodoveo], ab eodem Clodovico, primo nostrorum fide Christi imbuto, quintus, vitam sanguinis trahens, fidei Christi ac individue Trinitatis verus cultor, cujus nutu nec etiam astra resistunt, vel quidquid cælo subsistit famulatur, cælestis patriæ cohabitationem potiore ducens, sacra loca pignoribus sanctorum præmissa, et a sanctis apostolorum imitatoribus ædificata; a Deo mihi [Chop., nutu] concessis rebus augmentare, et etiam in quibus non fuerunt locis Christi memoriam non impiger [Chop., non fuerit locis Christi memoria impiger], fundata extruere cupio. Est etenim locus non longe a confinibus Pictavensis seu Turonensis pagi, uberrimus pascuis pecorum ac jumentorum [Chop. add. innumeris], irriguus decursibus aquarum, atque amenus venationi ferarum, quo fuit mihi animus sæpius commorari, qui [Chop., quin] etiam ob frequentiam regum, delectandi gratia, Longoretus a comitantibus vo-

* Spatium vacuum hoc loco relictum est. Margini ascripsit Browerus: *Datum annum regni 12*, qui concurrat cum annis Christi 632 et 633, cum initium regni Dagoberti videatur repetendum a vere anni 622, ut pluries diximus. Ex subscriptionibus quæ sequuntur, plures male conveniunt cum anno 12 regni Dagoberti. Principius Spirensis episcopus evasit anno 642; Abbo Metensis, anno 690. Vide Nov. Gall. Chr. t. V et XIII. Coloniensis præsul archiepiscopi nomine contra morem appellatur. Ex his, additas a neotericis subscriptiones suspicamus.

† Vulgaverunt hoc diploma Choppinus, *Monasticon*, lib. II, pag. 261, et Sammarthani, *Gall. Christ.* t. IV, pag. 828, qui illud ex veteri Codice membraceo eruerunt, nec eo minus pro suspecto habuerunt. Fragmenta ejusdem, longo post tempore, editi Labbæus, *Miscell. cur.* t. II, pag. 413, ex schedis manuscriptis quas etiam suspectas fatetur. Jam a sexaginta annis typis illud mandat fuisse integrum videtur ignorasse, quod certe miramur, cum Labbæus fuerit veterum monumentorum indagator diligens, et in re bibliographica versatissimus. Id nos iterum

catum, quem mihi placet dare Sigiranno mihi genere propinquo, qui ab archidiaconatu Turonensium se feliciore vita frui desiderans, removens sub monachali norma, cum jam sibi junctis fratribus existentem vitam transigere mihi profitetur. Itaque ego Dagobertus, Francorum rex, tranquilla pacis, divina præordinante clementia quietus, cum Clodoveo filio meo, quampluribus præsentibus ex meo magnatibus, hunc supradictum locum in decursu Clasiæ [Chop., Clasis] consitum, ac sanctæ Dei genitricis et semper virginis Mariæ honore prænotatum [Chop., prænotato], cum omni curia et honoribus ipsius curiæ pertinentibus, ecclesias cum decimis, videlicet, et earum exequiis, et omni ecclesiastica re ditione [Chop., jurisdictione], et etiam quidquid vel incultum, vel cultum terræ seu viarum publicarum vectigalibus ac silvarum pascariis, nec non et capite censi ex omnibus [Chop., censibus et omnibus; Samm., censuque ex omnibus] hominibus ad ipsam curiam pertinentibus, omnia nempe quæ esse videntur (a decursu Andriæ usque transcursum Crosæ, circa fines Biturigensis ac Pictavensis confinii, quæ omnia meæ ditioni ac propriæ potestati dominicæ [Chop. et Samm., dominico] consistunt, dono et concedo, ac perpetuo tenore habenda confirmo, regali potentia et dignitate, Sigiranno Sigelaici filii comitis ac Turonum episcopi, quatenus qui sæcularibus pompis Biturigensis comitis filius abrenuntians, castitate, custode virtutum, Deo placere gestiens, inibi ex meis propriis rebus ac facultatibus, comobiale monasterium, ut animo concipit, construere liceat, et cum consortio fratrum, sub regulari monachorum ordine se Deo vivere devotum [Chop., se Deo vivere protectione; Samm., se eo vivere devotum] protectione Dei genitricis quæ potior est nostra, devoto [Chop., devotio] obsequio mysteriorum Dei, pro sua et nostrorum salute invigilare libeat. Hunc ergo locum mihi primordio constructionis [Samm., construens] præcipuum, parte salutiferi ligni quo Christus passus est, ac parte vestimenti Dei genitricis auro reconditum, seu Joannis Baptiste parte menti, et aliorum sanctorum reliquiis, quas a reli-

prelo committimus ex apographo quod cum originali dicitur collatum, et quod nobiscum communicavit de hac nostra collectione vir optime meritis D. Turpin, congregationis sancti Mauri. Fragmenta Labbæana parenthesisibus inclusimus; varias lectiones alicujus momenti, ex editis, inter uncas scripsimus. Autographum perisse D. Turpin monet, nota mss. ab ipso communicata, et interpolata arbitratur apographa vetera; verum in toto diplomatis contextu tot et tanta falsi indicia deprehendimus, ut totum censeamus fabricatum a falsario; quod ex sequentibus notis patebit. De hoc instrumento ne verbum quidem facere dignatus est Mabillonius in *Annalibus*; et illud respuerunt auctores *Novæ Gall. Christianæ*, t. II, pag. 150.

‡ Hic agitur de concessione Longoreti ad condendum monasterium, quasi hæc præcesserit concessione Mileperi: id autem pugnat cum gestis Sigiranni, cujus vitam videsis apud Labbæum, *Bibl. mss.*, t. II, pag. 443, et Mabillonium, *Acta SS. Ordinis S. Bened.*, sec. II, pag. 457. De his iterum infra (Col. 521, not. c).

giosis viris habemus, cum exorabili obsequio honestissimorum virorum, clericorum videlicet et monachorum laudes Deo decantantium, sacro [sacro *deest apud Samm.*] munimine adornamus; quatenus fidelis populus, huc orandi devotus adveniens, sciat suffragia quorum, Deo propitiante, implorare debeat. (Clodoveo etenim filio meo, quem in tranquillitate pacis et quietudinis, regno totius Franciæ mihi superstitem statuo^a, commendo, moneo et præcipio, ut si, crescente numero monachorum in hoc loco consistentium, præter hæc quæ damus, aliquid ex nostris rebus seu facultatibus superaddere opus fuerit, paternali amore [*Chop. et Samm.*, amore mei], Deo sibi remunerante, impendere non recuset. Et si quisquam ex hæredibus nostris aut collateralibus, vel propinquorum vel extraneorum invidioso furore impatiens, vel in maximo, vel in minimo hoc conturbare ac distrahere præsumperit), cum diabolo gehennali perempturus igne, aut Sigiranno, seu sequacibus monachis in ævum [*Samm.*, eum] Deo et sanctæ ejus matri Mariæ deservientibus, contrarius exstiterit, regalis in eo expectatur vindicta, et insuper dignus iræ Dei, cum his quibus in die iudicii dicturus est: *Ite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et ministris ejus*; cum duobus filiis Chore, Baton, videlicet et Abiron, hiatu terræ vivus absorbeatur; aut cum Juda traditore cæco et terra percosus, in pulverem redactus, turbiniibus ventorum expositus dispereat^b. Ob firmitatem igitur perpetui tenoris hujus nostri doni, locum quem sibi Sigirannus jam dicit prævidisse [*Chop.*, providisse] fore aptum ad construendam basilicam in honore sancti Petri, quem etiam Millepecum [*Chop.*, Mo lepecum]

^a Quod hic dicit Dagobertus, se statuisse ut post mortem suam totum Franciæ regnum cederet Clodoveo, cum historiis conciliari nequit. Ex Frelegarii enim Chronico, cap. 76, discimus, vix nato Clodoveo, regnum quidem Neustrasiorum assignatum fuisse a Dagoberto, sed simul et Sigeberto filio natu majori regnum Austrasiorum. Id ergo et instrumenti falsitatem et falsarii ignorantiam prodit.

^b In Chopino desunt omnia quæ antecedunt, a verbis, et si quispiam.

^c Jam, ut ait Vita Sigiranni, in Labb. Bibl. mss. t. II, pag. 443, Milepecei cellulam intra saltus Brioniae construxerat Sigirannus, in qua, aliquantisper temporis, sub sancto ordine fuerat conversatus, cum in eodem loco in prædio Flaucadi congruum monachorum ædificium construxit, qui locus Longoretus dicebatur. Hæc autem præpo-tero ordine narratur in diplomate; unde non tantum adulteratum, ut Labbeo, Miscell. cur. t. II, pag. 414, visum est, non tantum ex duobus diplomatibus (altero Dagoberti, altero Clodovei, quorum neutrum superest), dixerimus conflatum, ut conjicit Cointius, Ann. eccl. tom. III, pag. 36; sed a capite ad calcem confectum, ex gestis Sigiranni susleque mitis.

^d Chop. et Sammarth. habent: *Culti vel inculti esse videtur, infra metas supradictarum finium, ei monasterio assignamus, quatenus, etc.*

^e Hic Chopinus desinit.

^f Desunt apud Sammarthanos notæ chronologicæ ab anno incarnationis petiæ. Utrum exstarent in quibusdam exemplaribus, quæ Sammarthani non viderunt, unde fuerunt curis posterioribus expunctæ, an alia in exemplaria postmodum irripserint, inquirere res ardua sane, sed superflua. Alii enim chara-

vocat^e, eum omnibus ecclesiis jam constructis, seu construendis, denotari præcipimus, et cum omnibus tam decimis quam pedagiis atque pascariis et vectigalibus, et cunctis exitiis terrarum et silvarum, quidquid inde videlicet, cultui vel incultui esse videtur, ut dictum est, infra metas supra-lictorum finis, quatenus^d supervenientes reges se defensores et auctores esse debere recognoscant hujus regalis cænobii, ab omni insectatione persecutorum, si aliquid quispiam, quasi ex nostro dono vel fide [*Chop.*, fredo, *Samm.*, feodo] vel aliquo fraudulentum ingenio præripere præsumperit^e. Ego nempe Dagobertus et Clodoveus filius meus, regali potentia et dignitate, propriis manibus firmamus, autorizamus et confirmamus hoc donum sanctæ [*Samm.*, donum devotione B sanctæ] Dei genitricis ac perpetuæ virginis Mariæ, honore cujus fieri præcipio altare in mea regali domo, ad celebrandum solemne sacrificium, quousque per amplius construat ædificium. Ann. ab Incarnatione Domini sexcentesimo trigesimo secundo^f. Vusseodo [*Sammarth.*, Vulfoldo] episcopali sede Biturigæ civitatis residente: indictione vi, epacta xi, luna vii. S. domini Dagoberti. S. Pipini, ducis Regiæ domus. S. Ebroini. S. Clodovei, S. Odonis comitis [*Sammarth.*, S. Ebronii, S. Dodonis comitis; sic et *Labb.*] S. Bosonis archiclavus, S. Theodorici præcentoris. Sigiranno dictante firmatum est^g.

XIV.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo, inquisitione facta de originibus monasterii S. Maximini (Trevisensis), dona ei privilegia et collata confirmat, et ipse dona nova confert^h (ann. 633).

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sanctiⁱ.

cteres chronologici, quos fabricator videtur agglomerasse ut majorem commentitio instrumento fidem conciliaret, fidem omnem adimunt. Indictio, epacta, luna, hic appositæ, inter se non conveniunt, nec tunc temporis diplomatibus apponebantur. Annus a Vulfoldi pontificatu repetitus, æque falsum prodit, cum non nisi tribus post mortem Dagoberti annis Vulfoldus episcopi nomen assumere potuerit, anno 641 in condutorem episcopi Bituricensis assumptus, Gall. Christ. Edit. 2, t. II, pag. 430. Alia falsi indicia ex stylo et formulis huc adducere sit longum et supervacaneum ducimus. Sub anno 632 hoc diploma collocamus, cum hunc annum expressis verbis exhibeat. Ex synchronismis quidem, annis posterioribus adjudicandum videtur; neque enim anno 632 natus erat filius Dagoberti Clodoveus. Sed perpendere nobis non incumbit quo anno datum fuerit hoc diploma, quod supposititium monstravimus; et huic anno illud debuimus colligare, quo datum fuisse lingitur.

^g Labbeus hic habet S. Clodovei.

^h Vulgavit Miræus inter diplomata Belgica, t. I, pag. 124, et monuit autographum in archivo sancti Maximini servatum, ostensum fuisse Rosweido, anno 1624. Idem diploma ex eodem autographo typis exprimi curavit, anno 1638, Zyllezius, Defensio abbatæ sancti Maximini, part. I, pag. 8, et part. III, pag. 9, cum monogrammate Dagoberti æri inciso, et sigillo ejusdem regis quo vallatum ait, quodque testatur exstare integrum et illatum. Sæpius illud recensum habemus: in Annal. ecclesiasticis a Cointio, t. III, pag. 8; in Anna-

ⁱ Ex hac invocationis formula, sub regibus Merovingicis insolita, primam Mabillonius, de Re diplom., pag. 218, suspitionis rationem petit.

tam signavimus. (Datum quod fecimus, cum filiis nostris Clodoveo scilicet atque Sigeberto, in dicto Haselacensi monasterio, fratribus ibidem divino famulatu devote insistentibus. Huic traditioni interfuerunt Nanthilias, regina Francorum, nostra legitima, cum filia nostra Rathilde. Affuerunt etiam archiepiscopi, episcopi, abbates, prepositi, duces, marchiones, palatini, comites, et plerique principes regni nostri. Actum est hoc, anno ab Incarnatione Domini sexingentesimo tredecimo, mense Aprilis, die sexta decima, in loco sæpe nominato b.)

XVI.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo ecclesie in Weissemburgo a se conditæ dona confert et privilegia impertitur c (ann. 633).

Dagobertus, divina favente clementia, Francorum rex, omnibus regni sui primatibus, imo cunctis fidei Christianam proflentibus, tam futuris quam presentibus. Votum quo Deo vel sanctis eius se quis obligaverit, sine macula reatus irritum fieri non poterit; et quanto major et dignior est is cui votetur, eo ferietur graviore iudicio votantis et non reddentis præsumptio. Debemus igitur et volumus nos quoque reddere quod vovimus Domino Deo terribili et ei qui aufert spiritus principum, terribili apud omnes reges terræ; qui qualiter in brachio suæ virtutis, et nos terrerit, et qualiter percussit et sanans, rursus nos visitaverit, omnibus, ad exemplum [*M. B.*, exemplum] correctionis, notum fieri [*M. B. add. dignum*] duximus, præcipue ut quisque si levis, auditio nostro periculo, ab ecclesiarum Dei vastatione se contineat, et honorem congruum rebus Deo dicatis exhibeat. Primum ergo de divina super nos habita terribiliter examinatione, postea [*M. B.*, præterea] de voto et voti nostri redditione breviter exponemus. Patre meo Lothario [*M. B.*, Chlotario] felicitis memoriæ defuncto, patrii regni curam suscepi, sed vivendi ductus levitate, dominandique cupiditate dis-

riorem ætatem revocat, et falsarii inscitiam prodit.

Annus Incarnationis hic contra morem regum Merovingiorum apponitur. Annus vero 613 neutri Dagoberto convenit; siquidem prior ad regni consortium vocatus non fuit, nisi anno 622. Hoc autem instrumentum Dagoberto seniori, scilicet Clotarii I filio, tribuetur minori dispendio, si nota chronologica emendabitur, et reponetur annus 633, ut saltem letus suppositus cum temporibus Dagoberti I conveniat.

Parentesibus inclusa quasi interpolata sustulit Henschenius.

Ediderunt Trithemius, *Oper. part. 1, pag. 51*; Coccius, *Dagobertus, pag. 172*; Nauclerus, *Chronogr. generat. 2, t. 1, pag. 757 et 758*; Vorburg, *Hist. germ. t. VIII, pag. 241*; Heda, *de episc. Ultraj. pag. 9*; Magerus, *de Advocat. arm. cap. 5, pag. 124*; Lunig, *Sicil. eccl. part. III, pag. 185*; Cointius, *Annal. t. III, pag. 164*; Schœpflin, *Alsac. dipl. t. 1, pag. 22*. Depromptum dicitur ex veteri membrana ecclesiæ collegiatæ Weissemburgensis, *Hist. eccl. Argent., t. 1, prob. pag. 34*. Exstat quoque inter Monumenta Boica, t. XXXI, Nov. series, t. IV, p. 1, ex transumpto, Rudolphi II imperatoris jussu anno 1582, Viennæ facta, quo huic diplomati annus 625 tribuitur. Commentitium u diploma inter ceteros invidis argumentis monstravit Cointius, quem videbis. Et concinunt Mabillonius, *Annal. t. 1, pag. 384*, et alii quotquot sunt in re diplomatica versati. Eus-

dem falsi notas habet quas diploma sub ejusdem regis nomine fabricatum pro monasterio Haselacensi, quod suo loco, pag. 23, exagitavimus. Iisdem omnino verbis concipitur, additis tantummodo clausulis postremis quas parentesibus inclusimus. Notæ chronologicæ nulli regi Francorum nomine Dagoberto conveniunt, nullus enim per tres et viginti annos regnavit; imprimis Dagobertus, Clotarii II filius, qui cum patre regnare cœpit anno 622. Cum hoc instrumentum agat de primordiis monasterii Weissemburgensis, commode illud circa annum Christi 633 collocandum arbitramur. Tunc enim locus hic cœpit a monachis inhabitari, ut testatur Chronicon abbatiæ Monasteriensis in Valle sancti Gregorii, conscriptum anno 1194, editum inter *Anecdota Martenii, t. III, col. 1435*, et accuratius ex autographo, a D. Granddier, *Hist. eccl. Argent. tom. 1, prob. pag. 22*; vide infra notas ad diploma Childerici II, anni 661. Quiddam Dagobertum II pro Weissemburgensis monasterii fundatore agnoscunt, quos falsi redarguit Cointius, ubi supra; et astipulatur Chronicon mox a nobis laudatum, quod Cointius non noverat. Schannat tamen, *Vindem. coll. 5, 11*, edidit catalogum abbatum Weissemburgi in quo fundatio monasterii a Dagoberto I ad ann. 625 refertur. Lectionis varietates ex Monumentis Boicis depromptas, textui inserendas curavi inter uncas cum signo *M. B.*

ampis, pratis, pascuis, aquis aquarumque
 as, et omnia hæc in usum fratrum ibidem
 antica professione Deo servantium, libera
 e redigimus. Et ut hujus nostræ donationis
 a in omne tempus perseveret stabilis et
 rminos et circumjacentium nomina loco-
 notare curavimus. Versus orientalem pla-
 miditur marcha quam tradidimus, usque ad
 hofen [*M. B.*, Morchenhevenum] et a
 rden, et inde ad Geboldeswege, et inde sub-
 m [*M. B.*, vatum] Lutræ [*M. B.*, Lutere],
 uozdingeshorste [*M. B.*, Buezdingershurst],
 ad limitem qui stat in summitate vallis In-
 [*M. B.*, Iivensdal], et inde ducit ad meri-
 dagam super Warspach, et inde ad Bodemlo-
 ra [*M. B.*, Bodemelosemstampf], et inde ad
 et inde ad Kirchdale [*M. B.*, Kirchendale],
 id Ingoldeshare [*M. B.*, Ingeldeshoche], et
 ylvosos montes usque ad Bedebur; ad occiden-
 ro plagam usque ad Lautenbach [*M. B.*, Lu-
] et Bernbach [*M. B.*, Berenbach], et inde ad
 [*M. B.*, Erlibach], et inde ad Grunebur-
 . B., Grünenbrunnen], et inde ad Otteri-
 it [*M. B.*, Otterichschritt]; ad septentrio-
 agam usque ad Eichenberg [*M. B.*, Eychen-
 ocam autem ipsum quem singulari dilectione
 mur, nunc et deinceps ab omni servituti-
 one liberum sub regali volumus esse tuitione,
 lectet, quod [*M. B.*, ut] nullus publicus ju-
 us ex judiciaria potestate, quicquam potestatis
 ii in ipsa marcha, sine patris monasterii licen-
 cere vel habere præsumat, ne homines ipsius
 tringere, vel ad causas audiendas aut freda
 B., vel] tributa solveunda, postremo nihil
 ib eis audeat exigere.

etiam pari decrevimus auctoritate, ut nullus
 m Nemetensis civitatis, vel reliquorum epi-
 n, aliquam dominandi ibidem vel quaslibet
 igendi habeant facultatem, sed sub [*M. B.*
] nostræ emunitatis defensione omnia illuc
 tia pater monasterii cum fratribus suis libere
 e possideant [*M. B.*, possideat]. Ad hæc
 1^a in se habentem imagines et litteras, ex-
 quesimilitudinem Nemetensis monetæ, eidem
 eedimus; parique nostræ auctoritatis dona-

hic adduntur de moneta condenda et de ju-
 rocorum desunt in diplomate pro mona-
 selacensi, et nova sunt falsi indicia, cum acta-
 ant Dagoberto rege longe posteriore.
 nus de Vaines, congregat. sancti Mauri, vir
 lomata exercitatus, hoc diploma ac-
 scripsit anno 1772, ex transumpto authen-
 rarum Caroli IV, regis Francorum, quibus
 firmatur anno 1525, mense Novembri. Hæc
 itere insertæ sunt aliis Caroli VI litteris,
 no 1382, die 20 Augusti. Ex eodem tran-
 in archivis ecclesiæ sancti Cornelii Com-
 is servato, vulgaverant Labbæus, Miscell.
 l, pag. 414, et Marlotus, Hist. Rhem. t. I,
 . Spurious instrumentum, licet regis litteris
 rmatum, ex notis sequentibus liquebit. Valde
 at charta autographa quæ fuit Carolo IV
 ut ipse in litteris suis testatur his verbis:
 m privilegium ipsum copiari fecimus et tran-

tionem ratum et firmum esse volumus, ut homines
 ejusdem ecclesiæ per omnes fines regni nostri liber-
 negotiis suis inserviant, ita videlicet ut nullis [*M. B.*,
 nulli] debitum telonei persolvant, et nullus iudex
 seu qualibet cujuscunque ordinis persona in hujus-
 modi causa violentiam eis aliquam inferre presu-
 mant [*M. B.*, præsumat]. Fratribus autem [*M. B.*,
 aut] ibidem Deo servantibus, ut eo devotius et
 tranquillius sacratæ [*M. B.*, sanctæ] conversationis
 ordinem custodiant, liberam inter se eligendi sibi
 abbatem donamus potestatem. Cui abbati, omnibus-
 que sibi [*M. B.*, ei] succedentibus hoc speciale
 concedimus privilegium dignitatis, ut in ordinem et
 jus possit promovere ministerialium quemcunque de
 familia tali honore dignum judicaverit. Omnes etiam
 ministeriales ejusdem ecclesiæ ex dono abbatis [*M.*
 B., ex dicto abbate] accipiant beneficium, solique
 abbati serviant, nec aliquam potestatem super eos
 advocatus exercere audeat, nisi forte ex aliqua in-
 obedientia quasi ad [*M. B. deest ad*] rebelles ipsos
 [*M. B.*, illos] ministeriales constringendos abbas
 advocatum invitet. Reliqua vero familia, legitimo
 loco et tempore, ter in anno pro justitia facienda, ad
 placitum advocati debet [*M. B.*, debent] convenire,
 et in servitium advocati, si præsens est, singuli
 singulos denarios solvere, exceptis his qui sunt in
 emunitate [*M. B.*, immunitate]. Quod si in [*M. B.*,
 ex] his placitis absens fuerit advocatus, nihil ei ex
 his denariis debetur, nisi in servitio [*M. B.*, servi-
 tiis] regis esse probetur.

Ut autem hæc nostra traditio, et juris et concessæ
 dignitatis institutio stabilis et inconvulsa jugiter per-
 maneat, chartam hanc conscriptam, adjectione sigilli
 nostri roboratam signavimus. Datum quod fecimus
 in ipso monasterio mense Maii, die undecima, anno
 regni nostri vicesimo tertio, in Christi nomine felici-
 titer. Amen).

XVII.

*Diploma Dagoberti I, regis Francorum, de fundatione
 ecclesiæ Crucis Sancti Audoeni^a (ann. 635).*

In nomine sancte et individue Trinitatis c. Ego
 Dagobertus, Clotarii junioris Francorum regis filius,
 cum post mortem patris gloriosissimæ atque excel-
 lentissime [*Suppl. memoriæ*] Francorum, Morerem
 in regno, et omnia circumquaque nostro subjugata

D scribi, volentes ad reverentiam et honorem sanctorum
 qui in privilegio hujusmodi signaverunt, et propter
 dicti antiquitatem privilegii, quod vix potest sine le-
 sionis periculo tractari, portari et transferri, dicte
 copie et transcripto, tanquam originali, fidem plenarium
 adhiberi. Hinc sane licet conijcere religionem fuisse
 Carolo, hoc diploma falsitatis suspicionem violare.
 Illud edimus ex apographo domni de Vaines, ut pote
 accuratiori; id autem servatur in cartophylacio ad
 collectionem nostram instituto.

Scatet falsi iudicii instrumentum hoc: invocatio-
 nis formula hac ætate insolita; titulus archiepiscopi
 Audoeno inditus, sub prima stirpe ignoratus; sub-
 scriptiones quindecim, quæ tunc tanto numero non
 usurpabantur; ipsa subscriptentium nomina, minime
 cum temporibus Dagoberti concordantia: vox *miles*,
 quasi titulus, nominibus plurium subscriptentium ad-
 dita, et alia quæ huc adducere operæ pretium non
 est.

Omnium Christianorum noverit industria qualiter A ego Dagobertus, rex potentissimus^a, convenienti consilio episcoporum meorum, comitumque, legatos de una parte ad abbatem Memilianum direxi, mandans ei, ut diligenter inquireret, mihi per seipsum indicaret, quibus auctoribus illud monasterium sancti Maximini constructum, vel cujus imperio a pristinis temporibus esset subjectum. Hanc legationem abbas cum fratribus sollicitè percipiens, perlectisque in eodem loco quibusdam vetustissimis chartulis, inventum est ipsum monasterium Constantini imperatoris fuisse regale templum^b, atque jussu ejus dedicatum fore in honore sancti Joannis evangelistæ a sancto Agritio, venerabili episcopo. In quo videlicet templo, ut idem pater monasterii nostræ regalitati certa relatione patefecit, Helena sacra famula petente et favente, supradictus imperator pauperes Christi congregavit, etisque virum Dei Joannem præposuit, ut in servitio Dei semper vacarent, et pro se orationibus insisterent, et insuper illius loci habitationem aliæ personæ noluit subdere, nisi suæ successorumque imperatorum potestati. His rebus ita esse firmiter intellectis, regio more constituta atque firmissima jussione præcipio, ut nullus unquam protegere illud monasterium, in quo supradictus abbas præesse videtur, audeat iniire, vel ullam inhumanitatem illi violenter inferre. Igitur ut assidue recordatio mei meorumque parentum maneret in prædicto monasterio, ipsorum præbendariorum sancti Maximini victualia sub præmemorato imperatore constituta, additis mea ex parte prædiis augere curavi, quorum nomina hæc sunt:

in Annalibus monasteriorum Germaniæ a Bruschio, fol. 155, v^o; in Hist. Lotharingiæ a Calmeto, t. II, pag. 70; in Historia Trevirensi diplomatica, a Nic. ab Honteim, t. I, pag. 78. Editionem Zyllesii sequimur, ut pote ex ipso archetypo excerptam. Hoc diplomata non tantum pro vero, sed pro exemplari genuinorum diplomatum habuerit Papebrochius, in Propylæo, n. 22; sed illud tam valde Mabillonius, de Re dipl., pag. 218, oppugnavit, ut Papebrochius deinde victum se fassus fuerit. Mabillonius in oppugnando hoc instrumentum averterat Cointius; quibus Nic. ab Honteim suffragatur. Præcipua eorum argumenta in notis quæ sequuntur recensebimus.

^a Dagobertum nunquam de seipso in contextu diplomatum numero singulari locutum fuisse contendunt Mabillonius, ubi sup., et fusius pag. 88, et Coint., Ann., t. I, pag. 7, nec cum aliquo elogio, sed cum solo viri illustris titulo. Plura alia memorant huic ætati minime consona, quæ missa facimus.

^b Fabulam hanc respuunt Cointius et Mabillonius; quos consule ubi supra.

^c Villas seu curtis regum Merovingicorum notis numericis designatas fuisse docet Calmetus, Hist. Lothar., ubi supra. Videsis quoque domni Germani dissert. de Villis regis.

^d Illic loquendi modus sæculum saltem decimum aut undecimum sapit.

^e Formula hæc, ait Mabillonius, a Merovingicis formulis plane diversa est.

^f Mensis Aprilis anni 12 regni Dagoberti concordat cum anno Chr. 633, si regni initium repetatur ab ineunte vere anni 622.

^g Monogramma hic Zyllesius cudi fecit; sed Merovingici reges signum nomenque apponebant diplomatibus antea. Itas chronologicas, nec monogrammate

Kannis, Cressiacum, Lunewich, Riodola, Vallis Poliche, Baudoliacum, Talevant, Loavia. Hæc loca ad regiam curtem quæ dicitur Decima^c pertinent: quam curtem, cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, hoc est, quidquid prædii visus sum habere a fluvio qui nuncupatur Rubera, usque ad silvam quæ dicitur Leder, sancto Maximino præuli in perpetuam hereditatem contradidi. Insuper, et cum consilio et rogatu meorum principum, ceteris inibi Deo deservientibus hanc legem firmiter ac perpetualiter in posterum habendam decrevi, ut centenorum ibidem summa monachorum semper integra maneat et incuncta; excepto si imperatorum^d principumve per sæcula succedentium benivolentia prædiis augmentetur, vel thesauris. Et si propter paganorum vel infidelium vel Christianorum devastationem, iisdem Christi servitoribus penuria ultra modum ingruerit, et per thesauri effusionem expelli nequiverit, Dei omnipotentis et mei meorumque successorum habeant licentiam allodium cum familia, a fidelibus illis contraditum, dandi et vendendi, antequam Dei destruantur servitia. Et ut istius chartulæ confirmatio firma in ævum permaneat, describi eam præcepi, et nostro sigillo eam inde confirmavi^e. Datum pridie Nonas Aprilis^f, anno regni nostri XII, Morguntia feliciter. Amen.

Signum Dagoberti regis^g. Henriens cancellarius ad vicem Nicolai archicapelani^h recognovi.

XV.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, pro fundatione monasterii Haselacensisⁱ (ann. 633).

In nomine sancte et individue Trinitatis. Amen.

utabantur, nisi ii qui scribere nesciebant, ut ostendit Mabillonius, de Re dipl., pag. 110. Dagobertus vero scribendi peritus fuit, ut patet ex diplomate quod Mabillonius ære incidi curavit, Suppl. de Re dipl., l. b. 2, ubi nomen Dagoberti non inclegantibus litteris subscriptum videre est.

^b Archicapelani nomen, ut docet Mabillonius, de Re dipl., pag. 114, pro summi cancellarii nomine usurpatum non fuit ante sæculum X, et sub secunda regum nostrorum stirpe. In quibusdam discrepantibus subscriptiones appositæ huic diplomati bis edito a Zyllesio; recudimus a exemplum part. III.

^c Præmis edidit Coccius, pag. 158, in Dagoberto episcopus Argentiniensis fundatore, ex schedis Haselacensis. Coccius secuti sunt Vorburg, in Historia rerum Germanicarum, t. VIII, pag. 27; Cointius in Annalibus eccl. t. III, pag. 768; Schœpflin in Alsatia illustrata, t. I, pag. 36; Henschenius in tribus Dagobertis, pag. 88; Berain in suo de Dagobertis commentario, part. IV, pag. 72; accuratius vero abbas Grandidier, vir diplom. doctrinæ peritissimus, recuti fecit in Hist. eccl. Argentinensis, t. II, prob. pag. 35, ex membrana informi, sæculo XVI exarata, in tabulario ecclesiæ collegiæ Haselacensis asservata, eadem quam Coccius exciperat; neque aliud superest apographum. Omni ex parte suppositum instrumentum pronuntiavit Cointius, Mabillonius, Ann. Bened., t. I, pag. 533, Schœpflin, quibus astipulatur D. Grandidier, Hist. eccl. Argent., t. II, dissert. IV, pag. 88, qui illud diligenter expendit. Falsarii audaciam simul et ignorantiam quinque mirabitur qui in hunc spurium fetum oculos verterit; stylus enim ætatem Dagoberti minime sapit. Anniis sanctorum de Dagoberto a sancto Michael graviter cæso, ita Henschenium suppuluit, ut totam a diplomate sustulerit. Sustulit

præsumperint. Quod ut perpetuum robur obtineat, manu nostra illud decrevimus roborare, et annuli nostri impressione subtersignari iussimus. Dagobertus rex subscripsit. Dado referendarius obtulit. Datum Clipiaco palatio, anno undecimo regni nostri ^a, in Dei nomine feliciter. Amen.

XIX.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo donat monasterio sancti Dionysii villam Vallem et villam Argenterias ^b (ann. 634).

In nomine Domini Dei æterni et salvatoris nostri Jesu Christi, Dagobertus, rex Francorum, vir illuster. Si locis sanctis et divino cultui mancipatis nostræ liberalitatis munificentiam impendimus, id nobis profecto ad præsentem vitam facilius transiendam, et ad futuram felicius obtinendam prodesse nullo modo dubitamus. Noverit igitur omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque tam præsentium quam et futurorum solertia, quoniam ob æternam remunerationem concedimus sancto Dionysio martyrum egregio et fratribus ibidem Deo servientibus, villas quasdam juris nostri, quæ sitæ sunt in pago Biturico, scilicet et villam que vocatur Vallis, quæ sita est super fluvium Carum, ac villam quæ vocatur Argenterias, sitam super Magneuria fluvium, cum omnibus appenditiis earum; unde hoc nostræ altitudinis præceptam fieri, et præfato sancto Dionysio et fratribus ibidem Domino deservientibus dari iussimus, quatinus jam detas villas perpetually teneant atque possideant absque ulius contradicione. Et ut hoc per omnia tempora inviolabiliter conservetur, manu propria præsentem nostram auctoritatem superfirmavimus, et annulo nostro insigniri iussimus. S. Dagoberti, gloriosissimi regis. S. Chlodovii, filii Dagoberti. S. Arnulphi, Metensis episcopi. Data per manus Dadoonis, regis dignitatis cancellarii. Hoc actum est Parisius feliciter in Dei nomine. Amen. Data IV Idus Aprilis, indictione XII, XIII ^c, regnante Dagoberto rege.

XX.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo prædium Wallare in silva Fania confert Landelino, cum plurimus appenditiis, ad exstruendum ibi monasterium ^d (ann. 634).

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, amen.

^a Annus undecimus regni Dagoberti incipit circa annum Chr. 633, repetiti ab obtento regno Austrasiano. Si repeteretur a Neustrasiano, protenderetur ultra regnum Dagoberti, qui mortem obiit ineunte anno 638, cum noadum decimus annus a morte patris completus foret.

^b Doubletus, Hist. abb. sancti Dionysii, pag. 669, solus hoc diploma in lucem emisit, excriptum sane ex apographo nullius fidei. Plura enim vitia in eo deprehenduntur quæ falsum arguunt: invocatio insueta, et nota indictionis quam tunc regis diplomatibus proponere mos non erat; hæc Germonius, de vet. reg. Franc. Dipl. t. II, pag. 108; vide Mabill. de Re dipl., pag. 68. Addimus cum Cointo, Annal. t. III, p. 21, Arnulphum, qui cum titulo Metensis episcopi subscripsisse fingitur, jam ab annis octo Metenses infulas deposuisse, Nova Gall. Christ., t. XIII, col. 634, et a Dagoberto illo more habitum in solitudinem seces-

Regis majestatis excellentiam latere non convenit, quod unus est, solus et sempiternus rex regum et Dominus dominantium, a quo etiam omnis potestas est et fuit et erit in ævum, cujus et est totum quod sumus et esse possumus, vivimus et movemur, cui pro viribus ab eo nobis præstitis, a-tare debemus, et unicæ sponsæ suæ sacrosanctæ Ecclesiæ cultum et decorem speciali devotione, quo magis efferrimur quantum in nobis est, munificentia regali semper ampliare. Quare, ego Dagobertus, rex Austrasiorum, pro anima Lotharii pii imi regis, patris mei, qui quadr. giuta quinque annis regnavit in Francia, persuasione et monitis salutaribus viri venerabilis Authberti, Cameracensis episcopi, inductus, concedo et dono Landelino Mauroso, ex prædione converso, prædium meum in Fania, Wallare dictum, cum villis, terris, sylvis, pratis, aquis aquarumque decursibus s' bnotatis, et certis limitibus assignatis, ut ibi monasterium construat in honore sanctorum apostolorum Petri et Pauli, et personas instituat in perpetuum Domino Deo servituras: villam Baviam cum omni territorio suo, aquam ipsam et ipsius decursum, sicut defluit per territorium ipsum, incipiens a loco qui vocatur Railhiez, usque dum descendit in aquam Elpram; sylvam quæ dicitur Ætimundi totam, cum omni territorio, decima, pasnagio, justitia et banno, a sylva de Baileporis, usque ad aquam prædictam inter Baviam et Wallare; et ab eadem aqua, totam sylvam, quæ dicitur Brolium, et Fania, et Mansilium, et Clarus Voionus, et Willemanus; sylvam prope D Wilheis, a monte Gomundi et Mordoso Voiono, usque in villam de W lheis; sylvam Ducionis, in dote ecclesiæ in prædicto prædio meo fabricandæ. Quidquid infra terminos sylvarum prædictarum commodum vel utilitatem importare poterit qualicumque modo, prædicto Landelino munificentia mea dono in perpetuum possidendum, approbantibus patii mei principibus et senioribus, Arnulpho et Pipino. Ut autem hæc nostra concessio regalis firmitatis perpetuæ robur obtineat, prædictam paginam manu mea confirmo, et appositione sigilli mei communiter decerno. Signum domini Dagoberti, regis Austrasiorum. S. Arnulphi Metensis. S. Pipini Neustriensis, seniorum palatii. Anso cancellarius, vice Cuniberti archicancellarii, recognovi. Data Cameraci, XVI Ka-

sisse. Præmittimus subscriptionum insolitas formulas, Dagoberti *g oriosissimi regis*, et Dadoonis *regis dignitatis cancellarii*.

^c Id est indictione 12, anno 13.

^d Vulgavit Miræus, Oper. dipl. t. I, pag. 489, ex apographo recentioris ævi, ut fatetur, pag. 490, in notis ad chartam Authberti quæ est infra, pag. 31. Spurious diploma, ut patet ex formula invocationis tunc insolita, ex indictionis nota contra morem usurpata; ex titulo regis Austrasiorum indito Dagoberto, qui jam ab annis octo totius Franciæ rex erat; ex notis chronologicis ab Incarnatione repetitis; ex ipso demum diplomatis argumento, scilicet de fundatione Wallarensis monasterii sub Dagoberto a Landelino, quod conditum non fuit nisi anno 657, viginti fere annis post mortem Dagoberti. Vide Coint., Ann., t. III, pag. 447 et seq.; Mab., Ann., t. II, p. 428; Nov. Gall. Christ., t. III, p. 77.

tam signavimus. (Datum quo.) fecimus, cum filiis nostris Clodoveo scilicet atque Sigeberto, in dicto Haselacensi monasterio, fratribus ibidem divino famulatu devote insistentibus. Huic traditioni interfuerunt Nauthillis, regina Francorum, nostra legitima, cum filia nostra Rathilde. Assuerunt etiam archiepiscopi, episcopi, abbates, prepositi, duces, marchiones, palatini, comites, et plerique principes regni nostri. Actum est hoc, anno ab Incarnatione Domini sexingentesimo tredecimo, mense Aprilis, die sexta decima, in loco sæpe nominato b.)

XVI.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo ecclesie in Weissenburgo a se conditæ dona confert et privilegia impertitur c (ann. 633).

Dagobertus, divina favente clementia, Francorum rex, omnibus regni sui primatibus, imo cunctis fidei Christianam profitentibus, tam futuris quam presentibus. Votum quo Deo vel sanctis ejus se quis obligaverit, sine macula reatus irritum fieri non poterit; et quanto major et dignior est is cui votetur, eo ferietur graviore iudicio voventis et non reddentis præsumptio. Debemus igitur et volumus nos quoque reddere quod vovimus Domino Deo terribili et ei qui aufert spiritus principum, terribili apud omnes reges terræ; qui qualiter in brachio suæ virtutis, et nos terraverit, et qualiter percutiens et sanans, rursus nos visitaverit, omnibus, ad exemplam [M. B., exemplam] correctionis, notum fieri [M. B. add. dignam] duximus, præcipue ut quisque fidelis, audito nostro periculo, ab ecclesiarum Dei vastatione se contineat, et honorem congruum rebus Deo dicatis exhibeat. Primum ergo de divina super nos habita terribiliter examinatione, postea [M. B., præterea] de voto et voti nostri redditione breviter exponemus. Patre meo Lothario [M. B., Chlotario] felicis memoriæ defuncto, patrii regni curam suscepi, sed vivendi ductus levitate, dominandique cupiditate dis-

riorem ætatem revocat, et falsarii inscitiam prodit.

Annus Incarnationis hic contra morem regum Merovingicorum apponitur. Annus vero 613 neutri Dagoberto convenit; siquidem prior ad regni consortium vocatus non fuit, nisi anno 622. Hoc autem instrumentum Dagoberto seniori, scilicet Clotarii I filio, tribuetur minori dispendio, si nota chronologica emendabitur, et reponetur annus 633, ut saltem letus suppositus cum temporibus Dagoberti I conveniat.

Parentesibus inclusa quasi interpolata sustulit Henschenius.

Ediderunt Trithemius, Oper. part. 1, pag. 51; Coccius, Dagob. rex, pag. 172; Naclerus, Chronogr. generat. 2°, t. 1, pag. 757 et 758; Vorburg, Hist. germ. t. VIII, pag. 241; Heda, de episc. Ultraj. pag. 9; Magerus, de Advocat. arm. cap. 5, pag. 124; Lunig, Sicil. eccl. part. III, pag. 185; Cointius, Annal. t. III, pag. 164; Schœpflin, Alsat. dipl., t. I, pag. 22. Depromptum dicitur ex veteri membrana ecclesiæ collegiæ Weissenburgensis, Hist. eccl. Argent., t. I, prob. pag. 34. Exstat quoque inter Monumenta Boica, t. XXXI, Nov. series, t. IV, p. 1, ex transumpto, Rudolphi II imperatoris jussu anno 1582, Viennæ facta, quo huic diplomati annus 623 tribuitur. Commentitium diploma inter ceteros invictis argumentis monstravit Cointius, quem videbis. Et concinunt Mabillonius, Annal. t. I, pag. 384, et alii quotquot sunt in re diplomatica versati. Eus-

tractus, regalis officii debitum neglexi, nihil exhibens commissis sollicitudinis vel diligentiae, nihil faciens vel judicans mansuetudinis aut zelo justitiæ. Inter alios excessus meos, ecclesiarum Dei destructor et dissipator esse coeperam, quarum defensor et sublimator esse debueram, nec divinæ majestatis oculos, nec hominum veritus acclamationem. Tandem Dei benignitas obstinatae mentis superbiam conterens, virga correptionis iniquitates meas visitavit, et castigato mihi veniam non negavit. Nam raptus in sublime, divinæque majestati inter choros sanctorum in habitu judicantis sedenti præsentatus a sanctissimis ecclesiarum patronis, pro rebus ecclesiasticis per rapinam distractis a me et consumptis graviter et constanter sum accusatus, maxime a sanctissima Dei genitrice Maria et beatissimis Petro et Paulo apostolorum principibus. Cumque conscientia gravatus non auderem delicta defendere, ex arbitrio præsentis, pœnæ sum addictus, diuque casu et pœnis atrocibus confecto, occurrit [M. B., succurrit] mihi tandem specialis patronus meus martyr Dionysius; qui precibus suis instantis pœnæ dilationem mihi et pœnitentiæ tempus obtinuit. Idem ipse quasi modum statuens pœnitentiæ, in hoc mihi spem pœnæ posuit indulgentiæ, si ad honorem Dei et sanctorum prædictorum quos magis offenderam, domum divinis aptam servitiis construerem. Quia promissione libens [M. B. add. lætatus] vovi, dimissusque a superis redii. Igitur sub certa spe remissionis et indulgentiæ peccatorum nostrorum, reddentes alacri studio votum quod fecimus, ecclesiam in honorem sanctæ Trinitatis et sanctæ Mariæ perpetuæ virginis, et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, in loco quæ dicitur Weissenburgo construximus, quam sublimare et regali munificentia ditare decrevimus. Donamus ergo ei, et in perpetuum datum esse volumus, de rebus fisci nostri illic adjacentibus, quicquid a nos spectat, tam in villis quam mancipiis, sylvis,

dem falsi notas habet quas diploma sub ejusdem regis nomine fabricatum pro monasterio Haselacensi, quod suo loco, pag. 23, exagitavimus. Iisdem omnino verbis concipitur, additis tantummodo clausulis postremis quas parentesibus inclusimus. Notæ chronologicæ nulli regi Francorum nomine Dagoberto conveniunt, nullus enim per tres et viginti annos regnavit; imprimis Dagobertus, Clotarii II filius, qui cum patre regnare cœpit anno 622. Cum hoc instrumentum agat de primordiis monasterii Weissenburgensis, commode illud circa annum Christi 633 collocandum arbitramur. Tunc enim locus hic cœpit a monachis inhabitari, ut testatur Chronicon abbatie Monasteriensis in Valle sancti Gregorii, conscriptum anno 1194, editum inter Anecdota Martenii, t. III, col. 1435, et accuratius ex autographo, a D. Grandier, Hist. eccl. Argent. tom. 1, prob. pag. 22; vide infra notas ad diploma Chludericæ II, anni 661. Quidam Dagobertum II pro Weissenburgensis monasterii fundatorem agnoscunt, quos falsi redarguit Cointius, ubi supra; et astipulatur Chronicon mox a nobis laudatum, quod Cointius non noverat. Schannat tamen, Vindem. coll. 5, 11, edidit catalogum abbatum Weissenburgi in quo fundatio monasterii a Dagoberto I ad ann. 623 refertur. Lectionis varietates ex Monumentis Boicis depromptas, textui inserendas curavi inter uncas cum signo M. B.

lem Deo deserviunt, nostris et futuris tempo-
proficiat in augmentis. Et ut hęc cessio fir-
labatur, vel diuturnis temporibus cum suc-
bus nostris illæsa conservetur, nos eam, prout
us, subterfirmavimus, vel de annulo nostro
jussimus. Ursinus obtulit, Dagobertus rex
psit. Datum sub die Kalend. Augustas, anno
quarto regni nostri, Clipiaco ^a, feliciter.

XXIII.

^a Dagoberti I, regis Francorum, de fundatione
sterii Resbacensis, et concessis ipsi immuni-
is ^b (ann. 635).

bertus, rex Francorum, vir inluster, aposto-
tribus nostris domnis episcopis et illustribus
lucibus, itemque magnifico Chanulfo comiti,
ibus agentibus, tam præsentibus quam et
temporibus ubique in Dei nomine in regno
constitutis. Oportet clementia principali inter
petitiones, illud quod pro salute adscribitur,
timore divini nominis postulat, placabili
uscipere, et procul dubio ad effectum per-
ut fiat in mercede commutatio, cum pro
servorum Dei congrua impertitur petitio; quia
rfecta non dubitat ad altissimi gratiam per-
si aliquid secundum suum eloquium præcipue
cis fidei mente devota impenditur, quia
n est: *Beati pauperes spiritu. quoniam ipsorum
um cælorum.* Ergo dum illustris vir Dado, re-
rius noster, ejusque germani Ado et Rado ^c,
rium Jerusalem ^d in honores sancti Petri et Pauli
Antonii, quod vulgo appellatur Resbacis, in
i territorio situm, ad monachos vel peregri-
abitandum, ac in Dei nomine solitaria vita
m, quod ex nostra etiam largitate meruerunt,
Deo juvante, construxerunt, ideo nos juxta
petitionem, pro quiete servorum Dei, præ-
am vigoris nostri placuit propalare, per quam
er fiscum nostrum, quod pro remedio animæ
intulsimus, videtur esse constructum atque
editatum, sub quiete tranquillitatis, Domino
nte, ipsi monachi juxta religionis normam
n valeant residere, eligimus ut hæc series

A debeat plenius declarare, quia nihil de canonica
auctoritate convellitur, si aliquid, ut diximus, do-
mesticis fidei pro tranquillitate pacis conceditur, nec
nobis aliquis detrahendo æstimet in id nova decer-
nere, dum ab antiquis, juxta constitutiones ponti-
ficum, per regalem sanctionem, monasteria sanctorum
Agaunensium ^e, Lirinensium, Luxoviensium, im-
moque et monachi domni Marcelli ^f, sub libertatis
privilegio videntur consistere. Ergo si qua inibi in
villis, mancipiis, vel reliquis quibuscumque rebus
atque pecoribus, aut regio munere, aut suprascri-
ptorum virorum, vel cujuslibet est delegatum, aut
deinceps fuerit additum, dum super nostra est, ut
diximus, largitate constructum, nullus episcoporum,
nec præsentis, nec qui fuerint successores, aut
B eorum ordinatores, vel quælibet persona, possit
quoquo ordine de loco ipso auferre, aut aliquam
potestatem sibi in ipso monasterio adoptare, vel
aliquid quasi per commutationis titulum minuere,
aut de mysterii ornamentis, vel de oblatione in al-
tario illata abstollere, nec ad ipsum monasterium vel
cellulas ejus nisi pro lucranda oratione, et episcopus,
nisi fuerit cum voluntate ipsius abbatis, vel sue
congregationis, absque gravi di-pendio eorum acce-
dere præsumat, quo facilius liceat monachis ipsius
in Dei nomine regulariter consistentibus, rectam
delegationem sub quiete per tempora possidere; et
cum abbas ille fuerit de sæculo evocatus, quem ex
semetipsis ipsa congregatio elegerit sibi, secundum
sanctam regulam seniore[m] instituat per omnia et
C ex omnibus, secundum delegationis votum vel hujus
seriem auctoritatis suffultum, cui absque ulla inquie-
titudine ibidem cuncta proficiant in augmentum. Adji-
ciantes ut nulli penitus iudicium, vel cuiuslibet hominum,
licentia sit de rebus præfati monasterii, absque
servorum Dei voluntate, aliquid defraudare, aut
temerario spiritu quidquam exinde suis usibus (dis-
putare), ne, quod primitus est, divinam incurrat et
nostram offensam.... (Sic in Editis) a fisco grave
damnum sustineat.... (Sic in Editis) et etiam nobis
pro integra mercede nostra, vel suprascriptorum
virorum pensantes merita placuit addendum, ut tam
quæ ex nostra largitate, quam quæ ex delegatione

ite datum dicitur Clipiaco. Vide infra (Col. 540)
ad diploma Dagoberti de villis Tauriaci et
monasterio sancti Dionysii donatis. Contulimus
em Dubleti cum chartulario xiv sæculi, in
eca regia, n. 5415, in quo legitur pro nota
ogica, xv Kal. Augusti (id est, 18 Julii); nec
ujus momenti discrepantia.

imus ex Mabillonii Annalibus Benedictinis,
pond. pag. 687. Recudi curavit Plesseus,
strumenta ad Historiam Ecclesie Mellensis
ua, t. II, pag. 3, sed aliqua sui parte trun-
depromptum ex hujus Ecclesie tabulario.
in Collectione scriptorum rer. Francic., t. IV,
50, ex Mabillonio descriptum. Nulli quem
suspectum fuit.

billonius, Annal. lib. xii, n. 45, Radonis no-
terpolatum putat; vide tamen Aimoinum infra
m.

monasterium hoc a conditore appellatum
estur Aimoinus, lib. iv, cap. 41, quod tem-

poribus suis cœnobium Resbacense, a Resbacensi
fluvio præterfluyente, vocatur. Hæc sunt verba
Aimoini: « Porro beatus Audoenus... fabricavit mo-
nasterium intra Brigensem saltum, quod *Herusalem*
ab eo quilibet est nominatum; sed nunc, a fluvio
super quem est situm, *Resbacense* dicitur cœno-
bium. » Hoc nomen ita prævaluit, ut unicum hodie
super tet.

^e De monasterio Agaunensi, videsis diploma Si-
gi-mundi Burgundionum regis, anni 523, supra, t. I,
pag. 86 et 87q.

^f Id intelligendum de monachis sancti Marcelli
Cabillonensis quorum cœnobium a Guntranno condi-
tum fuerat anno 579, Fredeg. Chr., cap. 4, quod
etiam testantur Aimoinus, lib. iii, cap. 80; Herinan-
Contr., Chronic., ad ann. 584; Chron. sancti Benigni
Divion. in Spirilegio Dacheriano, t. I, pag. 570;
Bolland., in Vita sancti Sori, 1 Februarii. Conf. Ma-
bill., Annal., t. I, pag. 173.

thomenses, et ceteri pagenses de alias civitates, A persolvant de illos navigios, de unaquaque quarrada, denarios duodecim, et vultaticos et passionaticos, per omnes successiones et generationes illorum, secundum antiquam consuetudinem. Jubemus etiam ut ipse mercatus per quatuor septimanas extendatur, ut illi negotiatores de Longobardia, sive Hispanica, et de Provincia, ac de alias regiones, illuc advenire possent. Et volumus atque expresse precipimus ut nullus negociator in propago Parisiaco audeat negociare, nisi in illo mercado quem in honore sancti Dionysii constituimus vel ordinamus; et si quislibet hoc fecerit, banuum nostrum pro hoc persolvat, ad partem sancti Dionysii. Precipimus denique et expresse vobis mandamus, et omnes agentes **B** seu juniores vel successores vestros ^a presentes et venturos, ut nullo unquam impedimento pars sancti Dionysii de ipso mercado habeat ex parte nostra et vestra, neque intra ipsa civitate Parisius, neque ad foras in ipso pago de ipsos theloneos, vel navigios, portaticos, pontaticos, rivaticos, rotaticos, vultaticos, themonaticos, chespetaticos, pulveraticos, foraticos, mestaticos, laudaticos, saumaticos, salutaticos, omnia et ex omnibus, quicquid ad partem nostram vel fisco publico, de ipso mercado ex ipsa mercionia exactare potuerit, pars sancti Dionysii vel sui agentes perpetuo habeant per hanc nostram indulgentiam et auctoritatem. Et ut hec nostra preceptio ad ipso sancto loco nostris et futuris temporibus firmior habeatur, manus nostre subscriptionibus eam subter decrevimus roborare, et de anulo nostro sigillare jussimus. Dagobertus ^b rex subscripsi. Dado obtulit. Datum sub die III Kal. Augusti, anno secundo regni Dagoberti ^c, Compendio, feliciter in Dei nomine. Amen.

^a Pro voce *vestros* legitur *nostros*, in apographo recentiori servato in archivis sancti Dionysii, ex ms. Colbertino excerpto.

^b Vox *ego* nomini Dagoberti premissa deprehenditur in Editis, quam temere irrepsisse censet, et omnino resecandam judicat Mabillonius, de Re dipl., pag. 627; recte quidem: hæc enim subscriptionibus Dagoberti neutiquam premittitur in hujus regis diplomatis authenticis quæ nobis inspicere licuit; inde falsi suspicio criticos moverat, sed vocem hanc non agnoscit chartularium vetus quod habemus præ oculis, imo nec apographum ms. Colbertini, de quo supra (Not. ^a).

^c Cointius, Ann. t. II, pag. 824, ex his notis chronologicis falsi arguit diploma de quo agimus. Nec enim, ait, anno regni ejus secundo, Dagobertus Neustrasiam obtinebat, ac proinde ad ipsum institutio mandatarum sancti Dionysii non pertinebat. Id quidem verum est si anni regni Dagoberti computantur ab assumpto Austrasie regno, anno Christi 622. Sed Mabillonius monet, de Re dipl., pag. 626 et seq., hanc computationem repetendam a morte Clotarii II, et ab assumpto regno Neustrasie a Dagoberto, anno 628. Adhuc Cointius annos regni Dagoberti I in chartis Sandionysianis aliquando numeratos fuisse ab initio regni ejus in Austrasia. Quidni vero regni Dagoberti anni in aliis diplomat. Austrasiani, in aliis Neustrasiani numerati fuerint? Diversæ ejusmodi computationis rationes in aliis regum litteris occurrunt, quod fatetur ipse Cointius, Annal. t. III, pag. 803, occasione diplomat. Childerici regis. Sic

VIII.

Diploma Dagoberti I, Francorum regis, quo jubet a Sigiberto, patruelo suo, Othoni restitui arcem in Alpibus sitam ^d, (Ann. 630).

Anno salutis sexcentesimo trigesimo, Lothario secundo Galliarum rege octavo, genitore nostro, defectionis imperii occidentalis centesimo quinquagesimo nono, Heraclio Orientali imperatore decimo nono, Honorioque Romano pontifice sexagesimo nono, die quarto mensis Maii. Nos Dagobertus magnus, Austrasie Burgudionumque rex, ex precibus matris nostræ Berentrudæ, Francorum reginæ, visis tamen prius tabulis antiquissimis a Romanis imperatoribus confectis, fidelitate semper conservata, nec non nobilissimi sanguinis patricii Fabia gente orti prospecta origine, restituimus, damus et confirmamus arcem in Alpibus Curiensibus Rhætiæ sitam in Prævalia, quæ appellatur Castrum-Altum vici Prævani, cum omnibus censibus et juribus ad eam pertinentibus, etiam cum decimis a Julio monte usque Osce-lam oppidum lacus Larii dictæ Prævaliæ, strenuo equestris ordinis Othoni a præpositis nostro militum profectori contra Ariovaldum, Longobardorum regem decimum sextum. Ita tibi, Sigiberto, dilecto patruelo nostro, Alemanicæ primo duci, jubemus, mandamus et sic volumus ut restituas supradictam arcem supranominato Othoni nostro a præpositis, cum omnibus rebus quæ pertinebant ad ipsam, cum fuerit ei direpta, et eum constitues vasallum omnium rerum ante a majoribus retentarum. In quorum, etc. Datum in arce nostra Isenburg.

IX.

Indiculus Dagoberti I, Francorum regis, ut consecratio Desiderii in episcopum Caturcensem, in solemnitate Paschæ fiat ^e (Ann. 630).

Domino sancto et apostolico domno meo Patri

Mabillonius diluit objectum a Cointio falsi crimen. Notandum autem hoc Dagoberti præceptum confirmatum fuisse sequentiam regum diplomatibus loco proprio edendis.

^d Editum a Labbæo, in Miscell. curiosis, t. II, pag. 407, ex schedis manuscriptis quarum fidem suspectam quidem sibi fuisse monet. Sed miramur quod vir ille, qui in antiquis chartis contractandis et exscribendis lotus fuit, in collectione sua locum dederit instrumento tam putidæ falsitatis, ut executionem etiam oculos offendere queat. Puderet nos aliquid consuere temporis in expendendo hoc portentoso audaciæ, ne dixerimus inscitie.

^e Indiculorum species plurimæ, omnes sub epistolari forma conscriptæ, de quibus vide Caugii Glossarium, et Novum de arte diplomatica tractatum, t. I, pag. 270 et seq. Maximo in usu fuerunt indiculi sub stirpe Merovingica, ut liquet ex Marculfi et aliorum veteribus formulis. Quear hic recedimus indiculus parum differt a regis diplomatibus quæ præcepta vocantur. Sepissime typis mandata est hæc charta deponpta ex Vita sancti Desiderii, ubi subiecta erat præcepto Dagoberti, dato eodem anno, quod supra exhibuimus. Præter libros in quibus vulgatum diximus, (Vide pag. præced., not. ^c) Dagoberti præceptum, indiculus insertus est absque præcepto, in Coll. conciliorum, Hard. t. III, col. 2085. Baluzii, Capitul. t. I, col. 141, Editionem sequimur, ascriptis inter uncas ex Editione Labbæi variis lectionibus, quæ alicujus momenti visæ sunt

lem esse oportet dum in hac caduca vita consistimus, A de transitoriis rebus pro mercede æterna loca sanctorum sublevare, ad alimoniam et sustentationem servorum Dei, quatinus de caducis rebus mercemur æterna. Igitur nos hæc considerantes, donamus villam juris nostri que vocatur Malliacus, in pago Biturico sitam, a Caro fluvio duobus milibus distans, fratribus monachis deservientibus ad basilicam domni Dionysii martyris, peculiaris patroni nostri, ubi præesse videtur Aigulphus abba, et nos sepeliri optamus, in alimoniam specialiter eorum in perpetuum administrandam. Igitur prædictam villam cum terris, dominiis, mancipiis, servis et ancillis, sylvis, pratis, pascuis aquis, aquarumve decursibus, vel omnibus adjacentiis, prædicto sancto loco et monachis ibidem servientibus, nostra munificentia, speciali donatione, in alimoniam concedimus; quatinus ipsis bonis de prædicta villa utentes, pro nobis et prole nostra, cotidiana oratione Deum exorent, ut ille sua nos misericordia protegat, pro cuius amore hæc eis contulimus. Et ut hæc donatio nostræ auctoritatis per succedentia tempora inviolabiliter obtineat firmitatem, mandis nostræ subscriptione eam subter decrevimus roborare. Dagobertus rex subscripsit. Dado cancellarius obtulit. Signum Arnulfi, Metensis episcopi. S. Eligii, Noviomensis episcopi. S. Aygulfi, abbatis monasterii domni Dionysii. Datum in mense Octobri, anno quarto decimo regni nostri. Actum, in Dei nomine, Clipiaco palatio, feliciter, amen.

nulum exstat. Hoc diploma feliciter impugnat Germonius, De veteri reg. Franc. Dipl. t. II, pag. 410, petitis argumentis ex subscriptionibus Arnulfi et Eligii, quorum prior Metensis quidem fuit episcopus, sed dimisso episcopatu, invito Dagoberto, in solitudinem secesserat diu ante annum quo datum instrumentum fingitur, Nova Gall. Chr., t. XIII, col. 695; alter qui dicitur episcopus Noviemensis, infulas Noviemensis non obtinuit, ubi supra, t. III, col. 982, nisi mortuo Dagoberto.

^a Annus Dagoberti 14, mense Octobri, indicat annum Chr. 635.

^b Fragmentum exscripsimus ex Historia Aimoini manuscripta, fol. 81, r^o, alias 89, quæ in bibl. sancti Germani a Pratis servatur, et exeunte XI vel incunte XII sæculo videtur exarata; illud deinde contulimus cum chartulario cui insertum fuit, in archivis ejusdem abbatiæ reposito, signato tribus crucibus et quod eidem XII sæculo, sed jam labenti, censemus tribuendum. Unicam discrepantiam infra uncis distinximus. Typis mandaverunt fragmentum hoc Breulius in Editione Aimoini, 1603, in-fol. pag. 176, et Bulliardus, pag. 4, in instrumentis ad calcem Historiæ abbatiæ Sangermanensis, depromptum ex eodem chartulario quod præ manibus habemus. Insertum est in Annalibus Cointii, t. III, pag. 28, et in Collect. script. rer. Franc., t. III, pag. 133, not., ex Aimoino; et nullibi totum exstat testamentum integrum. Perire ergo quatuor hujus exemplaria quæ hæri curaverat Dagobertus, et in diversis locis ad majorem securitatem deponi jussorat. Anonymus scriptor Gestorum Dagoberti, cap. 39, omnia quæ habet fragmentum nostrum ipsissimis verbis refert; immo alia subjungit non pauca quæ in fragmento sunt prætermissa, et quæ a Dagoberto dicta fingit in placito generali, cum de testamento suo verba faceret. Hinc conjiciendi locus Anonymum sub oculis habuisse testamentum Dagoberti, quod in thesauro re-

XXVI.

Fragmentum testamenti Dagoberti I, regis Francorum ^b (ann. 635).

In nomine Trinitatis Domini Dei omnipotentis. Apostolicis Patribus, pontificibus videlicet ac abbatibus, vel reliquis sacerdotibus in regnum nostrum consistentibus, Dagobertus, rex Francorum. Quantum intellectualis sensus humani potest mente sagaci pensare atque solerti indagazione perpendere, nichil amplius valet in hujus seculi luce ac fugitiva gaudia lucrari, quam quod de rebus transitoriis locis venerabilibus quis studeat in alimonia pauperum impendere; quatinus qui fragilitatem nature generaliter patiuntur, priusquam subitanea transpositio eveniat, pro salute anime invigilent, ut non inveniantur quisquam imparatus, vel sine aliquo respectu discedat e seculo. Quin potius dum proprie libertatis jure subsistit ex caducis substantiis in eterna tabernacula vitam studeat mercare perpetuam, ut inter justorum consortio desiderabilem valeat adipisci locum, etc. [*Itemque post pauca* ^c :] Itaque nobis sana mente sanoque consilio placuit, et, ut diximus, devotio divina nos ammonuit, ut pro salute nostra vel pro eterna retributione, conscribendum precipere-mus testamentum, et pro immutabili beneficio quatuor uno tenore firmavimus, et quicquid ubique per loca sanctorum contulimus, inibi simili annotatione contextimus: ex quibus unum Lugduno Gallie direximus, aliud vero Parisius in archivis ecclesio-

^c gio depositum, in archivo sancti Dionysii suo tempore adhuc venerabiliter custoditum fuisse docet. Cujusnam autem fidei erat hoc instrumentum, et quam fidem meretur ipse anonymus sæculi IX scriptor, fabulatoris cognomine insignitus, et cui nulla veritatis investigande cura fuit? Videtur quidem se mendacii reum protere auctor fragmenti quisquis sit, cum Dagobertum inducit dicentem se in basilica sancti Vincentii sepulturam suam elegisse, qui toties basicam sancti Dionysii designavit ut ibi sepeliretur, et in qua eum sepultum fuisse constat. Hinc Valesius, Rer. Franc. lib. XIX, pag. 122, et Cointius, ubi supra, hæc reliquias suppositiis instrumentis annumeraverunt. Mabillonius vero, de Ro diplom. lib. I, cap. 7, n. 5, testamentum Dagoberti quasi legitimum laudavit. Nos autem Valesii et Cointii sententiæ suffragamur.

^d Voces hic et deinceps italico caractere distinctæ, quibus præternissa designantur, exstant tum in Aimoini manuscripto, tum in chartulario. Omnia suppleri possunt ex concione Dagoberti, in Gestis ejus ab anonymo inserta, cap. 39. Sic enim uno tenore pergit concio: « Et retributorem sibi præparet dominum, atque ex rebus transitoriis ad loca venerabilia sanctorum, in alimonia pauperum curet impendere, quatenus ab ipso Domino fructum infelicientis paradisi inter astra matutina mercatur refoveri. De cuius fonte vivo perfecta fide poscenti, nec subtrahitur poculum, nec minuitur alveus, sed potius quisquis hauserit irrigatur dulcedine coelitus, atque suavis ei fragrat odor balsami paradisi. Et ideo ego discutiens conscientiam ac mei cordis excessum, atque considerans examinationem superni regis, iudiciumque ipsius metuens, nec non etiam veras penas hominum infelicitum, maxime autem concupiscens gloriam inflatam justorum, et præcavens illud, ne ultimus dies, juxta dispensationem Domini, nos de memoria sanctorum vel consolatione egentium p-

commendavimus. [Ut supra dictum est ^a. Deinde sub-
ungitur:] Donamus igitur ad basilicam domni Ven-
centii Parisius, ubi sepulturam quandoquidem Deus
jusserit, habere disponimus, donatumque in perpe-
tuo esse decernimus, villam cognominatam Cumbis
villam ^b, in pago Parisiaco, quem Ursa, filia Alderi-
ci, tenuit. Pari modo ad basilicam beati Petri apo-
stoli Parisius, ubi sancta Genovefa requiescit in cor-
pore, villam Dravernum in Brigeio. (Ad basilicam
vero domui Dionysii item Parisius, ubi cum sociis
suis requiescit, villam Braunate ^c in Brigeio.) Ad basi-
licam domne Columbe, vel domni Lupi Senonis,
villam Grande Campum in Gastinenense, etc. [Quæ
ibi plura continentur. Ad ultimum vero intulit ^d:] Vos
autem, boni filii, considerantes primum nature reli-
gionem, cujus gratia et bestias ligat, manete fratres,
nolite exuere quo onerati estis. Deinde reverimini
me Patrem vestrum, qui rogare malo, cum possim
jubere, ut statuta nostra inconvulsa servetis, sicuti
vestra a successoribus vestris servari mavultis, pro-
fecto scientes quod si a nobis sancta contemptui
habueritis, quod non arboror, pari modo et vestra
a posteris contempnentur decreta ^e.

XXVII.

*Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo plurima
dona in Lemovicensi et Bituricensi confinio Sancti
Dionysii monasterio confert* ^f (ann. 636).

Dagobertus, rex Francorum, vir illuster. Cum cer-
tis et cotidianis manifestetur indiciis esse verum quod
omnium materies et conditio nascentium tempore
momentaneo revertatur in nichilum, nostrarum salus
pocit animarum quatinus quisque quem primi homi-
nis negligentia exulem facit et peregrinum, cotidie
totius vitæ suæ discutiatur modum, ac deinde sors ex-

gros inveniat, ita nobis sana mente, etc., ut sequi-
tur in fragmento.

^a Iterum hic ommissa, ex Gestis Dagoberti supplebi-
mus, c Tertium Mettis, ad custodiendum domino
Abboni donamus; quartum autem, quem in manibus
tenemus, in thesauro nostro reponi jubemus. c Cæ-
tera videsis loco citato. Quæ vero deinceps sequun-
tur in fragmento desunt in Gestis.

^b Villam Cumbis a Dagoberto donatam fuisse ec-
clesiæ sancti Vincentii testatur diploma Philippi I,
datum anno 1061, quod ordine suo referemus.

^c Ex donis Dagoberti hic nominatim recensitis,
unicum, ab anonymo scriptore Gestorum Dagoberti,
monacho sancti Dionysii, memoratur Braunadum
sancti Dionysii ecclesiæ collatum, quod in fragmen-
to testamenti Braunate appellatur. Quæ autem hic
parenthesibus inclusimus desunt in chartulario sancti
Germani.

^d Ad supplenda quæ hic deesse monet fragmenti
exscriptor nihil operæ præstant Dagoberti Gesta.

^e Noxæ chronologicæ nullæ; sed Gesta Dagoberti
et Aimoinus placitum in quo rex ille de testamento
suo tunc condito concionatus est collocant sub anno
14 regni hujus, mense Aprili aut Maio, scilicet Ge-
sta, x Kal. Maii, Aimoinus x Kal. Junias; inde huic
fragmento præfiximus annum Christi 635. Dum hæc
relegimus, subito suspicio non levis, deperdito legiti-
mo Dagoberti testamento, quod forte viderat Gesto-
rum scriptor, ex ejus narratione aliud fabricatum
fuisse, cum ageretur de villa Cumbis a Philippo I re-
stituenda; inde renovati instrumenti fragmenta Ai-
moini manuscriptis initio seculi xii inserta, et eodem

trema cum nondum vitalem rapuerit spiritum, pro
meritis locum obtinere se illuc exerceat, unde prius
ruit, et ubi post transitum ejus anima ductu angelico
est reditura. Eapropter, ego Dagobertus, Francorum
rex, a Deo coronatus, cui summi regis permissione,
prædecessorum necne nostrorum concessione, Fran-
cia obsecundat et famulatur, de salute animæ nunc
tractando, saniori usus concilio, apud me deliberavi
quemlibet Christi militum pro mearum quarundam
donatione rerum adiutorem mihi facere et proximum.
Est hic inclitus et preciosus videlicet testis Diony-
sius, qui olim timore nudus, fidei fervore accinctus,
Galliam petiit, et ibi, gentilium pululante perfidia,
viriliter resistit, fide constans, sanctæ legis prædi-
cando ac patefaciendo doctrinam. Hic etenim pro-
prij cruoris effusione, siquidem a dextris Dei cognos-
citur sedere, jugiterque impetrare pro quibus voluc-
rit petere, orbis universus eum summo debet vene-
rari obsequio: multum quidem ego qui in declinando
patris iram, ipsius sensi michi non abfuisse gratiam.
Quapropter, licet ipse præfatus Dionysius nullo indi-
geat pro gloria qua cum Deo feliciter potitur, tamen
ut michi cum uxore propria et liberis apud æquum
judicem fiat fidissimus intercessor, culparum quoque
nostrarum in die judicii excusator, cœnobitis mona-
sterii illius, in quo corpore eum quiescentem cum
gemitibus peccatores adeunt et peccata fatentur, et
ubi Leobafarius abba præesse cernitur, res quasdam
in Limozino et Bituricensi sitas confinio, regio hac-
tenus adscriptas dominio, per succedentium tempo-
rum curricula decernimus quiete obtinendas. Nomina
autem earum, ut certa pateant, omnibus subtilantibus
sic recitamus, in primis videlicet, castrum nostrum
quod dicitur Patriagus, cum ecclesiis, villis etiam ad

sæculo labente, in chartulariis excepta. Sed de hac
conjectura in prolegomenis fusius egimus, ne ultra
modum hic exeresceret nota nostra.

^f Exstat apud Dubletum, Hist. abb. sancti Diony-
sii, pag. 672, a nullo deinceps recusum, omnibus
pro commentitio habitum, imprimis Germonio, de
veter. reg. Franc. Dipl., t. II, pag. 143: merito
quidem; stylus enim a stylo Dagoberti diplomatum
plane diversus, et insolitæ formulæ; fictitio nomine
designatur abbas sancti Dionysii Leobafarius, quod,
juxta Mabillonium, Annal. Ben. t. I, pag. 500, non
invenitur nisi in instrumentis sublestæ fidei; aut
saltem, juxta Cointium, Annal. eccl., t. III, pag. 625,
is officio abbatis functus non fuit, nisi plurimis annis
post mortem Dagoberti, id est, cum Theodoricus
regno spoliatus est a Childerico fratre; titulo archi-
episcopi, contra morem hujus ætatis, plures e sub-
scribentibus præsules insigniuntur; Godinus dicitur
Lugdunensis archiepiscopus, qui non ante annos
ab hinc quinquaginta huic ecclesiæ præfuit; Dado,
non ut referendarius, sed ut Rothomagensis archi-
episcopus subscripsit, qui non nisi mortuo Dago-
berto Rothomagenses infulas adeptus est. Cui stom-
machum non moverent tot falsi iudicia? Instrumenti
fabricandi argumentum sumpsisse falsarius videtur ex
Gestis Dagoberti, cap. 35, cum ibi legisset regem
hunc viginti septem villas monasterio sancti Dionysii
donatas, sub unius præcepti conclusione inseruisse. Sed
villæ quæ in hoc diplomate, magno quidem numero,
coacervantur, non eadem sunt quas memorat Gesto-
rum scriptor, nec in eisdem sitæ provinciis; ac
proinde ejus auctoritas nullam instrumento fidem
conciliat.

Data sub die septima Kalend. Junias, anno quinto A regni ^a. Clippiaco in Dei nomine feliciter. Amen.

XII.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo res omnes ad ecclesiam beati Petri Treverensis pertinentes declarat et confirmat ^b (ann. 632).

Dagobertus, rex Francorum, viris illustribus, ducibus, comitibus, domesticis, et omnibus agentibus tam ultra quam citra Rhenum, vel ultra Ligerim, tam absentibus quam presentibus. Illud ad augmentum vel stabilitatem regni nostri sine dubio, in Dei nomine, credimus permanere, si sacerdotum vel Ecclesiarum Dei rectis petitionibus annuentes, id quod nostris auribus patefecerint, perducimus ad effectum. Ideoque vir apostolicus Pater noster, dominus Modoaldus, archiepiscopus Ecclesie Trevericæ, præceptum afferens ad nos, præceptionibus prædecessorum anteriorum regum parentum nostrorum, Sigeberti, Theodoberti, Theoderici, imo bonæ recordationis Illotharii, gloriosi regis, genitoris nostri, manibus robaratum, in quo erat insertum, quod non solum idem genitor noster, verum etiam præfati prædecessores ejus, reges videlicet Francorum, omnes res quascunque boni sancti viri, pro divinæ contemplationis intuitu, ad partem sancti Petri, Treverensis Ecclesie, delegaverunt, suorum præceptorum autoritate confirmarunt, quatenus eorum regnum superno auxilio tueretur, et postmodum ipsi in ætherio regno, cum Christo sine carente, gaudere possent. Itaque, pro rei firmitate, idem præfatus præsul Modoaldus, deprecatus fuit sublimitatem nostram, ut, paternum ac prædecessorum morem sequentes, hujusce modi nostræ auctoritatis præceptum, ob amorem Dei et reverentiam sancti Petri de eisdem rebus juberemus fieri; cujus petitioni libenter assensum præbuimus, et hoc nostræ auctoritatis præceptum erga ipsam ecclesiam pro divini cultus amore et animæ nostræ remedio, fieri decrevimus; per quod præcipimus atque jubemus ut omnes res vel facultates ad ecclesiam sancti Petri Trevericæ urbis pertinentes, scilicet cellam sancti Hilarii,

quæ nunc appellatur sancti Maximini, quæ est in prædio sancti Petri constructa, et cellam sancti Paulini et sancti Eucharii, et monasterium sanctæ Mariæ, quod idem præfatus pontifex Modoaldus in territorio sancti Petri nuper a fundamento construxit, et vocatur Horrea, basilicam sancti Martini, sitam in pago Maigimensi, et cæteras basilicas, castella, vicos, villas, vineas, sylvas, homines, vel quicquid, largiente divina clementia, deinceps ad eandem augmentandam ecclesiam tribuetur, circa Rhenum et Ligerim fluvium, in regno nostro consistentia, omnia sub jure et potestate sancti Petri, Treverensis ecclesie, ejusque pontificis, perpetualiter mancipata permaneant. Præterea pari modo etiam statuimus ut nullus ex publicis iudicibus, vel aliquis ex judiciaria potestate in monasteria, ecclesias, castella, vicos vel agros, loca, seu reliquas possessiones prædictæ ecclesie, tam ultra quam citra Rhenum vel Ligerim fluvium, in pagis vel territoriis quæ infra potestatem regni nostri, memorata possidet ecclesia, vel quæ deinceps in jure ipsius sancti loci voluerit divina potestas augeri, ad causas auferendas, vel freda aut tributa aut coniectos aliquos exigendos, aut mansiones vel paratas faciendas aut fidejussores tollendos, aut homines ipsius ecclesie distringendos, vel injustas exactiones inquirendas, vel teloneum exigendum, nostris et futuris temporibus aggredi audeant, vel ea quæ supra memorata sunt, nequaquam penitus exigere præsumant; sed liceat memorato præsuli suisque successoribus, omnia præfata monasteria, villas, vicos et castella, cum suis adjacentibus, integre perpetuo tempore, pro remedio animæ nostræ seu parentum nostrorum, sicut in præcepto piissimi genitoris nostri continetur, quieto ordine possidere, et nostro fideliter parere imperio. Sed ut hoc nostræ auctoritatis præceptum plenius in Dei nomine obtineat vigorem, et a fidelibus sanctæ Dei Ecclesie, nostris videlicet presentibus et futuris temporibus, verius credatur, et diligentius a successoribus nostris conservetur, manu id propria cum luidis nostris subterfirmavi-

^a Initio regni Dagoberti apud Neustrasios sumpto ab iuvene vere anni 628, mensis Maius anni quinti hujus regni erat annus chr. 632.

^b Ediderunt Browerus, in *Annal. Treverensibus*, t. I, pag. 351, et ex ipso Miræus, *Oper. dipl.*, t. I, pag. 242; Calmetus, *Hist. Lothar.* t. I, pag. 250; ac demum Hontenius, in *Hist. Treverensi diplomatice et pragmatica*, t. I, pag. 76. Idem est diploma, quod novis accessionibus adulteratum typis mandavit falsarius insignis Roserius, et nos supra recudendum curavimus (Col. 501), præfixa infamie nota. Roserius intusit pro nota chronologica *ann. Incarn.* 625, quod sane falsum prædit. Apud Browerum chronologica nota nulla in contextu, sed vacuum spatium relictum post subscriptionem Dagoberti, margini vero ascriptus annus regni 12. Vulgo pro genuino habitum instrumentum fortiter oppugnavit Zyllesius, *Defens. abb. sancti Maximini*, part. II, sec. 2, cujus argumenta adducit Hontenius, et iis fidem hujus diplomatis funditus everti pronuntiat. His violentur astipulari auctores Novæ *Gaul. Christ.*, t. XIII, col. 383, et col. 523. Indicia falsi a Zyllesio prolata videsis in nota sequente.

^c Cellam sancti Maximini, nusquam sancti Hilarii nomine appellatam contendit Zyllesius, ubi supra, et hoc est præcipuum contra sinceritatem hujus diplomatis argumentum, quod tamen negantis est, neque fidem asserentis elevat. Zyllesius asserit sancti Maximini cœnobium a sancto Agricola primum fuisse sancto Joanni evangelistæ dicatum, diplomate a nobis mox edendo, ad ann. 633, infra (Col. 522). Sed illud diploma spurium, cum Mabillonio, Cointio, Hontenio, et aliis declarabimus. Ergo ruit Zyllesii argumentatio. Nec feliciter oppugnat, cum miratur Dagobertum nomen suum subjectum diplomati litteris expressisse. Hic enim fuit mos Dagoberti, qui scribendi peritus fuit. Vide subscriptiones quas apposuit diplomati egregio quod aeri incisum exhibuit Mabillonius, de *Re diplom.*, suppl. pag. 70, et nos edidimus (*Supra*, col. 507).

Aliud, haud minoris momenti sumitur argumentum ex judicio anno 955 lato in controversia Roberti, episcopi Treverensis, quod videre est in *Collect. conc. Gall.*, t. XIII, col. 957 et 524.

abbas ipsius monasterii, nec quælibet præpotens persona, prædictas villas, quas eidem sancto loco concessimus, auferre præsumat, si iram Dei et offensam domni Dionysii non optat incurrere. Et ut hæc preceptio firmiter habeatur, vel per tempora conservetur, firmiterque habeat vigorem, manus nostræ subter eam decrevimus roborari subscriptionibus. Signum Dagoberti regis. Signum filii ejus Chloundouei. Signum Eligii aurificis sui. Signum Dardonis cancellarii sui. Signum Geremari abbatis. Signum Aigulphi abbatis. Datum sub die Kal. Novembris a anno decimo quinto regni nostri. Actum Capiaco palatio fæliciter. Amen.

XXIX.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo villam Iticinascoam concecit ecclesie Sancti Dionysii ^b (ann. 637).

... rex Francor. Viris industriis Wandelberto duci, Raganricò dom. et omnibus agentibus præsentibus et futuris... [Spatium vacat octo syllabarum] æterna, ac de caduca substantia erogandum locerarii gaudia sempeterna. Igetur nos reipsa considerantis prout in æternum vel aequantolum mereamur justorum esse consortis, villas... [Spatium trium syllabarum] cognomenante Iticinascoam, in pago Parisiaco, qui fuit Lauderico et Gan... [Spatium quatuor litterarum] germanis et additionibus... [Spatium unius syllabarum] vel meretur ad baseleca domni Diunensi martheris peculiaris patroni nostri ubi ipse preciosus

^a Id est, anno 636, vid. supra (Col. 545, not. ^a).

^b Primus ex archivo Dionysiano eruit Mabillonius hoc diploma in papyro Ægyptiaca exaratum, nunc asserv. in archiv. reg. tab. v, sed fere penitus oblitteratum, cujus partem æri incisam Merovingicis litteris, cum interlineari lectione litteris vulgaribus expressa, publici juris fecit, de Re diplom., pag. 374, ac deinde totum italem caractere vulgari exhibuit, ibid., p. 465, hiuleis tamen quibusdam locis, et suppletis interdum paucis litteris in autographo oblitteratis, quas contextus series aperte indicabat. Primam partem ex æri inciso autographo Merovingico exscripsimus; cætera ex lectione Mabillonii, et ea italico caractere distinximus. Mabillonius iterum hoc instrumentum edidit in Annal. ordinis sancti Benedicti, t. I, pag. 685, et post ipsum Germonius, de veter. reg. Franc. Dipl., t. I, pag. 275; Felibianus, Hist. abb. S. Dion., prob. pag. 5, et Collectores scriptorum rerum Francicarum, t. VI, pag. 628, Marini, Papii diplomat. pag. 98. Hujus instrumenti sinceritas a Germonio, ubi supra, p. 146 et seq., fuit acriter impetita. Suspicionem movebat silentium altum de hoc diplomate, tum apud scriptorem veterem Gestorum Dagoberti, tum apud Dubetum, qui archivum sancti Dionysii excusserat. Hanc argumentationem diluerunt Mabill., de Re diplom., suppl., pag. 7, et Diplomaticæ novæ auctores, t. III, pag. 654. Certe scriptori anonymo Gestorum Dagoberti singula hujus regis dona monasteriis collata evarrare non fuit animus, ut ipse, cap. 20, testatur. Quid mirum autem si Dubletus, qui sæpe transumptis antea paratis utebatur, nec Merovingicas callebat litteras, Merovingicum diploma ignoraverit aut neglexerit? Germonius, ibid., pag. 420, aliud argumentum petit ex similitudine hujus diplomatæ cum alio Chlodovei unioris diplomate quod falsi arguit. At quidni falsum instrumentum ad veri similitudinem effectum fuerit? Criminatur denique orthographiæ vitium in scribendo Dagoberti nomine, quod Dagobertus

domnus in corpore requiescere videtur... dem devotissimi per tempora, bona propitiante Domino, impartire præseñcialiter plena devotione visi fuimus concessisse. Jubentes etenim vol... reis, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, a die præsentis, qualiter ab ipsis... dominetur, vel ad fisco nostro præsentis nunc tempore in Dei nomine possedetur, ex indulgentia nostra ad ipsa sancta basilica concessa, quæ... a ditione percipiant specialius... pauperis inibi consistentibus, pro regni stabilitate vel remedium animæ nostræ, absque illius in postmodum re-fragatione temporibus debeat proficere, et ut fiat ut dum nos ad clero vel pauperes ac ipso loco sancto consistente... au...s...a vel in aliquantulum... omne... incommoda generetur. Et ut... [Spatium quatuor syllabarum. Sic partim supplet Mabill. Et ut... tam eu... tempora inviolabilem, etc.] inviolabilem capeat firmitatem manus nostræ subscriptionibus infra...

Dagobertus rex subs.

Dado optol. [Locus sigilli]

..... dies quindecim ^d an. decimo regni nostri in Dei... Capiaco fel.

XXX.

Diploma Dagoberti I, Francorum regis, quo concecit Amando episcopo locum inter fluvios Elmonem et Scarpum, opportunum ut ibi Deo militantes ordinarentur ^c (ann. 637).

In nomine Domini Jesu Christi. Dagobertus, divina ordinante clementia, rex. Deum nobis fore propitium

C aut Dagobertus scribi debuerat. Sed aperte legitur Dagobertus in autographo diplomate ejusdem regis, quod supra, ex tabula æri incisa, expressimus, pag. 2. Vid. Mabillonii suppl. ad diplomaticam.

^c Id est, Dagobertus, ut in subscriptione distincte legitur.

^d Hoc diploma datum dicitur die 15 anni decimi regni Dagoberti, id est, 15 Aprilis, cum ab ineunte vere regni initium repetamus, scilicet a parto apud Neustrasios regno; unde sub anno 637 collocamus diploma de quo agimus. Cum hac computatione concordat mentio Wandelberti ducis, ad quem diploma suum dirigit Dagobertus. Hunc enim sub rege Chlodoveo, filio et successore Dagoberti, adhuc vixisse constat ex Chlodovei hujus diplomate, infra a nobis edendo.

^e Exscripsit anno 1772 dominus Queinsert, congregationis sancti Mauri, ex rotulo membranaceo plures chartas exhibente, exaratas sæculo XIV, et ex chartulario quod sæculo XII ineunte tribuitur, utroque exstante in archivis E nonensis monasterii. Apographum ejus sequimur, repositum in chartophylacio ad nostram collectionem instituto. Diploma hoc viderunt Miræus, Opera dipl., t. I, pag. 125; Bollandistæ, ad diem 6 Febr., in comment. previo ad Vitam sancti Amandi; Sammarthani, Gall. Christ. t. IV, pag. 57, fragment.; Cointius, Ann. eccl., t. III, pag. 89; Boxhornius quoque, Auctores Reipublicæ Leodicensis, edit. ann. 1: 33, pag. 437. Respuerunt auctores Novæ Gallicæ Christianæ, tom. III, pag. 251, et Collectores scriptorum rerum Francicarum. Vitatum Mabillonio, Annal. Bened. t. I, pag. 372, Cointio commentitium vitium est. Falsitatis argumenta peti possunt: 1° ex formulis plerumque diversis ab iis quæ in hujus regis diplomatibus bonæ notæ usurpantur. Insolita enim est hac ætate invocatio initialis: *In nomine Domini, etc.*; insolita formula *dirina ordinante clementia, rex*; abest solitus Dagoberti titulus *mir intaster*, 2° aliud falsi indicium arguitur ex

credimus, si ad reformandum et confirmandum religionis cultum præcipuam curam impendimus, et religioni deservientibus munificentie ac liberalitatis nostre manum aperimus. Proinde tam præsentium quam futurorum solertiam scire volumus, quod venerabilis vite Amandus episcopus, qui, per gratiam Dei, filium nostrum Sigebertum baptisavit, jam quibusdam ecclesiis seu monasteriis ad augmentum divini cultus constructis ac bene dispositis, excellentiam nostram adierit, et ut non deficiens Dominice vultus cultor, conciliens autem de nostre largitatis beneficio, locum situm inter duos fluvios, Scarpum et Elnonem, a nostra liberalitate sibi concedi humiliter petierit: qui locus, licet esset, propter multam silve densitatem, ad extirpandum difficilis, tamen labori suo, immo post laborem suum, quieti et usibus Deo militantium, quos ibi se jam pie meditari per Dei gratiam ordinaturum, videbatur opportunus. Nos igitur considerantes dignam reverendi pontificis petitionem, tum propter totius regni nostri ac prolis nostræ stabilitatem et pacem, tum propter animarum nostrarum salutem, locum quem petierat, cum utraque aqua et silva circumquaque successente, pronam animi devotione concessimus, et concessionem rata legum sanctione stabilimus. Precipimus igitur, et ex auctoritate regia jubemus, ut nulla secularis vel ecclesiastica persona, de loco supradicto, cum aqua et silva, prefato pontifici a nostra liberalitate concesso, ipsi pontifici seu successoribus ejus ullam inquietudinem aut refragationem, vel præjudicium sive violentiam facere tentet; sed potius hoc regalis munificentie beneficium tam ipse pontifex et quos ibi ordinaverit, quam qui ei successerint sine ulla diminutione, absque ulla calumpnia et contradictione, secure et perpetually habeant et possideant. Quod si divina pietas locum ipsum, per industriam hujus amabilis viri ac successorum ejus, et per devotam largitionem bonorum hominum meliorari et amplificari voluerit; quidquid exinde, sive in causis, sive in fredis, sive in pratis, sive in terrarum divisionibus et redhibitionibus, sive aliquo modo jus fisci exigere poterat, in integrum tam prefato Patri quam successoribus ejus concedimus. Ipsum vero locum et res

notis chronologicis, de quibus vide annotationem quæ sequitur.

^a Annus regni Dagoberti 11 si computetur ab anno Christi 622, quo rex Austrasiæ fuit renuntiatus, habebimus annum Christi 633 aut circiter; sed Mabillonius, ubi supra, probat Elnonense monasterium non nisi sub finem regni Dagoberti conditum fuisse. Si autem annos Dagoberti computemus a morte Chlotarii, mensis Maius anni 11 regni Dagoberti incidit in annum 638, jam mortuo Dagoberto, qui mense Januario hujus anni e vita excesserat. Ergo, juxta utramque computandi rationem, notæ chronologicæ adhibite consistere nequeunt. Sed accuratior ratio videtur computatio quæ ad extremum Dagoberti annum hoc diploma revocat, quo tempore conditum fuit monasterium Elnonense. Annum igitur decimum regni, non undecimum, signare debuerat instrumenti hujus fabricator, annum scilicet 637, quem ideo diplomati præfigimus. Sed commentitii instrumenti notas chronologicas emendare, oleum et

A ad eum pertinentes, quidquid etiam largitas principum, vel devotio quorumlibet fidelium, deinceps addiderit, sub tuitionis et immunitatis nostre defensione consistere volumus. Et ut hec regalis auctoritas firma atque inconcussa perpetuo perseveret, preceptum manu propria subterfirmamus, et annuli nostri impressione signamus. Successores etiam nostros, ut in hoc ipsum morem nostrum imitentur, commonemus. Datum Kalendas Maii, iudictione septima, anno undecimo regni domini Dagoberti. Actum Parisius civitate feliciter. Amen.

XXXI.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo immunitatem ab omni potestate concedit monasterio Sancti Dionysii (ann. 637).

B Dagobertus, rex Francorum, vir illuster, Mummolo pefecto, Gandoeno, Werpeno, Ductoaldo, Audino, Charimundo et Chariulfo, comitibus, vel omnibus agentibus, presentibus et futuris. Oportet clementie principali, inter ceteras petitiones, illud quod pro salute ascribitur et pro divino nomine postulatur, placabili auditu suscipere, et procul dubio ad effectum perducere [*Leg perducere, ut in sequenti instrumentum*], quatinus de caducis rebus presentis seculi eterna conquirantur, juxta præceptum Domini dicentis: *Facite vos amicos de mammona iniquitatis*. Ergo de mammona iniquitatis, juxta ipsius dictum, nos oportet mercari eterna et celestia, ut dum sacerdotibus Christi impertimur congrua beneficia, et tributorem Dominum ex hoc habere mereamur in eterna tabernacula. Igitur venerabilis Aiguulfus, abba de basilica peculiaris patroni nostri domni Dionysii martiris, ubi ipse pretiosus dominus in corpore requiescit, clementiam regni nostri supplicavit ut, juxta hoc quod ante hos dies in Compendio in nostro generali placito tractavimus, ita nunc per propriam nostram auctoritatem sub immunitatis nominis nostri denuo pro rei firmitate circa ipsum sanctum locum vel homines qui se, cum substantia eorum vel rebus, ad ipsam sanctam basilicam tradere et devovere voluerint, hoc nos in Dei nomine præstare et confirmare circa ipsum sanctum locum dignaremur. Ideo cognoscat magnitudo seu utilitas vestra, quod ita nos

operam perdere est.

D ^b Deprompsimus ex Chartulario Bibliothecæ regie, signato 5415, pag. 6, jam pluries laudato; id autem unicum deest apud Dubletum, ex quatuordecim Dagoberti diplomatum quæ chartularium hoc completitur. Quædam in hoc diplomate falsi suspicionem movent. 1° Tot et tantæ immunitates monasterio sancti Dionysii conceduntur, ut vix credibiles videantur, quamvis earum exempla exhibeant Marculli formulæ 3 et 4, lib. 1. 2° Exaggerata ultra modum auri multa infractoribus irrogatur. 3° Datum dicitur diploma anno secundo regni Dagoberti, et ibi mentio fit Aiguulfi, sancti Dionysii abbatis, qui vix extremo Dagoberti regno, Sandionysiano monasterio præfuit. Hæc vetant ne habeatur hoc instrumentum pro legitimo. Nulla autem notæ chronologicæ habita ratione, sub anno 637 referendum censemus, ob Aiguulfi abbatis mentionem. De pluribus vide notas nostras ad aliud diploma hæc simillimum, quod proxime sequitur.

pro reverentia ipsorum sanctorum, vel pro quiete A monachorum ibidem Deo famulantium, promptissima voluntate denuo concessisse, et in omnibus confirmasse vestra compareat solertia [*In altero diplom.*, visi sumus]. Quapropter per hoc preceptum quod specialius decernimus, et imperpetuo volumus esse mansurum, jubemus atque constituimus ut neque vrs juniores [*In altero diplom. legitur nos et no tri, et deest vox juniores*] seu successores vestri imperpetuo, nec quilibet de judiciaria potestate accinctus in curtes praefate basilice domni Dionysii, ubi et ubi in quascumque regiones vel pagos in regno Deo pro pitio nostro, quod ad die presente pars ipsius monasterii possidere et dominari videtur, vel quod Deum timentibus hominibus per legitima cartarum instrumenta ibidem fuit concessum, aut in antea erit additum vel delegatum, nec ad causas audiendum, nec ad fidejussores tollendos, nec ad frela vel bannes erigendum, et ad mansiones vel paratas faciendum, nec ullas redibitiones requirendum, infra immunitatem sancti Dionysii egredi vel requirere quoquo tempore non [*Deest negatio haec in altero dipl.*] presumatur, nisi [*In altero diplom. legitur sed*] quicquid fiscus noster exinde poterat exactare omnia et ex omnibus, pro mercedis nostre augmento, sub integra et firmissima immunitate a die presente concedimus; et si quispiam hanc nostram auctoritatem vel immunitatem et infringere voluerit, et alios ad hoc conduxerit, unusquisque pro semetipso libras triginta ex auro purissimo partibus sancti Dionysii coactus componat, et, ut dictum est, quicquid exinde forsitan fiscus noster ad partem nostram sperare poterat, in luminaribus vel stipendiis monachorum, seu et alimoniis pauperorum [*In altero diplom.*, eleemosiniis pauperum] ipsius monasterii, perhenniter per nostra oracula ad integrum sit concessum atque indultum, ita ut melius delectet pro stabilitate regni nostri, vel pro quiete, et quibuslibet leudis nostris, Domini misericordiam attentius deprecare. Ut hec auctoritas nostris et futuris temporibus circa ipsum locum sanctum perhenniter firma et inviolata permaneat, per omnia tempora illesa custodiatur atque conservetur

* Exscripsimus hoc diploma ex eodem chartulario ex quo alterum deprompsimus, Biblioth. reg. n. 5415, quod proxime praecedit, ipsissimis fere verbis a capite ad calcem conceptum, pluribus tamen intermissis accessionibus, quas uncis inclusimus, ut facilius dignoscerentur. Edidit Dubletus, Hist. abb. Sancti Dionysii, pag. 659, ut ait, ex cortice. Hujus lectiones varias alicujus momenti, inter uncas apposuimus. Iisdem quibus prius diploma vitii laborat, imo et pluribus. Immunitates ultra modum concessae, portentosa auri mulcta infractoribus indicta, Gernonio, de vet. Dipl. reg. Franc., t. II, pag. 403, visae sunt indicia falsi certissima. Adde subscriptiones ex quibus fraus evincitur. Eligius enim et Taurinus episcopali titulo subscribunt, quorum neuter infulus ante mortem Dagoberti obtinuit, Noviomenses Eligius, Taurinus Nannetenses, vide Nov. Gall. Christ., t. VIII, col. 982. Instrumentum hoc aliqua excusatione tueri Mabillonius, qui de utroque diplomate fuse disserit, de Re dipl. pag. 224 et seq.; sed de subscriptionibus silet. Si sententiam nostram aperire fas

et ab omnibus optimatibus nostris et iudicibus publicis et privatis melius ac certius credatis, manus nostre subscriptionibus subter eam decrevimus roborare, et de annulo nostro jussimus sigillare. Dagobertus rex subscripsit. Dado obtulit. Datum sub die III Kal. Aug. anno secundo regni nostri. Compendio, in Dei nomine feliciter. Amen.

XXXII.

Diploma alterum ejusdem argumenti, cum accessionibus * (ann. 657).

Dagobertus, rex Francorum, vir illustris, omnibus episcopis, abbatibus, ducibus, comitibus, centenariis et ceteris agentibus nostris presentibus scilicet et futuris. Oportet clementie principali inter ceteras petitiones illud quod pro salute anime ascribitur, et pro divino nomine postulatur, placabi i audito suscipere, et procul dubio ad affectum [*Dub.*, effectum] perducere, quatenus de calucis rebus presentis seculi eterna vita conquiratur, juxta preceptum Domini dicentis: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis*. Ergo de mammona iniquitatis, juxta ipsius dictum, nos oportet mercari eterna et celestia, ut dum ecclesie Christi impertimur congrua beneficia, retributorem Dominum ex hoc habere mereamur in eterna tabernacula. Igitur venerabilis Ayyulfus abbas [*Dub.*, abbas] de basilica peculiaris patroni nostri domni Dionysii martyris, ubi ipse preciosus domus in corpore requiescit, clementiam regni nostri supplicavit, ut juxta hoc quod ante hos dies in Compendio in nostro generali placito tractivimus, ita nunc (in universali nostra synodo Parisius congregata) per propriam nostram auctoritatem, sub immunitatis nomine, denuo pro rei firmitate, circa ipsam sanctum locum, vel homines qui se, cum substantia sua vel rebus, ad ipsam sanctam basilicam tradere et devovere voluerunt, hoc nos in Dei nomine prestare et confirmare circa ipsum locum sanctum dignemur. Ideo cognoscat magnitudo seu utilitas vestra, quod ita nos pro reverentia ipsorum sanctorum, vel pro quiete monachorum ibidem Deo famulantium, promptissima voluntate denuo concessisse, et in omnibus confirmasse visi sumus. Quapropter

sit, neutrum quidem pro sincero admittendum censemus; prius vero ad exemplum diplomatis bonae notae feliciter expressum, in quibusdam, praesertim in chronologicis notis, adulteratum judicamus; alterum prioris instar fabricatum, sed interpolationibus ad majorem immunitatum amplitudinem actum; subscriptionibus, spe filiei conciliandae, vallatum magno numero, sed supposititiis foedatum. Notae chronologicae prioris instrumenti, in posteriori partim retentae, scilicet *iv Kal. Aug.*, partim immutatae; nescimus an ea mente ut posterius prioris confirmatio videretur. Tunc autem opus erat aliquo inter utrumque intervallo; unde falsarius, idem forte qui annum secundum regni Dagoberti priori subjecerat, posteriori annum affixit ejusdem regni decimum, nomine Aigulfi, abbatis sancti Dionysii, in utroque oscitanter adhibito, quod certe priori non convenit. Apud Dubletum notae anni et loci eadem quae in priori diplomate. Verum ne diutius circa commentitia instrumenta immoremur.

: preceptum, quod specialius decernimus et A
 stum volumus esse mansurum, jubemus atque
 imus ut neque nos neque successores nostri
 iori *diplom.* vos et vestri], neque quilibet
 archiepiscopus [*Dub.*, quilibet episcopus vel
 iacopus], (nec quicumque) de judiciaria po-
 accinctus (in ipsam sanctam basilicam vel
 ntes in ipsa, nisi per voluntatem abbatis et
 monachorum, ullam unquam habeat pote-
 : sed sit hec sancta mater ecclesia, videlicet
 is patroni nostri domni et magni Dionysii,
 t absoluta ab omni invasione vel inquietudine
 i hominum, cujuscumque ordinis vel pote-
 ae videantur). In curtes vero prefate basilice
 Dionysii, ubi et ubi, in quascunque regiones
 os in regno, Deo propitio, nostro, quod a B
 ente pars ipsius monasterii possidere et do-
 videtur, vel quod Deum timentibus [*Dub.*, a
 mentibus] hominibus per legitima cartarum
 enta ibidem fuit concessum, aut inantea erit
 i vel delegatum, nec ad causas audiendum,
 de jussore tollendos, nec ad freda vel bannos
 um, et ad mansiones vel paratas faciendum,
 s redibitiones requirendum, infra immuni-
 sancti Dionysii ingredi vel requirere quoquo
 i presumatur; sed quicquid exinde fiscus
 poterat exauctare, omnia et ex omnibus, pro
 s nostre augmento; sub integra et firmissima
 late a die presenti concedimus (ad ipsum
 i locum et in perpetuum confirmamus). Si
 quispiam hanc nostram auctoritatem vel im- C
 em infringere voluerit et alios ad hoc con-
 unusquisque pro semetipso libras xxx ex
 rissimo partibus sancti Dionysii componat;
 ietum est, quicquid exinde fiscus noster ad
 nostram sperare poterat, in luminaribus vel
 la monachorum seu et in eleemosinis pau-
 pibus monasterii, perenniter per nostra ora-
 integrum sit concessum atque indultum, ita
 alius delectet pro stabilitate regni nostri, vel
 etc, et quibuslibet leudis nostris, Domini
 rdiam attentius deprecari. Et ut hæc auto-
 ritis et futuris temporibus circa ipsum san-
 tum perenniter firma et inviolata permaneat,
 omnia tempora illesa custodiat atque
 tur, et ab omnibus optimatibus nostris et D
 s publicis et privatis melius ac certius cre-
 anus nostro subscriptionibus subter eam
 aus roborare, et de annulo nostro jussimus
 Dagobertus rex s. (Palladius eps. s. Tau-
 e. s. Eligius eps. s. Silvinus eps. s. Orado
 Clarus eps. s. Gondoenus comes s. Dado
 Johannes eps. s. Richoaldus eps. s. Atherius

nus ex chartulario Bibliothecæ regie, signato
 eculo xiv exarato. Jam vulgaverat hoc di-
 ubletus, *Hist. abb. S. Dion.* pag. 677. Duo
 t hic deprehenduntur falsi indicia, præter
 is quæ ex stylo et formulis peti possunt.
 tur datum anno 25 regni Dagoberti, cum is
 i sextum non compleverit. 2° Dicitur sancti

PATROL. LXXX.

eps. s. Laudomerus eps. s. Landericus eps. sub
 scripsit. Atherius eps. s. Mommolus prefectus s.)
 Data [*Dub.*, sub die] iv Kal. Augusti, anno decimo
 [*Dub.*, secundo] regni nostri, Parisius [*Dub.*, Com-
 pendio], in Dei nomine, feliciter, amen.

XXXIII.

*Diploma Dagoberti I, Francorum regis, quo Rui lin-
 cum et plurima alia dona con'ert monasterio sancti
 Dionysii * (ann. 637).*

Dagobertus, rex Francorum, vir illustrer. Cum cer-
 tis et cotidianis manifestetur indicis esse ve. um quo l
 omnia materies et conditio nascentium tempore
 momentaneo revertatur in nichilum, nostrarum salus
 poscit animarum, quatinus quisque, quem primi ho-
 minis negligentia exulem facit et peregrinum, coti-
 die totius vite sue discutiat modum, ac deinde sors
 extrema eum nondum vitalem rapuerit spiritum, pro
 meritis locum obtinere se illuc exerceat [*Lege exer-
 cens*] unde prius ruit, et ubi post transitum ejus
 anima ductu angelico est reditura; nam quis ad
 quamlibet civitatem tensurus, forte negotiationis
 causa vel necessitate pulsus, aliqua non premit-
 tit bona quibus admodum contentus sufficiat, remota
 omni inopia? Itaque sic et quia Apo. tolum dixisse li-
 quet: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad om-
 nes*; est memorie commendandum cuique videlicet
 orthodoxorum, qui Christi se plasma fatetur et tem-
 plum, ut interim dum vivendi spatia mortis debite
 prestant lex atque jura, sua erogat pro Christo ac
 largiatur, et taliter in superna Jerusalem thesaurum
 thesaurizans, liberam ad eam reversurus possidebit
 mansionem, ejus quoque spiritui fames in evum de-
 negabitur et sitis. A cujus nempe thalamo michi quia
 non expedit ut excludar ullo modo: Ego Dagobertus,
 Francorum rex a Deo coronatus, cui summi regis
 permissione, predecessorum nec ne nostrorum con-
 cessione Francia obsecundat et famulatur, de salute
 anime nunc tractando, saniori usus consilio, apud
 me deliberavi quemlibet Christi militum, pro mearum
 quarundam donatione rerum, adiutorem michi
 facere et proximum. Est hic inclitus et preciosus
 videlicet testis Dionysius, qui olim timore nudus,
 fidei fervore accinctus, Galliam petiit, et ibi, gen-
 tilium pullulante perfidia, viriliter resistit fide con-
 stans, sanctæ legis predicando ac patefaciendo do-
 ctrinam. Hic etenim proprii cruoris effusione
 qui quidem a dextris Dei cognoscitur sedere, jugiter-
 que impetrare pro quibus voluerit petere, universus
 orbis cum summo debet venerari obsequio, multum
 quidem ego, qui in declinando patris tram, ipsius
 sensi michi affuisse [*Dub.*, non abfuisse] gratiam.
 Quapropter, licet ipse prefatus Dionysius nullo indi-
 geat pro gloria qua cum Deo feliciter potitur, tamen

Dionysii abbas Leobasarius, cujus nomen, juxta Ma-
 billionium, *Ann. Bened.* t. I, pag. 500, non inven-
 tur, nisi in instrumentis sublestæ fidei, unde illud
 e catalogo abbatum hujus monasterii expunxerunt
 auctores Novæ Galliæ christianæ, t. VII, col. 359.
 Felib. catal. abb. *Hist. S. Dionysii* præmissum.
 Ascribimus inter uncas varias lectiones ex Dublet.

ut michi, cum uxore propria et liberis, apud equum A Leobafarii abbatis. Datum sub die Kal. Septembris, iudicem fiat fidelissimus intercessor, culparum quoque nostrarum in die iudicii excusator, cenobitis monasterii illius, in quo corpore eum quiescentem cum gemitibus peccatores adeunt, et peccata fatentur, et ubi abbas Leobafarius preesse cernitur, res quasdam in Bituricensi sitas confinio [Dub., confinio, regio], actenus ascriptas dominio, per succedentium temporum curricula decernimus quiete obtinendas. Nomina autem earum, ut certa pateant omnibus, subtitulantes, sic recitamus: inprimis Ruilliacum; et deinde hos vicos, videlicet: villam Fracillo, Montelliacum [Dub., Francillo, Montellicum], Aven-delliacum, Noziocum, Morilliacum, Talaicum [Dub., Talliacum], Sarmasiacum, Paredum, Ger, Pay, Mas-nile, Cassinoilum, Cantalupum [Dub., Masline, Cassionilum, Cantuplum], Jernacum, Vineolas, ter-ram de Planis, terram de Valle, ad quam respicit Arnolliacus [Hæc desunt ap. Dub.] terram que dicitur Mons-Beraldi, terram que dicitur Canebucis, cum omnibus appendiciis suis, silvis scilicet et vineis, pratis, aquis, earumdemque decursibus, et servis et ancillis. Preter hec autem curtem [deest ap. Dub. curtem] dominicam, cum capella ibi fabricata in honore sancti Salvatoris, apostolorumque ejus Petri et Pauli, atque sanctorum martyrum Dionysii, Rustici et Eleutherii, cum incluso vinee, ac septem farinariis, furnis decem, et portum, mercatum, piscarias quoque quas ibi michi institui precepi, ha-bere concedo. Do etiam duas villas, quarum una dicitur Cirsai, et sita est super fluvium Telum, et altera Goyse, quæ proxima est fluvio Arnon, cum omnibus appen-licis suis. Ecce qualia beato Dionysio sibi que famulantibus offero. Que si quis forte, quod absit, nobis in regni solio succedentium, vel quelibet prepotens persona, illi damna inferendo, in suum reduxerit dominium, prout ego, ipso suffragante, salvari spero dans ea, ita ipse invasor ea retinendo morte damnetur pessima. Hoc autem donum, ut posteris non videatur apocrifum sed stabile, vel hec carta ut firmior sit per tempora, nostre manus signo roborari et confirmari statuimus. Signum Dagoberti gloriosissimi regis: signum Clodovei filii sui; signum Eligii aurificis sui; signum Dadonis cancellarii sui; signum Geremari [Dub., Geremari abbatis]; signum

^a Falsa chronologica nota saltem extremum regni Dagoberti annum videtur indicare.

^b Dubletus edidit, Hist. abb. S. Dion., pag. 676; nos deprompsimus ex chartulario xiv sæculi, in Bibl. regia, n. 5415, pag. 42. Dubleti lectiones discrepantes alicujus momenti inter uncas ascripsimus. Quicunque hoc diploma contulerit cum Gestis Dagoberti, cap. 42, ab anonymo scriptis sæculo ix, conflatum judicaverit ex hujus scriptoris narratione, cujus ipsissima verba in diplomate a capite ad calcem deprehendit. Quædam tamen ex suo inseruit fabricator imprudens, quædam omisit, que spurium fetum arguunt. Datum fingitur diploma xviii Kal. Octobris, anno regni Dagoberti xvi, id est, anno 637, 15 Septembris, quatuor mensibus ante mortem Dagoberti; emissum vero dicitur a Gestorum anonymo scriptore paucis diebus ante xiv Kal. Februarias, id est ante diem 19 Januarii anni 638, qua die Dago-

bertus rebus humanis exemptus est. Porro Gestorum scriptor præ oculis habuit verum diploma, cujus partem maximam exscripsit; ergo in notis chrono-logicis assignandis allucinatus est is cui diplomatum renovandi cura fuit. Neque enim negaverimus au-thenticum existisse Dagoberti diploma de villis Aca-ciaci et cæteris sancte Dionysio hoc loco concessis quod forte deperditum renovare conati sunt ii quo rum intererat. Habemus Clotarii III diploma auto-graphum, quo hoc diploma Dagoberti legitimam con-firmatur. Hinc vero aliud elicitur argumentum con-tra sinceritatem instrumenti de quo agimus; testatur enim Clotarius III aviam suam Nandehildem Dago-berthi diplomati subscripsisse, cujus subscriptionem vestigium nullum apparet in diplomate de quo agitur.

XXXIV.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo villas Acuciacum, Cosdunum, et alias plures, matriculariis ecclesie sancti Dionysii donat a. ann. 637).

Dagobertus, rex Francorum, vir illustre. Homo semper et incolumis, ac etiam et ac si in egritudine positus, pro salute anime sue attentius debet invigilare, ut valeat in futurum lucra mercedum conquirere. Igitur nos, pro Dei intuitu vel remedio anime nostre, villas cognominatas Acuciaco et Cosduno, sitas in Belloacine pago, immoque Magnino villa et Mediano villare [Dub., Magnovillare, Mediovillare], vel Gellis et Averciaco, ad matricularios domini Dionysii, peculiaris patroni nostri, ubi ipse dominus in corpore requiescit, et nos sepeliri cupimus; ad eorum substantiam [Dub., concessimus ad sub-stantiam] vel transactionem, villas superscriptas Acuciaco et Cosduno, Magnino villa, Mediano villare [Dub., Magnovillare, Mediovillare], vel Gellis et Averciaco, cum omni merito vel termino earum, ipsos matricularios presentialiter perveniant, ita ut in postmodum, cum terris, domibus, mancipiis, vineis, silvis, pratis, pascuis, gregis cum pastoribus, adjacentiis vel reliquis quibuscumque beneficiis, sicut usque hactenus a fisco nostro fuerunt possessæ, ita ex nostra indulgentia, pro salute anime nostre acquirenda vel stabilitate filiorum nostrorum, ad ipsos matricularios, qui ad prefatam sanctam basilicam vel infra atrium consistunt, presenti et futuro tempore proficiant in perpetuo, et delegatione, valde jam in egritudine demandavimus fieri, nec de filiis nostris, vel quicumque propter hoc occasionem non habeat, quasi presentem voluntatem nostram adversare aut refragare temptetur, ac etiam nec pontifex, nec abba, hoc ad ipsos fratres auferre non audeat, si iram Dei aut offensam domini Dionysii non optat incurrere. Quod si aliquis hoc convelli conaverit, Domino ipso Deo teste hoc demandavimus [Dub., quod, Domino ipso Deo teste, demandavimus] fieri, ante tribunal Christi exinde rationem deducat, cum ipsis fratribus, et dum ex xenodochio non occurrimus facere de ipsis villis, vel Saciliis [Dub., Sar-

bertus rebus humanis exemptus est. Porro Gestorum scriptor præ oculis habuit verum diploma, cujus partem maximam exscripsit; ergo in notis chrono-logicis assignandis allucinatus est is cui diplomatum renovandi cura fuit. Neque enim negaverimus au-thenticum existisse Dagoberti diploma de villis Aca-ciaci et cæteris sancte Dionysio hoc loco concessis quod forte deperditum renovare conati sunt ii quo rum intererat. Habemus Clotarii III diploma auto-graphum, quo hoc diploma Dagoberti legitimam con-firmatur. Hinc vero aliud elicitur argumentum con-tra sinceritatem instrumenti de quo agimus; testatur enim Clotarius III aviam suam Nandehildem Dago-berthi diplomati subscripsisse, cujus subscriptionem vestigium nullum apparet in diplomate de quo agitur.

^c De matriculariis sancti Dionysii, vide supra (Col. 535, not. 1).

clitas], quod antea ad ipsos fratres fuit a nobis deputatum, juxta quod in reliquo de ratione basilicæ alimenta recipiunt, si ratio compensatur, valde victus annualis de hoc eis, Deo donante, poterit sufficere, ut semper pro anima nostra et ipsos matricularios et successores eorum nostra pascat eleemosina, quo potius delectet eis pro nobis semper orare; et dum jam nos isto precepto minime subscribere potuimus, quia in manu nostra trepidabat ille calamus, propterea rogavimus ut dulcissimus filius noster Clodoveus rex, per signaculum nominis sui, ipsam cartam affirmaret, et Dado eam offerat, et optimates nostri eam subscriberent. Signum † gloriosi domni Clodovei regis ^a. Dado [Dubl., Ego Dado], jubente antefato domno Dagoberto rege presente, preceptum firmavi vel obtuli. Signum A. viro illustri, Waldeberto senescalco, quod Ragnegiselus sig. [Dub., senescalco: signum Ragnegiselli]. Signum A. Frannegiselus ^b. Signum vir illustre Austrapio cubiculario ^c. Datum vii decimo Kal. Octobris, anno xvi regni nostri, Clipiaco, in Dei nomine, feliciter. Amen. [Dubl. addit.: Ego Ermenulfus scripsi.]

XXXV.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo villam Esterpiniacum donat basilicæ sancti Dionysii ^a (ann. 637).

Dagobertus, rex Francorum, vir illustre, omnibus agentibus [Dub., agentibus nostris] presentibus et futuris. Optabilem esse oportet de transitoria [Dub., transitoria] promerere eterna, vel de caduca substantia erogandum [Dub., eroganda], lucrari gaudia sempiterna. Igitur nos rem ipsam considerantes, prout in eternam vel in aliquantulum mereamur justorum esse consortes, villam cui nomen est Stirpiniacum [Dub., Esterpiniacum], sitam in pago Vulcasino, eam cum omni integritate vel meritum [Dub.,

^a Germonio, de veter. Diplom. Reg. Franc., t. II, pag. 112, falsi indicium erat quod Clodoveus, tunc vix quadrimus, nec scribendi peritus, subscripsisse diplomati dicatur. Sed hic frustra est Germonius; nam, ut Mabillonius, de Re dipl., suppl., pag. 20, notat, Clodoveus per signaculum nominis sui diploma affirmat, id est, per signum quoddam nomini Clodovei a notario additum, quod in chartulario formatum characteribus quorum sensus assequi non potest. Sed alia quæ indicavimus falsi indicia sufficiunt ut diploma hoc pro suppositio habeamus.

^b Post nomen Frannegiselli chartularium exhibet signum litteris male formatis.

^c Hoc loco in chartulario exstat signum quoddam.

^d Solus edidit Dubletus, Hist. abb. S. Dion., p. 674; nos exscribimus ex chartulario Bibliothecæ regie, sæculo xiv exarato, signato 5415, pag. 16. Sic memoratur hoc diploma in Gestis Dagoberti, cap. 22: *Stirpiniacum, villam in pago Wilcasino presentialiter per firmitatis suæ præceptum sancti Dionysii basilicæ (Dagobertus) tradidit.* Vid. quoque Chron. S. Dion., lib. v, cap. 10. Ergo credendum est sæculo ix, quo Dagoberti gesta scripta sunt, jam exstitisse in archivo sancti Dionysii instrumentum de quo agimus, nec ideo minus inter spuria instrumenta ablegandum. Esterpiniacum enim, quod et Stirpiniacum et Sterpiniacum alias dicitur, villa regalis fuit sub Dagoberto I, nec e regiarum villarum numero esse desit ante Clutarium III, qui ibi degebat anno regni sui quinto, cum

morito] ad basilicam domni Dionysii martyris, peculiaris patroni nostri, ubi ipse preciosus dominus in corpore requiescit, et venerabilis vir, Aigulfus abbas, custos preesse videtur, ideo quod ibidem (Deest. ap. Dub. vox ibidem) devotissimus per tempora bona, propitiante Domino, impertire presentaliter plena devotione visi fuimus concessisse, jubentes etoniam [Dub., jubentesque specialius ordinamus] ut villa antedicta cum omni integritate et soliditate, hoc est, domibus, edificiis, presidis, mancipiis, colonis, inquilinis, accolabus, libertis, servis tam ibidem oriundis quam aliundis [Dub., ex aliunde] translatis, rusticis et urbanis, salvis atque subjunctis terris cultis et incultis, vineis, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, pecoribus, peculii, mobile et immobile, omneque genus pecudum et in universum [Dub., universa] merita, appendiciis, adjacentiis, tam intra terminos quam et extra terminos, omnemque rem adexquisitas [Dub., exquisitas], quicquid dici aut nominare [Dub., nominari] potest, vel quod ab fisco nostro, presente nunc tempore, in Dei nomine possidetur, ex indulgentia nostra sint ad ipsam sanctam basilicam concessa: specialius ordinamus ut in postmodum ad ipsam sanctam locum vel clerum vel pauperes inibi consistentibus, pro regni stabilitate vel remedio anime nostre, absque ullius in postmodum refragatione, ejus temporibus delectet proficere quo fiat, ut dum nos ad clerum vel pauperes ad ipsam sanctam locum consistentibus substantia, vel in aliquantulum deputamus, pro intercessione antedicti domni Dionysii martyris apud Dominum in futuro mercedem, quod ageretur ^e. Et ut hec concessio auctoritatis nostre, tam per presentium quam succedentium tempora inviolabilem capiat firmitatem, manus nostre subscriptionibus inferam, ut diximus, propria annotatione ista ducimus adumbrare ^f. Vir illustre Dago-

Co:bcienibus immunitates concessit diplomate quod ordine suo proferemus. In actis autem Suessionicæ synodi anno 862, inter Dionysianas villas recensetur. Mabill., de Re dipl. pag. 327; unde licet conjicere, deperdito legitimo concessionis instrumento, aliud forte circa ix sæculi initia fabricatum fuisse, quod superest. Alia in eo falsi indicia, ex stylo, et ex formulis, ex conficto loci nomine, quo datum diploma fingitur, deprehendit Germonius, de vet. Dipl. reg. Franc., t. II, pag. 414, quem videsis.

^d Huc usque varias lectiones ex Dubleto excerptas inter uncas ascripsimus. Nunc exponenda sunt quedam omnino diversa apud Dubletum; sic enim habet: « Ex indulgentia nostra ad ipsam sanctam basilicam concessa permāneat, ut in postmodum ad ipsum sanctum locum tam clerum quam pauperes inibi consistentes, pro regni nostri stabilitate vel remedio anime nostræ valeant Deum exorare, et quod concessimus absque ullius in postmodum refragatione perpetuis temporibus, illis in augmentum debeat proficere, et sic fiat ut, dum nos hæc ad memoratum clerum, vel pauperum ipsius loci substantiam, vel in aliquantulum pro reverentia antedicti domni Dionysii martyris deputamus, illius intercessione apud Dominum in futurum mercedem mereamur adipisci sempiternam. »

^e A voce manus nostræ usque ad finem iterum discrepat Dubletus, apud quem sic legitur: « Manus nostræ subscriptionibus ac propria annotatione eam

bertus subscripsit. Data sub die Kal. Octobris, anno v A anno xxx regni nostri. Actum Spinogilo villa, feliciter, in Dei nomine, amen.

XXXVI.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo donat monasterio sancti Dionysii villam de Giuretis^b (ann. 657).

Dagobertus, Dei gratia Francorum rex. Ahtequam nos vite nostre preveniat dissolutio, et quamdiu jure primi parentis nobis hic peregrina conceditur mansio, quia est nostris profiscuum animabus et salubre, oportet ut sanctas Dei ecclesias presentium honorum amplificemus largitatem [Dub., largitate], quibus nemo potitur permansum, sed labenti tempore^c quantum sic noster immortalis spiritus, mortalem cum exuerit hominem, felicem et immarcessibilem obtinere se gaudeat gloriam [Dub., tripuliet obtinere se gloriam]. Quapropter ego, cum mihi corporalia deliquerint juvamina, ut merear collocari in requie perpetua, filii nec non uxor mea, monachis monasterii patroni nostri sancti Dionysii, in quo corpus ejus requiescit, et nos recondi tumulo cupimus termino depositionis, ubi preesse videtur abbas Astulfus [Dub., Aygulfus abba], villam Gyuretis [Dub., de Giurettis] vocitatum, cum adjacentiis suis, jure perpetuo annuimus habendam, que sita est in Bituricensi pago, duobus millibus a Caro fluvio distat. Et si quevis [Dub., quis] prepotens persona villam depopulando pretioso martyri Dionysio intulerit damna, vel quilibet regum in regni solio nobis succedentium in suum si maluerit revocare dominium, Dei et martyris patiatir iram, cujus donando ditamus ecclesiam. Hoc autem donum, ut multo magis sit firmum, et per futura tempora posteris non videatur apocryfum, cartaque hec firniorem obtineat vigorem, signo nostre manus roborari atque confirmari decrevimus.

Signum Dagoberti regis. Signum Clodovei [Dub., Chloundovii] filii sui. Signum Eligii aurificis sui. Signum Dadonis cancellarii sui. Signum Geremari [Dub., Geremari abbatis]. Signum Aistulfi [Dub., Aygulfi] abbatis.

Datum sub die Kal. Decembris [Dub., Septembris],

duximus adumbrare. Vir illuster, Dagobertus rex subscripsit. Data sub die Kal. Octobris, Sauriciagore.)

^a Quotus annus omittitur apud Dubletum, et character incertae significationis in chartulario exprimitur; neque enim littera q, neque nota numerica 6, ut primo videtur aspectu, hoc character designantur, ut liquet ex collatione hujus characteris cum litterarum et notarum numericarum forma in ejusdem chartularii contextu. Quoniam autem in diplomate mentio fit Aigulfi, sancti Dionysii abbatis, hoc instrumentum extremis Dagoberti temporibus addiximus.

^b Dubletus vulgavit, Hist. abb. S. Dion., pag. 679, nec docet unde deprompserit; nos exscribimus ex chartulario Bibliothecae regiae xiv saeculi, sig. 5415, pag. 13. Dubleti varias lectiones alicujus momenti inter uncas exhibemus. Nemini, quod sciamus, probatum instrumentum, a Germonio ubi supra, falsi damnatum ex notis chronologicis, quae regnum Dagoberti ad annum trigesimum protendunt, media fere sui parte auctum. Si hoc non suffecerit, adde titulum aurificis regii Eligio subscribenti inditum; signum

XXXVII.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo jubet filios mancipiorum aut servorum monasterii sancti Dionysii sub lege mancipiorum ecclesiasticorum in perpetuum cum prole sua mancipio subijci^d (ann. 657).

Dagobertus, rex Francorum, vir illuster, omnibus episcopis, abbatibus, comitibus, ducibus, vicariis, centenariis, auctoribus [Dub., actoribus], judicibus, et cunctis in universo Francorum regno principatum agentibus. Si ea que ad reverentiam locorum sanctorum Dei, et testamentum mancipiorum ad ea pertinentium adtinere videntur, regia censura decernimus, juste quidem agere videmur, ac proinde nos habituros eterne remunerationis apud Deum mercedem sine dubio speramus. Quapropter, presentium atque futurorum sagacitas noverit quod, ad petitionem domni Chunaldi, venerabilis abbatis, et fratrum monachorum monasterii sancti ac beatissimi peculiaris patroni nostri domni Dionysii martyris, ubi ipse dominus in corpore requiescit, una cum suis preclaris sociis Rustico et Eleutherio martyribus, de copulationibus mancipiorum, servorum et ancillarum, et eorundem sanctorum venerabilium martyrum, et aliorum omnium universaliter hominum in toto regno a Deo nobis commisso consistentium, seu etiam nostrorum seu quorumlibet hominum cujuscumque dignitatis, ordinis et potestatis, extiterint, hanc per hoc nostre dignitatis preceptum constituentes, sancimus ut amodo, per omnia seculi presentis futura tempora, quicumque mancipiorum, sive servorum et ancillarum prefatorum martyrum, sive masculus, sive femina, qualicumque pacto, seu legitimo seu furtivo complexu prolem genuerit, ediderit atque propagaverit, ex tunc et semper, absque particeps vel divisore quolibet, inrefragabiliter ad supradictorum sanctorum martyrum potestatem cum omni prole sua revocentur atque subdantur lege [Dub., et lege] mancipiorum ecclesiasticorum, sub prefati abbatis et successorum illius monachorum in jam dicto monasterio Deo servientium ditionem perpetualiter mancipientur.

cancellarii, promiscue inter testium signa incertum. Caetera missa facimus.

^c Voces, quibus nemo potitur permansum, sed labenti tempore, desunt apud Dubletum.

^d Typis mandavit Dubletus, Hist. abb. S. Dion. pag. 660, nec docet unde deprompserit. Exscribimus ex chartulario Bibliothecae regiae laudato saepius, pag. 5. Germonius, de vet. dipl. reg. Franc., t. II, pag. 105, illud inter supposititia instrumenta mandandum censet. His inter alia nititur argumentis. Desunt notae diei, mensis et loci. Dado in subscriptione usurpat titulum insolitum *Cancellarii regiae dignitatis*. Hanc aetatem, ut docet Mabill., de Re dipl., pag. 59, non sapit vocabulum *majestatis*, quo utitur Dagobertus in hoc instrumento. Inepta et ridicula multa *librarum decem auri purissimi, et argenti probatissimi pondo viginti*, indicta sermo decretum regis frangenti. Felibianus, vir plerumque melius occupatus, hoc diploma pro authentico adduxit, Hist. abb. S. Dion. pag. 13, quod tamen inter historiae suae probationes recudendum merito non curavit.

si vero contra hoc mee majestatis decretum aspserit, et quod amore justitiæ decernimus sit, et quoquo pacto violaverit, legibus artuari purissimi decem libras, ac argenti probando viginti, ad pensum nostri palatii solvere er, et eorundem mancipiorum, si liber est, ur; si vero servus, idem solvat, et centum saginata ictibus in publico coram iudicibus fe-
 Ut vero hoc nostre preceptionis decretum mansum permaneat, atque pleniorē vigorem ens inviolabiliter per futura tempora conser- nostre dignitatis annulo insigniri precepimus. anno x^a regni domni nostri [nostri *deest Dub.*] Dagoberti gloriosissimi Francorum regis. regie dignitatis cancellarius, recognovit, legi gi [*Dub.*, legit et relegit].

XXXVIII.

na Dagoberti I, regis Francorum, quo confir- ur charta precaria Sigranni, abbatis Anisolensis, Iadoindi, Cenomanensis episcopi, de monasterio solensi ^b (ann. 637).

obertus, rex Francorum, vir iuluster. Si ea oportunitatibus ecclesiarum vel sacerdotum ent libenter præstamus, vel ad effectum per- ma, retributorem Dominum exinde habere con- ma, et nobis ad mercedem vel stabilitatem regni in Dei nomine pertinere confidimus. Igitur rtum sit omnibus fidelibus nostris præsentibus uris, quia miserunt ad nostram clementiam indus, Cenomannis urbis venerabilis episcopus, rannus, abbas de monasterio Anisolæ, quorum nobis innotuerunt, et per epistolas prædictorum im adsensum et deprecationem confirmave- dicentes eo quod prædictum monasteriolum hæ per titulum precariæ supplicasset prædictus annus abbas, ad suum supra citatum Hadoindum pum, in quo etiam monasteriolo dominus Ka- m corpore requiescit, quod et ipse construxit, dedicatione ecclesie domno Innocente, præfatæ episcopo, per strumenta cartarum tradidit, etiam in beneficium per precariam jam dictus a supradicto Hadoindo adeptum habet. Unde iptum preciarum nobis eorum missi ostende-

annus decimus regni, si ab incepto regno apud aulos repetatur, erat annus Christi 631. Chus vero, qui in diplomate dicitur abbas sancti ai, huic monasterio, juxta Coitium, Ann. t. II, 825, non videtur præfuisse ante annum 635. annus hic regni decimus computandus est a Clotarii; ita ut diploma revocari queat ad an- 637. Et certe Dado, cui successit Chunaldus, ad- vrærat monasterio Sandionysiano, anno 14 re- agoberti, id est, anno Christi 635, ut liquet ex nate supra edito (*Col.* 536).

nsertum inter acta episcoporum Cenomanen- a Mabillonio edita, Analect. pag. 269. Chartam riam quæ hoc diplomate confirmatur supra 546) exhibuimus. Cum autem ea falsi damnata . diploma quo videtur confirmata nemo non abit fabricatum ut huic chartæ fides aliqua con- tur. Recusum miramur in Collectione scripto- rerum Francicarum, t. IV, pag. 632, unde ple- ue commentitia instrumenta exulare jussa sunt. recensetur inter chartas spurias quæ ix seculo iscopo Cenomanensi exhibitæ sunt in lite de mo-

runt, in quibus continebatur qualiter præfatum mo- nasteriolum a memorato episcopo jam dictus abbas petisset, atque ab eo beneficiario jure diebus vitæ suæ percepisset, et ob rei firmitatem censum ei per singulos annos solvere spondisset, id est, ad lumen matris ecclesie III lib. de cera, et ad opus fratrum canonicorum in prædicta civitate Deo militantium, in cœna Domini, plenum modium de ovis, et plenas buticulas paratas de optimo vino, et ad opus episcopi cambuttam unam et duos subtilares per singulos annos, partibus memorati episcopi, vel rectorum ejus persolvere debuisset. Petentes ergo ad nostram miserunt celsitudinem epistolas ambo et missos, ut super precariam memorati antistitis, gratia firmitatis, fecissemus præceptum, per quod monasteriolum

B prædictum memoratus Sigrannus abbas tutum et securum, dum advixerit, tenere et possidere cum omni integritate vel supraposito valeret. Proinde hanc nostram auctoritatem memoratis venerabilibus viris fieri jussimus, per quam præcipimus atque jubemus ut præscriptum monasteriolum, sicut memorato abbati a supra memorato venerabili Hadoindo episcopo sibi beneficiario ordine collatum est, ita deinceps in ejus beneficiaria dominatione permaneat, et suprascriptum censum partibus rectorum ejusdem Cenomannicæ sedis, absque ulla dilatione, persolvere studeat; post ejus vero discessum, ad ejus et potestatem memoratæ urbis Cenomannicæ matris ecclesie, a qua in beneficium illud accepisse dinoscitur, absque ullius detentione aut contrarietate revertatur, ut rectores ejusdem sancte ecclesie, quidquid de eo jure ecclesiastico disponere voluerint, faciant. Et ut hæc auctoritas firmior habeatur, vel per tempora conservetur, manus nostræ subscriptionibus subter eam decrevimus roborare.

XXXIX.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo ecclesia sancti Dionysii donat ecclesiam de Plumbata, et alias ecclesias plurimas, cum appenditiis; ac eidem privilegia concedit ^a (ann. 637).

Novimus a predecessoribus fuisse decretum patribus, ut quecumque fierent posteriorum memorie profutura scripto commendarentur, ne oblivionis

nasterio Anisolensi, ut dictum est, t. I, pag. 96 et 100, et supra (*Col.* 546); nisi forte hæc charta eadem sit cujus titulus, per oscitantiam, recensitus est sub nomine Clotarii. Vide Baluz. *Miscell.*, t. III, pag. 427, n° 41.

^c Dubletus, *Hist. abb. S. Dion.*, pag. 675, vulgavit hoc diploma, quod ita describit ut præ oculis autographum habuisse videatur; sed spurium arguit Germonius. Nos ex chartulario Bibliothecæ regie 5415, pag. 49, exscripsimus, variis Dubleti lectionibus inter uncas adhibitis. Iudicia falsi sunt: stylus a stylo diplomatum Dagoberti omnino alienus; Pictaviensis episcopi Ansoalli facta mentio, cujus assensu diploma emissum dicitur, cum is non, nisi anno 675, Pictavienses infulas consecutus sit; notæ anni et loci, ac subscriptiones omisæ, ita ut hoc instrumentum imperfecti diplomatis specimen exhibeat, quasi primo falsarii conatu tentatum, in authenticam formam secundis curis redigendum. Ut ut sit, certe illud censemus nullius fidei; et, nota anni deficiente, ad extremum regni Dagoberti annum relegavimus.

caligine supprimerentur. Quapropter ego Dagobertus, Dei gratia Francorum rex, notum volo fieri omnibus, tam futuris quam presentibus, quod ecclesie beatorum martyrum Dionysii, Rustici et Eleutherii de Francia, damus et concedimus, nostrorum consilio optimatum, et assensu domni Ansoaldi, Pictavorum episcopi, et aliorum tam archiepiscoporum quam episcoporum, ecclesiam de Plumbata, ecclesiam scilicet quam in honore beate Marie semper virginis, et sanctorum angelorum, beati confessoris Ursinus, Martialis, Lucianus [Cacianus] et Julianus composuerunt, eandem vero ecclesiam ipsi angeli Deo consecraverunt; ecclesiam dico que est inter duas valles, sita prope aquam que dicitur Vigenna [Vigona], supradictis martyribus libere servitio [liberam et ab omni servitio] absolutam concedimus. Rursum notificamus presentibus et futuris supradictis martyribus, vineas, terras et prata, cum aquis et nemoribus, servis et ancillis, in eodem loco dedisse. Nolo vos preterea latere, quod quicumque, sive liber, sive servus, sive quolibet crimine damnatus, intra metas quo [quas] ego posui in loco qui dicitur Aula, usque ad alium locum qui dicitur Ternant, sicut indicat supradicta aqua, et terra sancti Martini, et beate Radegundis, quicumque, inquam, sive a duello, sive indigena, latro, fur, homicida, refugium quesierint, liber et immunis a quacumque persecutorum infestatione evadat: preterea manifestum sit omnibus eos qui intra predictum locum manserint nulli nisi soli Deo et monachis ecclesie debere obsequi. Dedimus etiam supradictis martyribus ecclesiam sancti Hylarii de intra Annam [Amnem], cum terris et decimis et aquis. Item in eodem loco qui dicitur Cursons [Cursona], ecclesias nostras, scilicet ecclesiam sanctorum martyrum Gervasii et Prothasii, et aliam in honore beati Martini, et a fonte qui dicitur Benedicta usque ad locum qui Clastrum vocatur, totam terram et aquam que Voda vocatur, et molendinum de Cumignech, et terram de Bosnay, cum servis et ancillis et decimis. Item terram de Laingniaco [Lingniaco], et ecclesiam beati Hylarii, cum terris et pratis et decimis. Dedimus ex alia parte Vienne aque sanctis martyribus quarum vicum [aquæ Vigennæ vicum] nostrum Ingrandisse, cum ecclesiis scilicet apostolorum Petri et Pauli et sancti Ypoliti martyris, cum terris et

decimis, servis et ancillis. Item super eandem Vienne [Vigennam], ecclesiam sanctorum apostolorum Petri et Pauli de Dangeo, cum terris et decimis et servis. Item nostrum fiscum de Odriaco, et ecclesiam sancti Sulpicii, cum terris et pratis et decimis et servis, cum vicariis. Item terram de Maloreda, cum pratis et vineis et nemoribus, servis et ancillis et vicariis; et alterum Laingniacum [Lingniacum], et ecclesiam beati Remigii. Item in pago Turonensi, Antigniacum et ecclesiam sancti Vincentii super Vigennam, et terram de Solignech, cum terris, decimis et servis. Item in eodem territorio terram de Pleis, cum ecclesia sancti Silvestri, et terram de Buymet. Ut igitur omnis adversariorum calumpnia sopita sibeat, et omnis malignorum omnium infestatio damnata abscedat, gratia memorie placuit nobis hoc scriptum sigillo nostro confirmare.

XL.

Diploma Dagoberti I, regis Francorum, quo, ad preces Auberti, Cameracensis episcopi, dona multa confert oratorio beatae Mariae * (ann. 637).

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, amen. Ammonente ac dicente Filio Dei: *Date eleemosinam, et ecce omnia munda sunt vobis*; idcirco ego Dagobertus, Austrasiorum rex, pro anima patris mei karissimi Lotharii, Francorum regis augustissimi, monitis salutaribus viri venerabilis et consanguinei mei Auberti, Kamaracensis episc., inductus, concedo et dono piissimis fratribus oratorii beatae Mariae regales fiscos duos, Oenengium, et Karabium, cum omnibus suis appenditiis, id est utriusque sexus slavici et mancipii, villis, terris, silvis, pratis, aquis aquarumque decursibus, etc.; item villam Boriacam, villam Haidem, et ex parte villas Halogin, et Gleviam, etc.; idem do et trado eccles. sancti Petri Kamarac., in qua sanctissimus pater Vedastus canonicos constituit, fiscum Tilletum, villas Vinciacum et Harnam, cum appenditiis, etc., has donationes approbantibus palatii mei principibus et senioribus Arnulpho et Pipino. Ut autem haec nostra concessio, etc. Signum D. Dagoberti, regis Austrasiorum. S. Arnulphi Metensis. S. Pipini Neustriensis, seniorum palatii. S. Ansonis, cancellarii, vicæ Cuniberti, archicancellar. recogno.... Data Kamaraci, xvii Kal. Maias, an D. I. sexcent. quadrag. ind. xiv.

* Diploma, quod magna sui parte truncatum est, edimus ex supplemento ad opera diplomatica Miræi, t. III, pag. 1, et ex Historia Cameracensi Carpenterii, t. II, prob., pag. 4, de promptum ex archivo abbatiæ sancti Auberti. Spurium fetum arguunt invocatio initialis insolita, titulus Dagoberti, qui se regem Austrasiorum appellat, dum in aliis bonæ notæ diploma-

tibus rex Francorum dicitur, et a morte Chariberti, anno 631, totam Franciam solus regebat. Signatur anno Incarnationis 640, cum jam duobus annis regno et vita Dagobertus cesserat: quapropter ad finem regni Dagoberti, et sub anno 637, collocandum duxi. Aliis falsi indicia enumerandis supersedendum arbitramur.